National Library
of Sweden

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

E. A.
S. O. U.
0

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1931: 38
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

ANGÅENDE

DEN EKONOMISKA FÖRVALTNINGEN

VID DE ALLM. LÄROVERKEN M. FL. LÄROANSTALTER OCH DÄRMED SAMMANHÄNGANDE FRÅGOR

AVGIVET DEN 17 DECEMBER 1931

av sakkunniga

tillkallade inom ecklesiastikdepartementet

STOCKHOLM
1931

Statens offentliga utredningar 1931

Kronologisk förteckning

1. Sammandrag av yttranden över 1927 års prästlöneregleringssakkunnigas betänkande rörande nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets avlöning och förvaltningen av den därtill anslagna egendomen. Idun. 622 s. **E.**
2. Utredning och förslag rörande läroböcker vid de allmänna läroverken och med dem jämförliga läroanstalter. Norstedt. 131 s. **E.**
3. Betänkande med förslag angående arbetslöshetens motverkande genom beredskapsarbeten. Norstedt. 81 s. **S.**
4. Utredning och förslag av frågorna om ytterligare inskränkningar i den nuvarande folkskoleseminarieorganisationen samt om statens övertagande av de utav landstingen och vissa städer upprätthållna småskoleseminarierna m. m. Norstedt. (2), 215 s. **E.**
5. Utlåtande angående utförselbevissystemets verkningar m. m. Marcus. 25 s. **Jo.**
6. Jordbruksutredningens betänkanden. 4. Betänkande angående åtgärder för fjäderfäskötselns främjande. Beckman. vj, 109 s. **Jo.**
7. Jordbruksutredningens betänkanden. 5. Statistisk översikt över det svenska jordbrukets utveckling och läge. Av E. Höijer. Marcus. 74 s. **Jo.**
8. Ny värmeledning samt elektrisk belysningsanläggning i Nationalmuseibyggnaden i Stockholm. Stat. Repr.-aust. 43 s. **K.**
9. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 3. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar, m. m. Norstedt. 39 s. **Ju.**
10. Betänkande med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden. Marcus. iv, 398 s. **Jo.**
11. Utredning med förslag angående premiering av välskötta mindre skogsbruk. Hæggström. 66 s. **Jo.**
12. 1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till avlöningsreglemente för extra ordinarie och extra tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen m. m. Norstedt. vj, 131 s. **Fi.**
13. Utlåtande över utkast till näringslag m. m. Marcus. 28 s. **H.**
14. Förslag till växellag m. m. Norstedt. 254 s. **Ju.**
15. Provdebitering av fyr- och båkavgift samt sjömanshusavgift. Marcus. 64 s. **H.**
16. Riktlinjer för vinnande av viss koncentration inom det svenska fångvårdsväsendet. Av S. Hagströmer. Marcus. v, 162 s. **Ju.**
17. Utredning och förslag rörande fortsättningsskolans organisation. Hæggström. 94 s. **E.**
18. 1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till lönereglering för landsfogdar, lappfogdar och landsfiskaler m. m. Norstedt. vij, 324 s. **Fi.**
19. Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län m. m. Marcus. 307 s. 4 bilagor. **Ju.**
20. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker. Norstedt. xix, 554 s. **S.**
21. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Bilagor, band 1. Orsaker till arbetslöshet. Av G. Bagge. P. M. ang. arbetsmarknaden och de faktorer, som bestämma dess utveckling. Av G. Huss. Norstedt. xij, 149 s. **S.**
22. 1930 års militäravlöningssakkunniga. Betänkande med förslag till avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie personal vid försvarsväsendet. Beckman. vj, 101 s. **Fö.**
23. Betänkande och förslag angående anskaffning, underhåll och drift av för tulltjänsten erforderlig fortskaffningsmateriel. Marcus. 91 s. **Fi.**
24. Betänkande med förslag till huvudgrunder för en decentraliserad förvaltning av prästlönejorden m. m. Idun. 200 s. **E.**
25. Betänkande med förslag till prästlönelag m. m. Idun. 138 s. **E.**
26. Betänkande med förslag angående vissa ändringar i riksdagens arbetsformer m. m. Beckman. 204 s. **Ju.**
27. Betänkande och förslag rörande åtgärder för höjande av säkerheten vid flygning. Beckman. 194 s. **Fö.**
28. Förslag till checklag m. m. Norstedt. 241 s. **Ju.**
29. Betänkande angående flygstyrelsens materielanskaffning m. m. Marcus. 354 s. **Fö.**
30. Normalbestämmelser för järnkonstruktioner till byggnadsverk (järnbestämmelser). Beckman. 76 s. **K.**
31. Repartitionstalen för jordbruksfastighet. Marcus. 60 s. **Fi.**
32. Utredning och förslag rörande viss omläggning av socialstyrelsens lönestatistik. Hæggström. 109 s. **S.**
33. Förräderibrott m. m. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 10. Av J. C. W. Thyrén. Lund. Berling. 313 s. **Ju.**
34. Betänkande med utredning rörande de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna. Marcus. 164 s. **Jo.**
35. Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden vid 1928 års allmänna fastighetstaxering. Norstedt. (2), iv, 168 s. 1 karta. **Fi.**
36. Betänkande angående ändrad lagstiftning om mått och vikt. Marcus. 128 s. **Fi.**
37. Betänkande med förslag rörande statlig hjälpaktion åt vissa egnahemslåntagare. Marcus. 64 s. 1 bilaga. **Jo.**
38. Betänkande med förslag angående den ekonomiska förvaltningen vid de allm. läroverken m. fl. läroanstalter och därmed sammanhängande frågor. Norstedt. vj, 148 s. **E.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1931:38
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

ANGÅENDE

DEN EKONOMISKA FÖRVALTNINGEN

VID DE ALLM. LÄROVERKEN M. FL. LÄROANSTALTER OCH DÄRMED SAMMANHÄNGANDE FRÅGOR

AVGIVET DEN 17 DECEMBER 1931

av sakkunniga

tillkallade inom ecklesiastikdepartementet

STOCKHOLM 1931
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
312748

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

INNEHÅLL.

sid.

Skrivelse till departementschefen v
Kap. I. Utredningsuppgifter 1
» II. Förenklingar i förvaltningen 21
» 1. Rekvisition och utbetalning av avlöningsmedel 21
2. Övriga åtgärder 30
» III. Kassor och fonder vid de allmänna läroverken 38
» IV. Donationsförvaltningen 60
» V. Arbetet å rektorsexpeditionerna 64
» VI. Kostnadsberäkning 83
» VII. Författningsförslag 86
1. Rekvisition och utbetalning av avlöningsmedel 86
2. Räkenskapsföringen 90
3. Stadgar för de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter . . . 104
4. Avlöningsbestämmelser 120
» VIII. Specialmotivering till författningsförslag 129
Bilagor. 1. Formulär till avlöningslistor 139
2. Terminsavgifter vid h. allm. läroverket i Halmstad 142
3. Översikt av biträdesanslag vid de allmänna läroverken 144
4. » » » » statens folkskoleseminarier 148

Till

Herr Statsrådet och Chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet.

Genom beslut den 30 juni 1931 tillkallade Herr Statsrådet på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 i samma månad undervisningsrådet K. A. W. Björck, rektorn E. Hernqvist och byråchefen R. Vide att såsom sakkunniga inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning rörande den för den ekonomiska förvaltningen vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter gällande ordningen ävensom härmed sammanhängande frågor, varvid tillika uppdrogs åt Björck att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar.

De sakkunniga sammanträdde första gången den 18 juli 1931. Sammanträden hava hållits under följande perioder, nämligen den 18—den 25 juli, den 3—den 21 september, den 26 oktober—den 11 november samt den 30 november—den 17 december.

Vid fullgörandet av sitt uppdrag hava de sakkunniga haft att enligt Kungl. Maj:ts föreskrift taga i övervägande en av skolöverstyrelsen den 29 december 1926 gjord framställning angående ändring av formulär för rekvisition av avlöning till lärarpersonalen vid de allm. läroverken m. fl. läroanstalter.

I skrivelse den 22 juli 1931 hava de sakkunniga lämnat tillfälle för rektorerna vid de allmänna läroverken (med undantag allenast för läroverk, vilkas ombild-

ning till statsläroverk icke slutförts detta år), folk- och småskoleseminarierna samt de tekniska läroverken att framlägga de synpunkter, erfarenheter och önskemål, som kunde anses böra tagas under omprövning vid utredningen.

Sedan utredningsuppdraget numera fullgjorts, få de sakkunniga med anmälan härom överlämna bifogade betänkande.

Beträffande vissa i betänkandet avhandlade frågor hava de sakkunniga samrått med landssekreteraren A. M. Beckius, rektorn G. Ek, byråchefen E. Göransson och lektorn P. Hj. Olsson.

Stockholm den 17 december 1931.

Vördsamt

WILHELM BJÖRCK.

ERIK HERNQVIST. RICHARD VIDE.

Kap. I. Utredningsuppgifter.

Nuvarande förhållanden.

Sedan åtskillig tid hava krav på en ändrad organisation av arbetet å rektorsexpeditionerna vid de allmänna läroverken och med dessa jämförliga läroanstalter gjort sig gällande. Närmast har man velat uppnå en begränsning av rektorernas växande arbetsbörda genom tillhandahållande i vidgad utsträckning på statsverkets bekostnad av skrivbiträde för utförande särskilt av de mera mekaniska expeditionsgöromålen.

Alltsedan 1874 har riksdagen för sagda ändamål anvisat anslag, avsett till en början allenast för de högre läroverken samt huvudstadens femklassiga läroverk. I samband med anslagets höjning genom beslut av 1890 års riksdag utvidgades emellertid dispositionsrätten till att gälla jämväl andra femklassiga läroverk med synnerligen högt lärjungeantal. Efter ändring av anslagsrubriken i samband med höjning av beloppet, vidtagen av 1920 års riksdag, har anslag till biträde därefter kunnat tillhandahållas samtliga läroverk. Ytterligare har den förändringen genomförts, att särskilt ekonomiskt biträde kunnat anställas vid sidan av det tidigare skrivbiträdet i de fall, då så funnits önskvärt. Anslagsbeloppet, som ursprungligen utgjorde 10 000 kronor, har jämväl efter 1920 varit föremål för höjning, i samband med inrättandet av nya läroverk eller utvidgning av förutvarande, senast genom beslut av 1931 års riksdag, då anslaget fastställdes till 46 200 kronor.

Även vid statens folkskoleseminarier åtnjuta numera biträdena å rektorsexpeditionerna arvoden från en särskild post i det gemensamma reservationsanslaget: folkskoleseminarierna, upptagen till ett belopp av 7 600 kronor.

Beträffande de tekniska läroverken gäller, att Kungl. Maj:t i omkostnadsstaterna för de skilda läroanstalterna uppfört en särskild post: till bokförings- och skrivbiträde åt rektor. Beloppet, som budgetåret 1931/32 utgör 4 550 kronor, växlar för olika läroanstalter.

Vad angår blindundervisningsanstalterna, må framhållas, att institutet och förskolan för blinda å Tomteboda till kamrerar- och sekreterargöromålens bestridande disponerar ett årligt belopp av 2 000 kronor. Vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte upptager staten ett ordinarie kvinnligt biträde, tillika räkenskapsförare. Tillgång till dylikt biträde är jämväl beredd rektor vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda.

Vidkommande slutligen statens anstalter för vanartade sinnesslöa må erinras, att vid anstalten å Salbohed särskild bokförare finnes anställd med av-

löning, i likhet med anstaltens övriga befattningshavares, utgående å extra stat.

I den mån så kan anses påkallat, lämnas i det följande närmare redogörelse för nu bestående förhållanden av betydelse för de olika föreliggande spörsmålens bedömande.

Tidigare utredningar och föreliggande framställningar.

Rektorerna vid provårsläroverken i Stockholm den 6 oktober 1915.

En omläggning av rektorernas administrativa arbetsuppgifter påyrkades i underdånig framställning den 6 oktober 1915 av rektorerna vid provårsläroverken i Stockholm. Sagda framställning åsyftade främst befrielse från ansvaret för den ekonomiska förvaltningen, vilken närmast ansågs kunna övertagas av direktionen över Stockholms stads undervisningsverk. Samtidigt borde ansvaret överflyttas från rektor och kollegium till direktionen.

I det yttrande, som direktionen över Stockholms stads undervisningsverk den 12 november 1915 avgav över den nämnda framställningen, avstyrkte direktionen, att en rektor helt befriades från handhavandet av sitt läroverks ekonomi, men ifrågasatte i stället, att rektor genom ökad tillgång till biträde befriades från vad som skulle kunna kallas bokhållargöromålen. En viss lättnad i bokföringsarbetena syntes kunna beredas därigenom, att huvudstadsläroverkens stipendiefonder ställdes under direktionens förvaltning.

I underdånigt utlåtande den 17 februari 1917 över den nämnda framställningen framhöll läroverksöverstyrelsen bl. a., att vissa ekonomiska göromål borde mot skäligt arvode kunna överlåtas åt ett ekonomiskt biträde, vartill av rektor utsåges lämplig person inom eller utom läroverket. Hinder borde ej möta att, där så befunnes lämpligt, samma person övertoge de båda uppdragen att vara skrivbiträde och ekonomiskt biträde. Arvodets belopp föreslogs till ett maximum av 500 kronor. I samband med nu berörda åtgärd ansåges ansvaret i fråga om bokföringsgöromålen och möjligen rekvisitionen av lönemedel böra överflyttas från rektor till biträdet. Enligt överstyrelsens förslag skulle ekonomiskt biträde ifrågakomma, utom vid provårsläroverken, vid högre lärarinneseminariet och läroverk med minst omkring 500 lärjungar. Kostnaderna beräknades under denna förutsättning till 12 000 kronor.

Slutligen förordade överstyrelsen, att förvaltningen av samtliga stipendiefonder vid de allmänna läroverken i Stockholm måtte övertagas av direktionen över Stockholms stads undervisningsverk från och med den tidpunkt Kungl. Maj:t bestämde.

Löneregleringskommittén 1918.

I samband med förarbetena för 1918 års lönereglering för befattningshavare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter ingick 1902 års löneregleringskommitté i prövning jämväl av frågan om rektorernas administrativa uppgifter (Betänkande den 21 februari 1918). Kommittén övervägde därvid såväl spörsmålet om en minskning av den rektorerna åliggande undervisningsskyldigheten som ock frågan om en ändamålsenligare anordning av skrivbiträdesinstitutionen.

Kommittén hemställde om ytterligare utredning rörande sistnämnda angelägenhet vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna.

I proposition till 1918 års lagtima riksdag (nr 260) erinrade föredragande departementschefen om denna kommitténs hemställan och uttalade tillika, att berörda spörsmål syntes vara av den art, att de krävde ytterligare utredning, innan de företoges till slutlig prövning. 1918 års riksdag.

Jämlikt nådigt bemyndigande den 12 mars 1918 uppdrog ock departementschefen åt rektor A. Nordfelt att avgiva förslag angående en ändamålsenligare anordning av skrivbiträdesinstitutionen vid de allmänna läroverken.

Förslag i ärendet avgavs av Nordfelt den 10 augusti 1918. Enligt detsamma borde frågan om skrivbiträdesinstitutionens omläggning lösas så, att dithörande arbetsuppgifter vid samtliga läroverk anförtroddes åt en person, benämnd sekreterare. Denne borde tillika biträda med vad till räkenskapsföringen hörde, ehuru ansvaret för medelsförvaltningen alltjämt skulle påvila rektor. Beträffande anställningens art hävdade Nordfelt, att det icke borde bli fråga om att upprätta en ny ordinarie befattning, utan endast att utvidga och giva något fastare former åt den befintliga skrivbiträdesinstitutionen. Befattningen skulle kunna innehavas såväl av lärare som av person utanför läroverket, och innehavaren förordnas av överstyrelsen efter förslag av rektor på viss tid eller tills vidare. Särskild sekreterare skulle kunna anställas vid samtliga högre läroverk och vid de större realskolorna, förslagsvis sådana, som under vartdera av de senaste tre åren haft minst 200 lärjungar. 1918 års sakkunnigutredning.

Som allmän regel i avseende på arvodets beräkning föreslog Nordfelt, att detsamma borde utgå vid de högre läroverken med 4 kronor och vid realskolorna med 3 kronor för år för varje närvarande lärjunge. I varje fall borde dock ett maximum av 3 000 kronor bestämmas. Vid mindre läroverk med mera omfattande ekonomisk förvaltning syntes särskilt tilläggsarvode böra utgå. Rektorerna vid provårsläroverken borde erhålla ytterligare inskränkning i undervisningsskyldigheten, förslagsvis med 4 veckotimmar.

I enlighet med de angivna ersättningsgrunderna beräknades kostnaderna uppgå till i runda tal, vid de högre läroverken 70 900 kronor och vid realskolorna 9 600 kronor, tillsammans 80 500 kronor. Då anslaget till skrivbiträdena för det dåvarande utgjorde 23 000 kronor, skulle omläggningen medföra en årlig kostnadsökning av 57 500 kronor. För att kunna möta oförutsedda krav ansåges den i reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten till skrivbiträden böra höjas med 60 000 kronor till 83 000 kronor.

I underdånigt utlåtande den 4 mars 1919 uttalade dåvarande läroverksöverstyrelsen, efter hörande av vederbörande rektorer, sin anslutning i huvudsak till förslaget. Dock ansåges det lämpligare och billigare att för vanliga renskrivningsgöromål anlita renskriverska, varigenom sekreterarens tjänstgöring skulle kunna väsentligen inskränkas. Överstyrelsen höll vidare före, att sekreteraren för att kunna helt fylla sin uppgift borde vara en vid läroverket anställd lärare och fann det önskvärt, att lärare, som åtoge sig sekreteraresysslan, enligt överstyrelsens bestämmande erhölle nedsättning i tjänstgöringsskyldigheten med högst 6 timmar i veckan. Slutligen gjorde överstyrelsen gällande en avvikande mening rörande grunderna för sekreterararvodets beräknande. I detta avseende föreslogs, att arvodet borde utgå dels med visst grund-

belopp, för provårsläroverk 600 kronor, för högre läroverk 500 kronor och för realskola 400 kronor, dels med tilläggsarvode, vilket skulle utgå vid samtliga högre läroverk med 2 kronor och vid realskola med 1 krona för varje under höstterminen närvarande lärjunge. Dock borde ett maximum av 2,000 kr. bestämmas. Det av överstyrelsen ifrågasatta särskilda anslaget till bestridande av kostnader för egentlig renskrivning kunde förslagsvis beräknas till 300 kronor för varje läroverk. Dylikt anslag borde utgå till samtliga läroverk, alltså även till dem, vid vilka sekreterare icke vore anställd. Det erforderliga sammanlagda anslaget till sekreterararvoden beräknades till 64 600 kronor och kostnaderna för renskrivning m. m. till 23 100 kronor. Totalbeloppet utgjorde alltså 87 700 kronor, avrundat 88 000 kronor, vadan kostnadsökningen utgjorde 65 000 kronor.

I underdånigt utlåtande den 1 mars 1919 instämde dåvarande skolöverstyrelsen, som berett samtliga rektorer vid statens folkskoleseminarier tillfälle att yttra sig, i stort sett med Nordfelt, i vad han föreslagit beträffande skrivbiträdesinstitutionens uppgift och anordning. De ifrågavarande göromålen ansåges utan svårighet kunna utföras av ett kvinnligt biträde av 2:dra graden inom förvaltningen. Skulle biträdet tilldelas någon särskild titel, ville överstyrelsen förorda titeln amanuens.

Vad angår ersättningen, framhöll överstyrelsen att densamma vid seminarierna icke borde bestämmas efter antalet lärjungar utan utgå med visst belopp för enkelseminarierna och med förhöjning för seminarium med studentkurs och för dubbelseminarium. Med en arbetstid vid enkelseminarium av 2 timmar dagligen under lästermin och under tre veckor av ferierna, och i medeltal 3 timmar vid dubbelseminarium, föreslog överstyrelsen, att arvodet vid enkelseminarium fastställes till 800 kronor, vid enkelseminarium med studentklass till 1 000 kronor och vid dubbelseminarium till 1 200 kronor. Den erforderliga anslagsökningen å ordinarie stat uppgick till 11 500 kronor.

Statskontoret utlät sig den 28 februari 1919 i ett sammanhang över såväl den av vissa provårsläroverkens rektorer avgivna framställningen som Nordfelts utredning.

Enligt statskontorets mening vore en anordning med särskilt räkenskapsbiträde att föredraga framför den av Nordfelt föreslagna. Däremot instämde statskontoret till fullo med Nordfelt därutinnan, att ansvaret för medelsförvaltningen alltjämt måste påvila rektorerna. De räkenskapsbiträden, som sålunda skulle få anställas, skulle i fråga om tjänstgöringsskyldighet i det närmaste jämställas med skrivbiträdena och borde därför dessa bägge grupper av biträden även i avlöningshänseende vara likställda. Det dittills tillämpade beräkningssättet för ersättningen vore mera rättvist än det av Nordfelt föreslagna, i vilket arvodesbeloppen för övrigt syntes väl högt tilltagna. Under förutsättning av oförändrat beräkningssätt jämväl för räkenskapsbiträdena skulle kostnaden vid de allmänna läroverken uppgå till 23 000 kronor och vid högre lärarinneseminariet till 500 kronor.

1920 års riksdag.

På grundvalen av Nordfelts utredning framlades i statsverkspropositionen till 1920 års riksdag förslag till reglering av skrivbiträdesinstitutionen vid

högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken och statens folkskoleseminarier.

Departementschefen fann såväl Nordfelts som läroverksöverstyrelsens förslag medföra alltför dryga kostnader jämfört med de dåvarande. Intetdera av dem kunde därför tillstyrkas. Statskontorets förslag innebure åter en så att säga något för mekanisk lösning, vilken ansåges komma att bereda vissa svårigheter för tillgodoseende på lämpligaste sättet i de olika fallen av rektorernas behov av biträden vid expeditionsgöromålen. Enligt departementschefens mening borde ökat anslag för ändamålet äskas, men i övrigt ingen ändring göras i fråga om skrivbiträdesinstitutionens allmänna anordning. För de allmänna läroverken hemställde departementschefen om ett belopp av 50 000 kronor, motsvarande en ökning med 27 000 kronor. Beträffande högre lärarinneseminariet äskades ett med 500 kronor till 1 000 kronor förhöjt belopp. Vad slutligen angår statens folkskoleseminarier, godtog departementschefen det av överstyrelsen framlagda förslaget.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag i fråga om högre lärarinneseminariet. Vad åter angick de allmänna läroverken, hade riksdagen icke funnit den lämnade utredningen vara av sådan art, att riksdagen på grundvalen av densamma kunde biträda det föreliggande förslaget. Det oaktat ansåge riksdagen en viss höjning av utgående anslagsmedel befogad, dels för beredande av biträdesarvoden vid de läroverk, där dylika ännu icke funnes, dels ock till möjliggörande av, där så erfordrades, smärre ökningar av dittills utgående arvoden. Med hänsyn till såväl att dyrtidstillägg torde komma att utgå på arvodena som ock den under skolkommissionens utredningsarbeten liggande frågan om de allmänna läroverkens organisativa angelägenheter ansåges emellertid allenast en mindre höjning av anslaget böra vidtagas. Denna fastställdes till 12 000 kronor. Riksdagen beslöt alltså, att den i reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: »arvoden till skrivbiträden åt rektorerna vid de högre läroverken och vissa lägre läroverk» å 23 000 kronor skulle under den förändrade beteckningen »arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna» utgå med ett till 35 000 kronor förhöjt belopp.

Beträffande slutligen folkskoleseminarierna fann riksdagen den föreslagna ökningen av arvodena osedvanligt hög och ansåges det vara tillfyllest, därest till grund för anslagsberäkningen lades belopp av t. ex. 400 kronor vid enkelseminarium, 500 kronor vid enkelseminarium med studentkurs och 600 kronor vid dubbelseminarium. Härmed hade dock riksdagen icke velat hava sagt, att dessa arvodesbelopp borde under alla förhållanden utgå vid de olika seminarierna, utan syntes det böra ankomma på skolöverstyrelsen att inom ramen för anslaget fördela berörda arvoden efter de grunder överstyrelsen funne mest ändamålsenliga. Riksdagen uttalade tillika, att en reglering av hithörande förhållanden syntes önsklig och borde upptagas till prövning, då tiden kunde anses vara inne att till definitiv behandling upptaga motsvarande spörsmål beträffande de allmänna läroverken.

Skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket den 10 december 1925.

Arbetsförhållandena å rektorsexpeditionerna gjordes sedermera till föremål för en gemensam underdånig framställning den 10 december 1925 av skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket, under anläggande av väsentligen vidare synpunkter än under de tidigare övervägandena varit fallet.

Ämbetsverken hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta en allsidig utredning angående den ordning, som gällde för den ekonomiska förvaltningen vid de allmänna läroverken och med dessa i förvaltningshänseende jämförliga läroanstalter, i syfte att på området åstadkomma förvaltningsformer, vilka kunde dels återföra rektorernas administrativa uppgifter inom gränser, som gjorde det möjligt för rektorerna att ägna huvudparten av sin tid och sitt arbete åt den egentliga rektorsuppgiften, ledningen av det undervisande och uppfostrande arbetet vid läroanstalterna, dels underlätta och säkerställa den erforderliga kontrollen.

Till den utförliga motivering, som av ämbetsverken anförts till stöd för ifrågavarande framställning, få de sakkunniga anledning att i det följande återkomma i samband med avhandlandet av föreliggande skilda utredningsuppgifter.

Skolöverstyrelsen den 22 juli 1927.

I underdånig skrivelse den 22 juli 1927 har skolöverstyrelsen ytterligare hemställt, att berörda utredning snarast möjligt måtte komma till stånd.

På grund av framställningar från olika sammanslutningar och enskilda personer hava vidare olika angelägenheter beträffande de allmänna läroverkens administrativa och ekonomiska förvaltning bragts under Kungl. Maj:ts prövning.

Mälardalens rektorsförening den 30 november 1927.

Sålunda har Mälardalens rektorsförening i skrivelse till skolöverstyrelsen den 30 november 1927 uttalat önskvärdheten av att vid sidan av de föreskrivna kassorna vid de allmänna läroverken måtte bildas en särskild kassa, som kunde något friare än de vanliga kassorna användas till läroverkets och skolungdomens bästa. Skrivelsen har av skolöverstyrelsen med utlåtande den 12 december 1927 överlämnats till Kungl. Maj:t under framhållande av, att förslaget icke syntes lämpligen kunna behandlas annat än i sammanhang med den tidigare påkallade utredningen.

Läroverkslärarnas riksförbund den 23 maj 1929.

I underdånig framställning den 23 maj 1929 har styrelsen för läroverkslärarnas riksförbund hemställt om åtgärder snarast möjligt för upphävande av vad i stadgan för rikets allmänna läroverk den 24 september 1928 föreskreves beträffande kollegiets befattning med läroverkens räkenskaper och dess ansvarighet i fråga om förvaltningen av läroverkens kassor och fonder. Efter remiss av framställningen i fråga hemställde skolöverstyrelsen i underdånigt utlåtande den 20 juni 1929 bl. a., att Kungl. Maj:t snarast möjligt måtte föranstalta den tidigare omförmälda utredningen, vilken hemställan tillstyrktes av riksräkenskapsverket i utlåtande den 2 juli 1929 och av statskontoret i utlåtande den 10 juli 1929.

Läroverkslärarmötet i Göteborg 1929.

Frågan om läroverkens ekonomiska förvaltning har gjorts till föremål för underdånig framställning jämväl av 25:te svenska läroverkslärarmötet i Göteborg 1929. I en vid detsamma avfattad resolution uttalas följande: ansvaret för de kassor, som rektor ensam förvaltade, borde åvila rektor, och statsverket

borde sålunda möta eventuella risker i likhet med vad som stadgades för andra områden av statsverksamheten; befattningen med kassornas inventering vid räkenskapsårets slut borde överflyttas på läroverkets lokalstyrelse; för den händelse motsvarande bestämmelser på grund av gällande donationsreglementen ej kunde tillämpas på läroverkets donationer, borde förvaltningen härav överflyttas på kollegiet. Jämväl senast omförmälda framställning har skolöverstyrelsen i underdånigt utlåtande den 10 februari 1930 förklarat böra komma under omprövning i samband med förut berörda utredning.

Skolöverstyrelsen den 12 augusti 1929.

Ett annat spörsmål, sammanhängande med de allmänna läroverkens ekonomiska förvaltning, har skolöverstyrelsen bragt under Kungl. Maj:ts prövning i skrivelse den 12 augusti 1929. Överstyrelsen erinrar i denna, att idrotts- och friluftsverksamheten komme att förorsaka läroverken kostnader, som icke kunde bäras av de till läroverkens disposition stående medlen. Särskilda bestämmelser vore sålunda av nöden, huru förfaras skulle för bestridande av vissa av sagda kostnader. Då denna fråga syntes intimt förbunden med frågan om ordnande av läroverkens ekonomiska förhållanden i övrigt, hemställde överstyrelsen, att den utredning, om vilken överstyrelsen i utlåtande den 20 juni 1929 gjort förnyad framställning, måtte omfatta jämväl sättet för bestridande av de av idrotts- och friluftsverksamheten vid sagda läroverk förorsakade kostnader.

Rektor S. Landtmanson den 10 mars 1930.

Vidare har rektor S. Landtmanson i skrivelse till skolöverstyrelsen den 10 mars 1930, med förmälan att bokslutsarbetet vid en skola av Västerås läroverks typ krävde ungefär en månads arbete, framhållit vikten av att möjlighet kunde beredas rektorer att, i den mån det visade sig behövligt, utan inkräktande på skrivbiträdenas avlöning erhålla anslag av statsmedel för anställande av sakkunnigt biträde, som kunde utföra bokslutsarbetet. Vid överlämnandet av nämnda skrivelse till Kungl. Maj:t har skolöverstyrelsen i utlåtande den 30 mars 1930 betonat önskvärdheten av att den tidigare påkallade utredningen snarast möjligt måtte komma till stånd.

1931 års riksdag.

Slutligen är att uppmärksamma, att frågan om en ändamålsenligare anordning av de allmänna läroverkens förvaltningsförhållanden gjorts till föremål för uttalanden av 1931 års riksdag.

I statsverkspropositionen till sagda riksdag äskade Kungl. Maj:t förhöjning av den i reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna med 4 500 kronor till 46 200 kronor, vilken höjning helt betingades av den pågående utvidgningen av vissa äldre läroverk samt inrättandet av nya statsläroverk. Emellertid hade skolöverstyrelsen i sina framställningar avsedda att föreläggas riksdagen hemställt om en höjning av posten i fråga med 27 500 kronor till 69 200 kronor och i samband därmed ifrågasatt ändrade grunder för arvodenas beräknande.

Enligt föredragande departementschefens mening kunde något slutgiltigt ordnande av arbetsförhållandena å rektorsexpeditionerna icke komma till stånd utan förutgången allsidig utredning angående den ekonomiska förvaltningen vid de allmänna läroverken och vissa andra läroanstalter. I avvaktan på densamma och de resultat, vartill den kunde komma att leda, torde några mera väsentliga ändringar av bestående förhållanden näppeligen böra ifrågasättas.

Departementschefen ansåge sig därför icke kunna förorda den med 23 000 kronor föreslagna anslagshöjningen.

I samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag förelågo två likalydande motioner inom kamrarna, med yrkande, att riksdagen ville höja anslagsposten i enlighet med det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget.

Riksdagen förklarade sig emellertid dela departementschefens ovan återgivna uppfattning men ville samtidigt betona önskvärdheten av att den omtalade utredningen, som berörde en för läroverken synnerligen betydelsefull fråga, måtte snarligen påbörjas och skyndsamt bedrivas, så att de nuvarande förhållandena, vilka riksdagen icke funne tillfredsställande, måtte inom ej alltför avlägsen framtid kunna avlösas av en bättre ordning. Riksdagen anvisade i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag ett anslag av 46 200 kronor.

Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av brist i samrealskolans i Söderhamn medel underströk riksdagen ytterligare behovet av den ifrågavarande utredningen. Då berörda fall utgjorde ett talande exempel på bristfälligheterna i den nuvarande ordningen för läroverkens ekonomiska förvaltning, ville riksdagen — under erinran i övrigt om sitt nyss anförda uttalande — ännu en gång framhålla vikten av att snarast möjligt åtgärder vidtoges i syfte att rättelse härutinnan måtte komma till stånd.

Yttranden av rektorer vid de allm. läroverken m. fl. läroanstalter.

Genom skrivelse den 22 juli 1931 lämnade de sakkunniga tillfälle för rektorerna vid de allmänna läroverken (med undantag allenast för sådana läroverk, vilkas ombildning till statsläroverk icke slutförts detta år), statens folkskole- och småskoleseminarier samt de tekniska läroverken att framlägga de synpunkter, erfarenheter och önskemål, som kunde anses böra tagas under omprövning vid den anbefallda utredningen.

I anledning av denna hänvändelse hava till de sakkunniga ingått ett stort antal yttranden från rektorer vid de nämnda läroanstalterna, ävensom från de allmänna läroverkens och folkskoleseminariernas rektorsföreningar. De synpunkter och önskemål, som därvid gjorts gällande, hava vid utredningsarbetet tagits under övervägande, och få de sakkunniga beträffande det huvudsakliga innehållet av de inkomna yttrandena hänvisa till de redogörelser som i det följande lämnas.

De sakkunniga. Brister i nu gällande ordning.

Den lämnade redogörelsen ådagalägger, att den ordning, som för närvarande gäller i fråga om de allmänna läroverkens och vissa med dem jämförliga läroanstalters förvaltning, funnits behäftad med svåra och i ögonen fallande brister. Mest påtagligt torde dessa få anses hava framträtt därutinnan, att rektor betungas av en administrativ arbetsbörda, som i alltmera ökad omfattning begränsat möjligheterna för honom att på ett tillfredsställande sätt fullgöra de huvuduppgifter av pedagogisk art, som åligga ledaren för en offentlig undervisningsanstalt.

Då det gällde att åvägabringa oundgänglig avlastning av rektorernas arbetsbörda, låg onekligen den tanken närmast till hands att i vidsträcktare omfattning anlita den förefintliga skrivbiträdesinstitutionen. Spörsmålet om den för-

ändring i organisationen av sagda institution, som nödvändiggjordes särskilt av önskemålet om de ekonomiska förvaltningsuppgifternas överflyttande på expeditionsbiträde i all den utsträckning, som befunnes praktiskt genomförbart, kom på detta sätt att förbindas med frågan om en förbättrad avlöning för biträdena. De utgående ersättningsbeloppen hade nämligen utmätts med sådan knapphet, att det icke tedde sig rimligt att ålägga biträdena ökat arbete. En sådan lösning av de föreliggande frågorna har, såsom av redogörelsen framgår, försökts men icke lett till önskat resultat.

Sedan sålunda denna utväg visat sig icke framkomlig, och då de fortsatta övervägandena därjämte givit vid handen, att särskilt ordningen för den ekonomiska förvaltningen vore i olika avseenden mindre tillfredsställande, vidgades kravet på en ändrad förvaltningsorganisation till att avse en revision i förenklingssyfte av den administrativa ordningen över huvud. Jämsides härmed inställde sig tillika önskemål rörande omläggning i andra hänseenden av de allmänna läroverkens ekonomiska förhållanden, vilka önskemål till en del aktualiserats genom de av 1927 års riksdag beslutade förändringarna i det högre skolväsendets organisation.

En mera utförlig kritik av den nu gällande ordningens brister har lämnats i den förut omförmälda framställning, som av skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket gemensamt ingivits till Kungl. Maj:t den 10 december 1925. Förefintligheten av sådana brister har ock vitsordats bl. a. av riksdagen, för vars ställningstagande redogörelse i det föregående lämnats.

Den grundläggande svagheten i nu bestående ordning för läroverkens ekonomiska förvaltning har av de båda ämbetsverken karakteriserats så, att den statliga kontrollen över densamma icke är ordnad på ett sätt, som tillfredsställande tjänar institutionens eget syfte. Läroverkens oenhetliga ursprung hade nämligen kommit att inverka på ordningen för den ekonomiska förvaltningen på ett sådant sätt, att denna icke vore präglad av någon enhetligt genomtänkt planmässighet. I densamma ingå åtskilliga moment, som hava sin grund i den historiskt framvuxna traditionen och som fått stå kvar vid sidan dels av varandra, dels av moment, som äga sitt ursprung i modernare, efter en rationell ordning strävande uppfattning av förvaltningens uppgifter och medel, utan att man lyckats eller ens sökt bringa sagda äldre moment i tillfredsställande överensstämmelse vare sig med varandra eller med de modernare bestämmelserna.

De ifrågavarande ojämnheterna gällde enligt ämbetsverkens mening såväl de förvaltade medlen som förvaltningsapparaten. Ämbetsverken uppmärksamma i förstnämnda avseende å ena sidan läroverkens olika kassor, ljus- och vedkassan, biblioteks- och materiellkassan, premie- och fattigkassan samt byggnadsfonden, å andra sidan dels donationsmedlen med växlande förvaltningsbestämmelser, dels ock inkomster av mera tillfällig natur, t. ex. hyror, räntor å andra medel än donerade fonder, behållning av lärjungefester m. m.

Nu berörda medel kunna enligt ämbetsverkens uppfattning betecknas såsom vederbörande läroverks egna inkomster. Huvudsakligen såsom mellanhand ehuru visserligen med redogörares ansvar, knappast som förvaltare i egentlig mening, tjänstgöra läroverkets myndigheter i fråga om avlöningsmedlen. Slut-

ligen gäller, att läroverket fungerar såsom uppbördsorgan i fråga om vissa medel, som icke komma läroverket till godo, nämligen lärjungarnas terminsavgifter till staten. Enahanda är förhållandet beträffande examensavgifterna.

Den i fråga om såväl ursprung som ändamål växlande karaktär, som utmärker de medel, vilka gå genom läroverkens myndigheter, präglar jämväl förvaltningsformerna. I detta avseende erinra ämbetsverken till en början om rektors ställning såsom redogörare för alla de medel, som förvaltas eller åtminstone uppbäras av ett läroverk — med undantag blott av sådana donerade medel, för vilka i donationsurkunden givits föreskrift i annan riktning. Lämpligheten av denna ordning, vilken allenast vid Stockholmsläroverken är modifierad såtillvida, att direktionen över Stockholms stads undervisningsverk förvaltar vissa donationer samt beträffande avlöningsmedlen fullgör i huvudsak de åligganden, som eljest tillkomma rektorerna, måste efter ämbetsverkens mening ses i ljuset av vad som i övrigt utgör rektors uppgifter. Rektor är i första rummet *ledare* av de olika grenarna av läroverkets verksamhet samt i samband härmed dels läroverkets representant utåt, dels lärare. Härav följde, att bland dem, som kunde komma i fråga till en rektorstjänst, ytterst sällan funnes någon, som ägde egentlig utbildning för ekonomiskt förvaltningsarbete, och jämförelsevis sällan någon, som ägde större erfarenhet av dylikt arbete.

Ämbetsverken fastslå i fortsättningen, att rektors arbetsuppgifter äro synnerligen mångskiftande och synnerligen tidskrävande. Och de äro stadda i ständig tillväxt. I sistnämnda avseende hava ämbetsverken erinrat om två omständigheter. Å ena sidan utmärkes vår tid på det pedagogiska området av ett rörligt intresse men tillika av en betydande osäkerhet, förhållanden, vilka ställa alltjämt ökade krav på rektors kontakt med lärjungarna, lärarna, hemmen och den pedagogiska diskussionen. Å andra sidan präglas vår tid på det administrativa området av en tendens till förvaltningsbestämmelser, som gå alltmera i detalj, men ingalunda äro i däremot svarande grad genomtänkta, enhetliga och överskådliga. Under sådana omständigheter bleve det ytterligt svårt för en rektor att finna tillbörlig tid för alla sina mångskiftande sysslor och att på det rätta sättet avväga den tid, som ägnades åt de särskilda sysslorna. Det bleve en stor risk, att han droges från sina pedagogiska uppgifter, som borde vara huvudsaken, till de administrativa, som borde vara allenast medel för de förra. Och denna risk vore större i samma mån, som han på grund av sin på detta område mindre omfattande erfarenhet lätt komme att känna oro och osäkerhet i fråga om det för saken bästa och för hans ansvarighet såsom redogörare tryggaste.

Mångsidigheten i rektors uppgifter medför enligt ämbetsverkens mening ej blott, att hans verksamhet blir synnerligen tidskrävande, utan också att hans ställning blir grannlaga. Hans förhållande till lärjungar och hem, till de särskilda lärarna och kollegiet, till kommunala och centrala myndigheter kunde lätt nog giva anledning till friktioner, som vore ägnade att öva en störande inverkan på läroverkets arbete. Det är därför av vikt, att dessa friktionsanledningar ej genom olämpliga bestämmelser ökas utöver vad som enligt sakens natur ej kan undgås.

I detta sammanhang uppmärksamma ämbetsverken de brister, som funnits vidlåda den nuvarande anordningen av skrivbiträdesinstitutionen. Härvid anföres särskilt, att arvodet till skrivbiträdena rör sig med efter nuvarande arbetspriser mycket blygsamma belopp, att till skrivbiträde måste utses någon av läroverkets lärare, utan att denne äger åtnjuta någon mot detta arbete svarande lindring i sin undervisningsskyldighet, att rektor till följd av dessa omständigheter icke kan äga säkerhet att till skrivbiträde finna någon person, som äger tillräcklig erfarenhet och övriga kvalifikationer för uppdraget, och endast undantagsvis kan betunga skrivbiträdet med så mycket arbete, som rätteligen skulle behövas för den önskvärda lindringen i rektors eget arbete, samt att skrivbiträdesinstitutionen i varje fall icke innebär någon begränsning av det rektor åliggande ansvaret. Enligt ämbetsverkens åsikt kvarstå alltså även efter de av 1920 års riksdag beslutade ändringarna i det väsentliga orubbade de allvarliga olägenheter, som äro förknippade med rektors förvaltningsarbete. Sådan förändring av bestående förhållanden, som är ägnad att återföra rektor till hans huvuduppgift såsom pedagogisk ledare, anses fördenskull av ämbetsverken ofrånkomlig.

Vad nu framhållits har närmast avseende på gestaltningen av rektors arbetsbörda och de begränsade möjligheter, som föreligga att på ett tillfredsställande sätt uppbära densamma.

I nära sammanhang med berörda förhållanden står emellertid den tekniska utformningen av ansvars- och revisionsförfarandet i fråga om läroverkens medel. På detta område gäller, att förefintliga bestämmelser, vilka leda sitt ursprung från en tid, då hithörande angelägenheter hade en väsentligen blygsammare omfattning än för närvarande, lämna rum för åtskilliga befogade erinringar. Alldeles särskilt framträda dessa svagheter i den kollegiala medansvarighet för läroverkens medelsförvaltning, som alltjämt består. Orimligheten av densamma har starkt understrukits i den ovan omförmälda framställningen från läroverkslärarnas riksförbund och jämväl från riksdagens sida gjorts till föremål för kritik.

Den ifrågavarande ordningen utmärkes, på sätt ämbetsverken framhållit, av den egendomligheten, att en månghövdad korporation ikläder sig ansvaret för en förvaltning, på vilken den i stort sett icke har något inflytande, och detta på grund av en granskning, i vilken endast ett mycket begränsat antal av korporationens ledamöter tager någon egentligen verksam del. Alldeles särskilt bjärt framträder — uttala ämbetsverken — det egendomliga i denna ordning, om man betänker, att till kollegiets ledamöter höra jämväl vikarier å ordinarie ämneslärartjänster, de må hava sin ställning på grund av ett aldrig så tillfälligt förordnande. En dylik ordning må hava sin historiska förklaring; men lämplig kan den icke vara.

Jämväl i övrigt giva de meddelade särskilda föreskrifterna rörande det lokala redovisnings- och revisionsförfarandet rum för berättigade anmärkningar. Sålunda saknas i fråga om avlöningsmedel och terminsavgifter till statsverket fullt tydliga bestämmelser rörande ansvaret för sagda medel. Och i fråga om de tillfälliga småkassorna synes växlande praxis hava tillämpats. I vissa fall

hava de innefattats i den allmänna granskningen, i andra fall äro de underkastade någon annan form av granskning eller ingen granskning.

Utöver det redan anförda hava ämbetsverken framhållit ytterligare exempel på mindre tillfredsställande författningsbestämmelser. I detta avseende erinras om den invecklade och tidsödande procedur, som föreskrives vid tjänstledighet för ordinarie lärare och vid beräkning av ersättning till vikarie, ävensom vid fastställande av avlöningsförhållandena under tjänstledighet för fullgörande av offentligt uppdrag. Likaledes göra ämbetsverken gällande, att gränserna för ett läroverks olika kassor, i fråga om såväl inkomster som utgifter, äro synnerligen oklart formulerade samt att det är oklart, huruvida uttrycket läroverkens medel avser jämväl terminsavgifterna till statsverket. I berörda sammanhang riktas ock uppmärksamheten på att budgetårets omläggning medfört vissa svårigheter i fråga om den årliga inventeringen och tiden för räkenskapernas insändande till riksräkenskapsverket.

Den kritik, som sålunda från ämbetsverkens sida framkommit, har närmast riktat sig mot förhållandena vid de allmänna läroverken. Emellertid framhålles tillika, att liknande problem i större eller mindre utsträckning föreligga även i fråga om vissa andra statliga läroanstalter. Detta gällde om högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier och småskoleseminarier, statens blindundervisningsanstalter, statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa, de tekniska läroverken samt tekniska skolan i Stockholm, ehuru alla dessa slag av läroanstalter förmenades hava en i åtskilliga avseenden enklare ekonomisk förvaltning än de allmänna läroverken.

Vid den prövning, som de sakkunniga ägnat de skilda läroanstalternas förhållanden, hava de sakkunniga i allt väsentligt kunnat vitsorda de påtalade bristerna i den bestående ordningen för förvaltningen. Utöver vad som från skolöverstyrelsens och riksräkenskapsverkets sida anförts i nu berörda avseenden torde förtjäna uppmärksammas ytterligare en ur arbetssynpunkt betydelsefull omständighet. De sakkunniga åsyfta härvid det nu tillämpade förfarandet vid rekvisition av avlöningar m. m. samt sättet för dessas utbetalning. Enligt gällande ordning rekvireras nämligen månatligen hos statskontoret eller länsstyrelserna specificerat för varje ordinarie befattningshavare olika avlöningsmedel, varjämte avgifter för egen och efterlevandes pensionering, likaledes specificerade för varje särskild befattningshavare, redovisas och avdragas. Ytterligare gäller, att avlöningsmedel ur skilda riksstatsanslag rekvireras å olika listor. I enahanda ordning sker jämväl utbetalningen och redovisningen. Genom detta omständliga och invecklade tillvägagångssätt, som vitt skiljer sig från det i centralförvaltningen tillämpade, ökas i avsevärd grad läroverksledningens arbete med de månatliga avlöningarna. Någon tvekan torde därför icke kunna råda därom, att därest i denna punkt en förenkling och rationalisering utan eftergivande av nödig kontroll kunde komma till stånd, en icke obetydlig arbetsbesparing uppnås och detta icke enbart för vederbörande rektorer utan jämväl för de utanordnande och granskande myndigheterna.

Vidare torde i nu förevarande sammanhang icke kunna lämnas å sido spörs-

målet om de olika läroanstalternas donationsförvaltning, vilken flerstädes har en betydande omfattning och även i de fall, då den icke är särskilt omfattande, ändock kan vara ägnad att i onödan lägga beslag på en skolledares uppmärksamhet och arbetskraft. Då emellertid detta spörsmål nyligen varit underkastat särskild utredning och ett föreliggande förslag till omläggning för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, hava de sakkunniga här ansett sig allenast böra rikta uppmärksamheten på sammanhanget mellan denna fråga och spörsmålet om en begränsning av skolledarnas administrativa och ekonomiska förvaltningsuppgifter.

Jämväl finna sig de sakkunniga böra erinra om, med hänsyn till vad som anförts i vissa av de föreliggande framställningarna, att den beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet för de allmänna läroverken aktualiserat flera problem av ekonomisk innebörd, vilka lämpligen i nu förevarande sammanhang bliva föremål för prövning i syfte att utvägar om möjligt må kunna anvisas för förefintliga olägenheters och bristers avhjälpande. De sakkunniga avse härvid främst biblioteks- och materiellkassornas otillräckliga resurser vid de mindre läroverken, friluftsverksamhetens ekonomi, ävensom läroverksledningens behov av medel, vilka kunna friare disponeras än de nu föreskrivna kassorna.

Slutligen synes anledning föreligga att till övervägande upptaga vissa spörsmål berörande lärjungarnas terminsavgifter.

Reformåtgärdernas innebörd. Allmänna synpunkter.

Den framställning, som de sakkunniga i det föregående lämnat, delvis i anslutning till skolöverstyrelsens och riksräkenskapsverkets granskning, av den nu gällande ordningen för de allmänna läroverkens och med dessa jämförliga läroanstalters förvaltning, har givit vid handen, att i skilda hänseenden allvarliga brister föreligga. Otvivelaktigt göra sig dessa påminta med växlande styrka vid olika grupper av läroanstalter. Ingen tvekan lärer kunna råda därom, att de allmänna läroverken härutinnan uppvisa den mest otillfredsställande ordningen. Detta betingas redan därav, att den ekonomiska förvaltningen vid dessa läroanstalter rör sig med medel av växlande natur och att förvaltningsapparaten historiskt erhållit sin principiella utformning under tidsförhållanden, som avsevärt avvika från de i våra dagar bestående.

I jämförelse härmed framträda svårigheterna i fråga om statens folk- och småskoleseminarier samt de tekniska läroverken såsom vida mindre kännbara, ehuru för visso även beträffande dessa läroanstalter åtgärder i skilda hänseenden äro välbehövliga i syfte att skapa enklare och förbättrade förvaltningsformer.

Vad däremot angår blindundervisningsanstalterna och statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa, har den prövning, som de sakkunniga ägnat hithörande angelägenheter, givit till resultat, att den för dessa läroanstalter gällande ordningen endast i förhållandevis mera begränsad utsträckning kan sägas vara i behov av omläggning.

Och i fråga slutligen om tekniska skolan i Stockholm hava de sakkunniga av olika skäl ansett sig sakna anledning att upptaga dess ekonomiskt-administra-

tiva förhållanden till närmare övervägande. Redan tekniska skolans natur av delvis statlig, delvis kommunal läroanstalt har funnits erbjuda betydande vanskligheter, då det gäller att uppnå hållbara jämförelsepunkter med övriga här ifrågavarande läroanstalter. Och därtill kommer, att spörsmålet om tekniska skolans organisation och uppgifter sedan länge befinner sig under utredning, vilken enligt meddelade upplysningar inom en nära liggande framtid kan väntas slutförd. Även med hänsyn härtill synes det därför mindre ändamålsenligt att med utgångspunkt från nuvarande organisationsförhållanden överväga en förändrad förvaltningsordning vid denna läroanstalt.

I anslutning till den allmänna ståndpunkt, som hävdats av ämbetsverken och som i denna del vunnit stöd såväl vid tidigare utredningar på området som ock vid riksdagens prövning av hithörande angelägenheter, hava de sakkunniga vid sina överväganden i främsta rummet låtit sig ledas av den uppfattningen, att det ur de olika läroanstalternas synpunkt måste vara en betydelsefull uppgift »att åstadkomma förvaltningsformer, vilka kunna dels återföra rektorernas administrativa uppgifter inom gränser, som göra det möjligt för rektorerna att ägna huvudparten av sin tid och sitt arbete åt den egentliga rektorsuppgiften, ledningen av det undervisande och uppfostrande arbetet vid läroanstalterna, dels underlätta och säkerställa den erforderliga kontrollen».

Då det ligger i öppen dag, att en grundläggande förutsättning för att detta syfte skall kunna vinnas måste vara en effektiv begränsning av de administrativa förvaltningsuppgifterna — främst i vad de avse den ekonomiska förvaltningen men jämväl i övrigt — hava de sakkunniga låtit sig angeläget vara att underkasta samtliga hithörande förhållanden en ingående undersökning med omsorgsfullt beaktande av förefintliga möjligheter till förenkling av arbetsformerna och ett rationellt ordnande av de såsom ofrånkomliga befunna arbetsuppgifterna. Vid sidan av denna allmänna granskningssynpunkt har de sakkunnigas ställningstagande bestämts jämväl av övertygelsen om nödvändigheten att i fråga om de allmänna läroverken undanröja den kollegiala medelsansvarigheten, om vars orimlighet någon meningsskiljaktighet icke lär råda.

Och slutligen anse sig de sakkunniga böra redan här betona, att goda skäl synts kunna anföras för en anpassning av de allmänna läroverkens ekonomi till de förändrade krav, som tidsförhållandena föranlett.

I det följande gå de sakkunniga att närmare utveckla sina synpunkter på olika föreliggande utredningsuppgifter. I nu förevarande sammanhang finna sig de sakkunniga därför böra begränsa sig till en allmänt hållen redogörelse i ett sammanhang för innebörden av de åtgärder, som ansetts lämpligen böra vidtagas till främjande av ovan angivna syften.

Förenklingar i förvaltningsuppgifterna.

Vad till en början angår de administrativa uppgifter, som åligga rektor att med tillgängligt biträde utföra, har det synts möjligt att beträffande samtliga ifrågavarande läroanstalter med undantag av statens sinnesslöanstalter — där redan en annan ordning tillämpas — väsentligen förenkla det omständliga förfarandet vid rekvisition av avlöningsmedel. En revision enligt rationella grunder av ordningen härutinnan skulle visserligen förutsätta ett ändrat avlöningssystem, en förutsättning som först i samband med en i utsikt ställd löneregle-

ring kan realiseras. En förhållandevis avsevärd omläggning i arbetsbesparande syfte kan dock nås på den vägen, att vederbörande skolledning månadsvis hos statskontoret eller länsstyrelsen rekvirerar å de olika anslagen de belopp, som beräknas erforderliga för den ifrågakommande perioden, utan annan specifikation än vederbörliga riksstatsrubriker. Visserligen berövas genom denna anordning statskontoret och länsstyrelserna den möjlighet till detaljgranskning, som för närvarande består. Men de sakkunniga hava icke funnit förhållandena påkalla en *dubbel* granskning beträffande denna del av statsförvaltningen, då en sådan icke ansetts erforderlig inom samma förvaltning i övrigt. Ur statens kontrollsynpunkt torde det få anses fullt betryggande, att inom riksräkenskapsverket alla beräkningar och utbetalningar underkastas en fortlöpande och genomgående revision. Såväl för den utanordnande som för den granskande myndigheten uppnås genom den föreslagna åtgärden en icke obetydlig arbetsbesparing.

I stället för den mångfald avlöningslistor, som nu månatligen måste utskrivas vid olika läroanstalter, bör vid användandet av nyss angivna system för rekvisitionerna träda allenast två listor för samtliga befattningshavare vid vederbörande läroanstalt, uppdelade i kolumner för lönemedel från skilda budgetanslag och å vilka en var befattningshavare kan kvittera honom tillkommande avlöning. För att i möjligaste mån koncentrera och begränsa avlöningslistorna har det synts önskvärt att i riksstaten sammanföra vissa anslag, varom de sakkunniga i det följande gå att framlägga förslag.

Likaledes hava mindre jämkningar av gällande avlöningsbestämmelser i förenklingssyfte ansetts önskvärda och möjliga.

Räkenskapsföringen.

En icke oväsentlig förenkling av räkenskapsföringen har jämväl ansetts kunna genomföras. I detta syfte hava de sakkunniga underkastat k. kungörelsen den 7 december 1906, nr 110 en genomgripande revision och därvid i all tänkbar utsträckning eftersträvat en begränsning av arbetet med bokslutet. De nya bestämmelserna hava visserligen, i likhet med vad hittills varit fallet, närmast anpassats efter de allmänna läroverkens förhållanden. Men de sakkunniga hava övertygat sig om, att formuläret med fördel kan läggas till grund för räkenskaperna vid såväl statens folk- och småskoleseminarier som högre lärarinneseminariet och de tekniska läroverken. Däremot torde blindundervisningsanstalterna och statens sinnesslöanstalter erbjuda i mångahanda hänseenden så avvikande förhållanden, att den nu föreslagna ordningen icke medför några företräden framför den därstädes hittills tillämpade.

Lokal revision.

Enligt vad ovan framhållits, hava de sakkunniga utgått ifrån att den kollegiala medelsansvarigheten vid de allmänna läroverken icke vidare upprätthålles. Vid övervägandet, hur den förändrade ordningen bör gestaltas, hava de sakkunniga icke funnit skäl föreligga att bibehålla någon lokal revision beträffande andra medel än byggnadsfondens, i fråga om vilken särskilda förhållanden råda. Fullt betryggande granskning ägnas läroverkens medelsförvaltning inom riksräkenskapsverket, och en förberedande revision är under dessa omständigheter att betrakta som en onödig dubbelgranskning. Samma grundsats bör givetvis tillämpas beträffande folk- och småskoleseminarierna

samt de tekniska läroverken, där nu under olika former lokal revision äger rum.

Uppenbarligen är emellertid en sådan inventering vid räkenskapsårets slut alltjämt oundgänglig, som finnes föreskriven i k. kungörelsen den 15 december 1905 rörande inventering hos redogörare för verk eller inrättning, vars räkenskap för granskning skall överlämnas till riksräkenskapsverket (1905 nr 76 och 1924 nr 133). Enligt de sakkunnigas åsikt bör denna inventering naturligen åligga vederbörande lokala styrelse. Däremot saknas varje anledning att bibehålla den nu föreskrivna, men i verkligheten till synes ofta förbisedda inventeringsplikten under budgetårets lopp. Sagda uppgift bör i stället, på sätt i övrigt sker inom statsförvaltningen, ankomma på riksräkenskapsverket. Genom en dylik omläggning torde kontrollen reellt komma att skärpas, även om inventeringar i regeln icke verkställas så ofta, som de nuvarande författningsföreskrifterna förutsatt.

Övriga förvaltningsgöromål.

Beträffande rektorernas övriga förvaltningsgöromål hava de sakkunniga ingått i en närmare granskning av hithörande författningsbestämmelser och därvid sökt åvägabringa förenklingar i arbetsbesparande syfte. Sålunda har förfarandet vid beviljande av tjänstledighet och förordnande av vikarier för kortare tid ansetts utan olägenhet kunna omläggas så, att rektor, resp. i vissa fall vederbörande lokala styrelse inträder såsom beslutande, där nu medverkan av central myndighet påkallas.

För att undgå anhopning av administrativa göromål under de delar av läsåret, då det är av särskild vikt att rektor beredes möjlighet att mera odelat ägna sig åt sina pedagogiska uppgifter, hava olika åtgärder övervägts. De sakkunniga hava därvid funnit sig böra tillmötesgå de framkomna kraven på framflyttning till den 30 september av tiden för räkenskapernas avlämnande till riksräkenskapsverket. Jämväl har någon jämkning i fråga om katalogens och årsredogörelsens utgivande ansetts skälig, varjämte katalog förutsättes utgiven allenast en gång under läsåret. Omfattningen av den tryckta årsredogörelsen har för övrigt synts kunna utan större olägenhet begränsas, till fromma även för de olika läroanstalternas ekonomi.

De allmänna läroverkens kassor och fonder.

Medan de åtgärder, som hittills avhandlats, i större eller mindre utsträckning äga tillämplighet på samtliga av utredningen berörda läroanstalter, hava de sakkunniga haft att överväga en grupp av frågor, vilkas räckvidd är begränsad till de allmänna läroverken. De olika kassor, som ingå i dessa läroanstalters medelsförvaltning, hava, såsom i det föregående framhållits, funnits i behov av omläggning i skilda hänseenden, främst i syfte dels att garantera nödig kontroll över samtliga inflytande medel, dels att möjliggöra en friare dispositionsrätt beträffande vissa medel.

I förstnämnda avseende hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå en något ändrad fördelning av inflytande inkomster på de olika kassorna, varvid de sakkunniga tillika sökt tillmötesgå det uttalade önskemålet om klarare gränslinjer dem emellan. Det andra huvudkravet har synts lämpligen böra vinna beaktande på så sätt, att den nuvarande premie- och fattigkassan ombildas till en understöds- och premiekassa, som skulle tillföras väsentligen ökade inkom-

ster av såväl inskrivningsavgifter som räntemedel. Då det måste betraktas såsom varande av stor vikt, att rektor sättes i tillfälle att såväl understödja enskilda behövande lärjungar som ock bekosta andra åtgärder till främjande av ungdomens undervisning och fostran, ha bestämmelser i sådant syfte föreslagits böra ingå i läroverksstadgan. I samband därmed har det också varit de sakkunniga angeläget att i viss utsträckning beakta det från olika håll framkomna önskemålet att bereda den föreskrivna s. k. friluftsverksamheten ekonomiskt stöd, utan att för detta ändamål nödgas påkalla särskilt anslag å riksstaten eller upprätta en ny kassa. Rörande den närmare utformningen av denna plan få de sakkunniga hänvisa till kap. III.

Därjämte torde böra i korthet framhållas, att de förhållanden, som sammanhänga med frågan om befrielse från eller nedsättning i terminsavgifterna, ansetts i nu förevarande sammanhang påkalla närmare uppmärksamhet. Såväl ur mera formella som ur sakliga synpunkter hava de sakkunniga funnit skäl föreligga att ifrågasätta vissa jämkningar i den nu stadgade ordningen härutinnan. Jämväl i detta hänseende torde få hänvisas till den framställning, som de sakkunniga lämnat i kap. III.

Arbetet å rektorsexpeditionerna.

Hittills berörda åtgärder i de sakkunnigas plan för omläggningen av de vid utredningen ifrågakommande läroanstalternas förvaltning hava främst åsyftat att omedelbart eller medelbart begränsa förvaltningsarbetet. Även om den beräknade avlastningen beträffande särskilt de allmänna läroverken måste anses ganska avsevärd, är det uppenbart, att de administrativa göromålen å rektorsexpeditionerna jämväl i framtiden komma att erhålla en betydande omfattning. Biträde är alltså fortfarande oundgängligt, och frågan om ett rationellt ordnande av denna angelägenhet har följaktligen alltjämt aktualitet.

Vid övervägandet av detta spörsmål hava de sakkunniga till en början ansett sig berättigade till den erinran, att de nuvarande förhållandena vid såväl blindundervisningsanstalterna som statens sinnesslöanstalter icke synts påkalla någon förändring. I den mån vid dessa läroanstalter behov av biträde åt rektor för skriv- och räkenskapsgöromålens fullgörande skäligen kan anses föreligga, är detsamma redan tillgodosett under former, som kunna betecknas såsom i det hela tillfredsställande. Annat är förhållandet med de allmänna läroverken samt folkskole- och småskoleseminarierna.

Då det gällt att söka skapa en ordning för skrivbiträdesinstitutionen, som bättre än den nu bestående tillgodoser förefintliga behov, hava de sakkunniga till en början uppmärksammat, att de nuvarande skrivbiträdenas arbetsuppgifter inom en och samma kategori läroanstalter starkt växla såväl kvalitativt som kvantitativt. Skrivbiträdena hava att utföra olika slag av göromål, från mekanisk renskrivning till ganska självständig handläggning av olika förekommande uppgifter. En dylik anordning är ägnad att väsentligen försvåra en enhetlig reglering av förhållandena. För att bereda förutsättningar för en sådan hava de sakkunniga därför funnit sig böra föreslå, att biträdet å rektorsexpeditionen för framtiden helt befrias från rena renskrivningsgöromål. I stället torde dessa med fördel kunna anförtros åt tillfälligt anlitad hjälp, som erhåller ersättning efter arbetets omfattning enligt gällande normer för dylikt

arbete. Då hithörande uppgifter kunna sägas naturligen hänföra sig till vederbörande läroanstalts drift, har det synts skäligt, att kostnaderna för desammas fullgörande bestridas i samma ordning som gäller för andra driftkostnader. Vid de allmänna läroverken torde sålunda vägande skäl kunna anföras för att ljus- och vedkassan, ur vilken åtskilliga andra utgifter av expensnatur hittills utgått, för ändamålet tages i anspråk. Beträffande högre lärarinneseminariet, folk- och småskoleseminarierna samt de tekniska läroverken leder ett motsvarande betraktelsesätt till att omkostnadsstatens medel böra få disponeras för utgifterna i fråga. Några mera avsevärda kostnader lär anordningen icke kunna beräknas medföra, vadan någon väsentlig höjning av terminsavgifterna av denna anledning icke torde vara att befara och ej heller någon ökning av de förslagsvis beräknade omkostnadsstaterna behöva vidtagas.

Genom nu berörda avlastning uppnås, dels att återstående expeditionsgöromål av beskaffenhet att böra påvila rektor och biträdet gemensamt i väsentlig omfattning begränsas, dels att de uppgifter, som lämpligen anförtros åt biträdet, erhålla en mera enhetlig och kvalificerad karaktär. Därest ersättningen till biträdet icke utmätes med alltför stor knapphet, bör under dessa omständigheter rektor personligen kunna i avsevärd utsträckning befrias från handläggning av förvaltningsuppgifter. Och det torde icke möta svårigheter att närmare karakterisera arten av de expeditionsgöromål, som rektor alltjämt i egenskap av läroanstaltens ledare bör bibehålla, och de övriga, den större delen, som böra utföras av biträde. I syfte att bereda rektorerna vid de största läroverken ökade möjligheter att ägna sig åt de rent pedagogiska uppgifterna hava de sakkunniga därjämte ansett sig böra ifrågasätta en jämkning av de nu gällande bestämmelserna angående rektors undervisningsskyldighet. Till dessa betydelsefulla spörsmål återkomma de sakkunniga i kap. V.

I det följande gå de sakkunniga att närmare framlägga sin uppfattning rörande detaljerna i den ordning för biträdesinstitutionen, som funnits böra föreslås. I nu förevarande sammanhang vilja de sakkunniga begränsa sig till några allmänna huvudsynpunkter på den föreliggande frågan.

Vad till en början angår spörsmålet vilka läroanstalter böra utrustas med särskilt anslag för biträde å rektorsexpeditionen, anse de sakkunniga vissa förändringar i nuvarande ordning av omständigheterna påkallade.

I fråga om de allmänna läroverken gör sig enligt de sakkunnigas mening en bestämd skillnad i behovet av biträde för expeditionsgöromålens bestridande gällande mellan å ena sidan de större och medelstora läroverken och å den andra de, som hava ett förhållandevis begränsat lärjungeantal. Genom de i det föregående berörda förenklingsåtgärderna samt förslaget att bereda varje läroverk tillgång till särskilda medel för renskrivning och kollationering har, såsom redan erinrats, en betydande avlastning åvägabragts i det samlade expeditionsarbetet, vilken på grund av förhållandenas natur relativt starkare måste göra sig märkbar vid den senare gruppen skolor. Uppmärksammas bör ock, att i samband med 1927 års läroverksreform alla samläroverk, oberoende av lärjungeantalet, bereddes tillgång till tillsyningslärare, vilken enligt gällande bestämmelser åligger att efter närmare anvisningar av rektor utöva uppsikt,

manlig tillsyningslärare över de manliga och kvinnlig tillsyningslärare över de kvinnliga lärjungarna, samt att i avseende å dessa lärjungar gå rektor tillhanda med råd och upplysningar och lämna honom erforderligt biträde i övrigt. Ovedersägligen erbjuda i verkligheten de sålunda stadgade åliggandena betydande växlingar vid läroverk med olika lärjungeantal, ehuru arvodet fastställts att under alla förhållanden utgå med samma belopp, 500 kronor för år. Med hänsyn till såväl tillsyningslärarens allmänna ställning och uppgifter som ock angelägenheten av att arbetsbelastningen må bliva någorlunda jämnt fördelad vid olika läroverk, har det synts de sakkunniga rättvist och ingalunda obilligt, att vid de mindre läroverken ifrågasätta den anordningen, att tillsyningsläraren bistår rektor vid expeditionsarbetet. En dylik utvidgning av tillsyningslärares åligganden kan givetvis föreskrivas med stöd av gällande avlöningsvillkor. Vid en dylik ordning skulle i fråga om sagda läroverk behov icke föreligga av särskilt expeditionsbiträde.

Till spörsmålet om begränsningen av den nämnda kategorien läroverk återkomma de sakkunniga i det följande, i vilket sammanhang de sakkunniga ock vilja överväga åtgärder till förekommande av att övergången mellan denna grupp och de med särskilt biträdesanslag utrustade blir alltför oförmedlad.

Om de sakkunniga sålunda i nu angivna avseende funnit anledning föreslå en begränsning i den hittillsvarande rätten att anställa expeditionsbiträde, föreligger beträffande en annan grupp läroanstalter enligt de sakkunnigas mening vägande skäl för en utsträckning av rätten i fråga. De sakkunniga åsyfta härvid statens småskoleseminarier. Rektors arbetsbörda vid dessa läroanstalter kan icke anses understiga men väl överstiga den vid åtskilliga mindre läroverk förekommande, och tillgång till biträde i form av manlig eller kvinnlig tillsyningslärare föreligger icke. Någon tvekan kan under dessa omständigheter icke förefinnas, att jämväl dessa läroanstalter böra komma i åtnjutande av expeditionsbiträde. Då det här gäller ett begränsat antal läroanstalter, är förslaget i denna del icke ägnat att medföra någon större kostnadsökning.

Vad därefter beträffar den mycket omdebatterade frågan, huruvida i förekommande fall ett eller två biträden skola finnas anställda å rektorsexpeditionen, d. v. s. om de ekonomiska göromålen böra uppdragas åt särskilt biträde eller fullgöras av samma person, som bestrider övriga biträdesgöromål, hava de sakkunniga svårt att härutinnan från sina utgångspunkter skönja något problem av principiell innebörd. Enligt de sakkunnigas mening måste spörsmålet, hur rektor finner sig böra ordna arbetet på expeditionen, bedömas uteslutande såsom en praktisk lämplighetsfråga. Från statens sida torde anledning saknas att härvid ingripa reglerande, i den mån kostnaderna med anlitande av den ena eller den andra vägen kunna hållas inom samma ram.

Grunden för regleringen bör därför enligt de sakkunnigas mening vara den, att, med utgångspunkt från det föreliggande arbetets art och omfattning, ett med hänsyn till expeditionsarbetets storlek skäligt belopp ställes till vederbörande rektors förfogande för biträdesgöromålens bestridande och åt rektor lämnas fria händer att mot redovisning disponera det tillgängliga beloppet för anlitande av arbetshjälp på det sätt som han finner mest ändamålsenligt.

Grundsatsen om full frihet för rektor vid organiserandet av arbetet å expeditionen bör givetvis föranleda, att den nu vid de allmänna läroverken fastställda regeln, att biträdet skall vara en vid läroverket anställd lärare, undanröjes.

Därest biträdesfrågan löses enligt nu uppdragna allmänna linjer, synes man berättigad förvänta, att skilda meningar angående den lämpligaste formen för densammas praktiska ordnande skola kunna på ett för varje läroanstalt fullt tillfredsställande sätt tillgodoses till båtnad framför allt för undervisningen men jämväl för arbetet i dess helhet vid läroanstalterna.

Vad angår spörsmålet om ansvarigheten, rörande vilket tidigare olika uppfattningar kommit till synes, kan, enligt de sakkunnigas bestämda mening, någon anordning icke godtagas, som från rektor avlyfter bestämmanderätten enligt givna föreskrifter över läroanstaltens medel. Och därav lär också följa, att icke heller någon ansvarsfördelning låter sig genomföra.

Vid bestämmandet av ersättningsgrunderna hava de sakkunniga låtit sig leda av den synpunkten, att enhetliga normer böra eftersträvas och att därvid såväl läroanstaltens art och storlek som omfattningen av den ekonomiska förvaltningen böra komma till uttryck. Likaledes har det med hänsyn till den frihet vid biträdesfrågans ordnande i de skilda fallen, som de sakkunniga velat hävda, och för vinnande av enkelhet i förvaltningsformerna tett sig önskvärt, att dyrtidstillägg icke beräknas å de nyreglerade arvodena. En dylik anordning skulle ock medföra den fördelen, att nu ifrågavarande biträdens avlöning under förutsättning av i stort sett oförändrat penningvärde icke behövde tagas under omprövning vid en blivande lönereglering för de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. Svårigheter i nu berörda avseende inställa sig dock i fråga om de tekniska läroverken, där arvodesförhållandena hittills reglerats i samband med Kungl. Maj:ts fastställande av vederbörande omkostnadsstater. De sakkunniga återkomma till dessa detaljspörsmål i kap. V.

Kap. II. Förenklingar i förvaltningen.

1. Rekvisition och utbetalning av avlöningsmedel.

Nu gällande bestämmelser.

Angående sättet för utbetalning av avlönings- och arvodesmedel till lärare och övriga tjänstemän vid rikets allmänna läroverk och folkskoleseminarier ävensom högre lärarinneseminariet gäller enligt k. kungörelsen den 8 december 1904 (nr 59) i huvudsak följande:

§ 1.

Samtliga avlöningsmedel, vilka enligt stat tillkomma ordinarie lärare vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna ävensom högre lärarinneseminariet så ock lärare, som på grund av nådiga cirkuläret den 12 juni 1882 äro tills vidare förordnade vid vissa allmänna läroverk, skola månadsvis anordnas och vederbörande tillhandahållas.

§ 2.

1. I detta syfte åligger det, beträffande läroanstalterna i landsorten, rektor att senast en vecka före varje kalendermånads slut till Konungens befallningshavande i länet inkomma med avlöningsrekvisition, upprättad i enlighet med fastställt formulär och upptagande för envar av de i § 1 omförmälda vid läroanstalten anställda lärare:

dels den på nästföljande månad fallande tolftedel av i staten uppförd lön eller arvode, efter avdrag av motsvarande del av det bestämda pensionsbidraget.

dels ock, där tjänstgöringspenningar i avlöningen ingå, så stor andel av dessa, som belöper sig på den tilländagående månadens tjänstgöringsdagar; börande därvid beträffande rektors vid allmänt läroverk tjänstgöringspenningar iakttagas, att i de fall, då tiden för höstterminens inträdes- och flyttningsprövningar är kortare än sju dagar, från det verkliga antalet feriedagar under den månad, då dessa prövningar taga sin början, avdrages det antal dagar, med vilket förenämnda examenstid understiger sju.

2. Efter granskning av avlöningsrekvisitionen skall Konungens befallningshavande före utgången av den månad, då rekvisitionen ingivits, till rektor utanordna vederbörligt belopp och, om läroanstalten är belägen utom den stad, där Konungens befallningshavande har sitt säte, låta beloppet jämte anordningen och rekvisitionen, i det skick den av Konungens befallningshavande godkänts, till rektor under assurans med posten översändas så tidigt, att medlen såvitt möjligt må kunna till vederbörande utbetalas första helgfria dag i den följande månaden, dock att avlöning för januari månad må anordnas först efter denna månads ingång; åliggande det rektor att skyndsamligen till Konungens befallningshavande återsända ej mindre anordningen, av rektor kvitterad, än även förenämnda rekvisitionshandling.

3. Avlöningsbeloppen skola av löntagarna kvitteras på en genom rektors försorg tagen, bestyrkt avskrift av rekvisitionen, i det skick den av Konun-

gens befallningshavande godkänts, vilken handling jämte bestyrkt avskrift av Konungens befallningshavandes anordning skall biläggas läroanstaltens till kammarrätten (numera riksräkenskapsverket) ingående räkenskap.

§ 3.

De vid vissa allmänna läroverk till skrivbiträden åt rektorerna samt till bibliotekarier och skolläkare utgående arvoden skola av rektor vid slutet av varje kvartal hos Konungens befallningshavande i länet rekvireras och vederbörande tillhandahållas mot kvitto, i den ordning som i § 2 sägs.

§ 5.

Extra och vikarierande lärare vid de i § 1 omförmälda läroanstalter äga att genom rektor utbekomma sina arvoden månadsvis efter utgången av varje kalendermånad, under vilken tjänstgöring ägt rum, dock att arvode för tjänstgöring, som infaller under den kalendermånad, under vilken lästermin slutar, skall, såvitt ske kan, utbetalas vid terminens slut; skolande jämväl de övningslärare vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna i vissa fall tillkommande tilläggsarvoden eller ersättningar för extra tjänstgöring i enahanda ordning utbetalas, i den mån så ske kan.

§ 6.

1. Det åligger rektor vid läroanstalt i landsorten att för varje lästermin till Konungens befallningshavande i länet inkomma med särskild rekvisition å arvoden åt de vid läroanstalten anställda extra lärare, med bifogande av uppgift om tiden för terminens början och slut; skolande rekvisitionen göras, för höstterminen så snart extra lärare förordnats, och för vårterminen, såvitt ske kan, omedelbart efter januari månads ingång.
2. Vad sålunda är stadgat gälle jämväl beträffande de fyllnadsarvoden, som lärare, vilka erhållit förordnande att såsom vikarier tjänstgöra antingen hel lästermin eller en redan från början av terminen bestämd del av densamma, äga åtnjuta utöver vad dem tillkommer av den för tjänsten å ordinarie stat upförda avlöning.
3. För annan vikarie skall rektor, så snart han om förordnandet för vikarien fått underrättelse, hos Konungens befallningshavande rekvirera fyllnadsarvode för den del av terminen, vikariatet omfattar.

§ 7.

Då ordinarie lärare åtnjuter tjänstledighet med skyldighet att till sin vikarie avstå andel av sin lön eller arvode, skall den vikarien för varje kalendermånad tillkommande andel, såvitt ske kan, vid utbetalning av ordinarie lärarens lön eller arvode för samma månad av rektor innehållas, men, därest hinder härför möter, motsvarande belopp av rektor innehållas vid utbetalning av ordinarie lärarens lön eller arvode för nästföljande kalendermånad.

§ 8.

De ordinarie och vikarierande övningslärare vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna i vissa fall tillkommande tilläggsarvoden eller ersättningar för extra tjänstgöring skola av rektor för varje lästermin hos Konungens befallningshavande i länet rekvireras, så snart han om beloppens storlek blivit underrättad.

§ 9.

Uppstår av tillfällig anledning besparing å de till rektor utanordnade avlöningsbelopp, skall sådan besparing före utgången av det löpande halvåret av rektor till Konungens befallningshavande återlevereras.

§ 10.

Beträffande de allmänna läroverken i Stockholm och högre lärarinneseminariet åligger det vederbörande direktion och i fråga om folkskoleseminariet i Stockholm rektorn därstädes att i tillämpliga delar fullgöra vad enligt denna kungörelse blivit rektorerna vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna i landsorten ålagt, dock att alla rekvisitioner och återleveranser skola göras hos Kungl. statskontoret.

§ 11.

Det åligger myndighet, som förordnar extra eller vikarierande lärare vid i § 1 omförmäld läroanstalt att samtidigt med förordnandet om detsamma underrätta vederbörande rektor eller direktion samt för läroverk i Stockholm Kungl. statskontoret och för läroverk i landsorten Konungens befallningshavande i länet, skolande underrättelsen innefatta uppgift å den förordnades namn, arten av förordnandet, den tid, förordnandet avser, och de grunder, efter vilka den förordnades arvode skall utgå.

I enahanda ordning böra även lämnas meddelanden om de tilläggsarvoden och ersättningar för extra tjänstgöring, som tilldelats vissa övningslärare vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna.

Till komplettering av nämnda bestämmelser hava sedermera olika föreskrifter utfärdats. Särskilt anse sig de sakkunniga böra erinra om k. kungörelsen den 19 juli 1919 (nr 364) angående beräkning i vissa fall av löneförmåner för ordinarie lärare och lärarinnor vid allmänna läroverk m. fl. läroanstalter. Genom densamma regleras närmare rekvisitionsförfarandet m. m. beträffande avlöning åt lärare, som efter utnämning till befattning vid annan läroanstalt fortfarande tjänstgör vid den läroanstalt, där han tidigare varit anställd.

Framställning från skolöverstyrelsen.

För att tagas i övervägande vid fullgörandet av det åt de sakkunniga lämnade uppdraget har Kungl. Maj:t överlämnat en av skolöverstyrelsen i ämnet den 29 december 1926 gjord underdånig framställning, i vilken anförts huvudsakligen följande.

Nyssberörda kungörelse den 8 december 1904 hade genom sedermera utfärdade författningar och kungl. brev i vissa delar blivit antingen formligen upphävd eller utan sådant upphävande omöjlig att till fullo efterkomma. Därvid hade det emellertid icke blivit i alla avseenden klart, vare sig vilka punkter av sagda kungörelse som blivit upphävda eller vad som trätt respektive bör träda i stället. Överstyrelsen ansåge fördenskull, att nämnda kungörelse borde underkastas en revision i syfte att bringa till stånd överensstämmelse mellan densamma och senare bestämmelser.

De i kungörelsen givna föreskrifterna kunde indelas i sådana, som gälla *rekvisition* av avlöningsmedel, och sådana som gälla *utkvittering* av samma medel.

I fråga om rekvisition gåves — bortsett från § 4, vilken i detta sammanhang saknade betydelse — föreskrifter i §§ 2, 3, 6 och 8. Den i § 2 omförmälda rekvisitionen skulle göras senast en vecka före varje kalendermånads slut, den i § 3 omförmälda vid slutet av varje kvartal, den i § 6 mom. 1 och 2 samt § 8 omförmälda för varje lästermin.

Vid den tid, då kungörelsen i fråga utfärdades, voro ålderstilläggen upp-

tagna i de särskilda läroverkens stat och ingingo följaktligen i den rekvisition, som skedde i enlighet med § 2. Sedan ålderstilläggen emellertid överförts till ett fristående förslagsanslag, saknades föreskrifter angående deras rekvisition.

Utkvittering av de särskilda löntagarnas avlöningsbelopp skedde enligt § 2 mom. 3 samt § 3 på avskrift av rekvisitionen.

Skolöverstyrelsen har förklarat sig anse en revision av kungörelsen i fråga önskvärd men att denna revision, för att icke föregripa vare sig en ny lönereglering för ifrågavarande lärarkårer eller den utredning angående läroanstalternas ekonomiska förvaltning, om vilken överstyrelsen och riksräkenskapsverket den 10 december 1925 gjort gemensam underdånig framställning, borde göras helt varsam och med syftet i huvudsak begränsat därhän, att sådan överensstämmelse mellan olika bestämmelser, som överstyrelsen i början av sin underdåniga skrivelse framhållit, måtte vinnas.

På grund av vad sålunda och i övrigt anförts hemställde skolöverstyrelsen, att det vid kungörelsen den 8 december 1904 fogade formuläret för avlöningsrekvisition måtte ersättas med tre formulär i överensstämmelse med samtidigt överlämnade förslag.

Framställning från rektor Fr. Montén.

I skrivelse till de sakkunniga har rektor Fr. Montén uttalat det önskemålet, att de rekvisitioner, som skola lämnas till länsstyrelsen, allenast måtte behöva upptaga totalbeloppen å resp. anslag och att alla dessa finge skrivas på ett och samma blad, förslagsvis på nedanstående sätt:

Rekvisition

av statsanslag till tekniska läroverket i Malmö vid månadsskiftet

..... **år 19**.....

Anslag å ordinarie stat	.....
» till ålderstillägg	.....
» » tillfällig löneförbättring åt lärare	.....
» » provisorisk avlöningsförbättring d:o	.....
» » tillfälliga lönetillägg åt vaktmästare	.....
» » dyrtidstillägg	.....
» » rektors semestervikarie	.....
» » statsstipendier åt elever	.....
Summa	.....
Avgår tjänstepensionsavgifter . . . . . kr.	.....
» familjepensionsavgifter . . . . . »	.....
Återstående belopp kronor	.....

Styrelsen anhåller, att detta belopp disponeras på tekniska läroverkets kassaförvaltare ....., som äger att beloppet kvittera och uppbära.
Malmö den .....

Å Styrelsens vägnar:»

De sakkunniga. Allmänna synpunkter.

Att det nu använda sättet för avlöningsmedlens rekvisition är mycket omständligt och tidsödande, har från åtskilliga rektorers sida vitsordats och har av de sakkunnigas egen erfarenhet bekräftats. Ej blott för rektorerna, som hava att uppgöra avlöningsrekvisitionerna, utan även för statskontoret och länsstyrelserna, som hava att granska desamma, utgöra dessa bestyr ett stort onus. Vid de centrala ämbetsverken äro motsvarande förhållanden ordnade på ett långt enklare sätt. Beträffande dem gäller k. kungörelsen den 30 november 1877, nr 50, vilken innehåller huvudsakligen följande stadganden:

För varje månad erforderliga avlöningsmedel rekvireras genom den tjänsteman, som tillhandahåller löntagarna dem tillkommande medel. Avlöningsbelopp, som av vederbörande löntagare möjligen icke uttagas, ävensom annorledes uppkommande behållningar å ett ämbetsverks avlöning skola före varje års utgång återlevereras till statskontoret med specifik uppgift å vilket eller vilka anslag besparingen uppstått. Avlöningsrekvisitionerna skola upptaga allenast summan av de belopp, som erfordras, med iakttagande likväl, *att* om ersättningen skall utgå av särskilda anslag eller andra medel, vilka på grund av stat eller nådiga brev kunna verket tillkomma, tillika angives, jämte de nådiga brevens data, huru stor del av det rekvirerade beloppet skall utgå av varje anslag eller annan anvisad tillgång; *att* till grund för rekvisitionen skall inom verket upprättas uträkning av den för utbetalningsterminen varje löntagare tillkommande avlöningen, upptagande jämväl densammas fördelning, där sådan äger rum, i lön, tjänstgöringspenningar, ålderstillägg, dyrtidstillägg m. m.; samt *att* redovisning för medlen, behörigen styrkt med kvitterade avlöningslistor eller andra verifikationer, skall inom viss tid avlämnas till vederbörande revisionsmyndighet.

Huru enkel tillämpningen av dessa bestämmelser är, belyses av nedanstående lönerekvisition från ett centralt ämbetsverk:

»Till Kungl. Statskontoret.

På grund av gällande föreskrifter får riksräkenskapsverket härigenom anhålla, att följande avlöningsmedel för innevarande månad måtte utanordnas:

VII B 18 Riksräkenskapsverket				
Avlöningar till ordinarie tjänstemän			Kr. 37 438: 47	
efter avdrag av avgifter till				
egen pensionering	910: 50			
barnpensionering	203: 19	1 113: 69		
hyresmedel för vaktmästarebostad .		54: 17	1 167: 86	36 270: 61
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare				
Grundavlöningar etc.			2 550: 38	
Avlöningsförhöjningar etc.			165: 19	2 715: 57
			Säger för VII B 18	38 986: 18
VII B 19 Riksräkenskapsverkets verksamhet				1 159: 25
VII E 13 Provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst				1 223: 31
VII E 14 Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst .				5 300: —
			Summa Kronor	46 668: 74.

Redogörelse över avgifter till pensionsfonden för civila tjänstinnehavare bifogas. Stockholm den 26 augusti 1931.

På riksräkenskapsverkets vägnar:»

Enligt de sakkunnigas åsikt böra de allmänna läroverkens, högre lärarinneseminariets, folkskole- och småskoleseminariernas samt de tekniska läroverkens rekvisitionsförfarande kunna ordnas enligt i huvudsak samma grunder. Enahanda har fallet ansetts böra bliva med statens blindundervisningsanstalter. Vad däremot angår statens sinnesslöanstalter, hava de sakkunniga övertygat sig om att vid desamma redan nu förfares i huvudsak i enlighet med vad de sakkunniga ansett böra bliva regel vid övriga läroanstalter. I anslutning till denna uppfattning hava de sakkunniga utarbetat förslag till kungörelse i ämnet samt formulär såväl för rekvisition som för avlöningslistor. Det förra torde böra fastställas av Kungl. Maj:t i samband med författningens utfärdande. Formulär till de senare synas lämpligen kunna, eventuellt efter ytterligare överarbetning, fastställas av skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket gemensamt (se bil. 1).

Såsom redan i det föregående i korthet erinrats, kan mot den nu föreslagna omläggningen av förfaringssättet göras gällande, att sålunda den kontroll, som hittills från den utanordnande myndighetens sida kunnat utövas beträffande de beräknade avlöningsbeloppens riktighet, skulle bortfalla eller åtminstone till sin räckvidd väsentligen begränsas. Denna synpunkt har vid övervägandet ingalunda förbisetts, ehuru de sakkunniga icke funnit sig böra tillmäta densamma avgörande betydelse. Till en början måste uppmärksammas, att, såsom nyss framhållits, den ifrågasatta ordningen nära ansluter sig till den inom centralförvaltningen tillämpade, och, såvitt för de sakkunniga är känt, hava därvid inga olägenheter framträtt. Ytterligare gäller, att det i allmänhet givetvis såväl för statskontoret som för länsstyrelserna måste vara förbundet med mycket stora svårigheter att under den starkt begränsade tid, som står till förfogande för granskningens fullgörande, några få dagar vid månadsslutet, medhinna en fullständig kontroll av de många rekvisitioner, som samtidigt inlöpa. Förutsättningar för en sådan torde för övrigt ej sällan saknas därigenom, att den utanordnande myndigheten vid rekvisitionstillfället icke förfogar över *alla* erforderliga primäruppgifter. Sannolikt av hänsyn till dessa förhållanden hava framställda revisionsanmärkningar beträffande avlöningsutbetalningar icke ens formellt riktats mot statskontorets eller länsstyrelsens vederbörande tjänsteman utan träffat redogöraren ensam. Därjämte torde böra ihågkommas, att den utanordnande myndigheten alltid har möjlighet att pröva storleksordningen av rekvirerade belopp, och, därest anledning till misstanke om oriktig rekvisition skulle förefinnas, synes en jämförelse av densamma med fastställda stater samt tidigare gjorda rekvisitioner kunna ådagalägga, huruvida de rekvirerade medlen stå i rimlig relation till vad som blivit läroanstalten anvisat. Jämväl må framhållas, att vederbörande redogörare säkerligen skola vara angelägna att vid den definitiva redovisning vid budgetårets slut, som enligt förslaget skulle äga rum, icke vara nödsakade att återleverera större belopp. Slutligen bör tagas i betraktande, att vid den fortlöpande inventeringskontroll, som förutsättes anordnad från riksräkenskapsverkets sida, förhållandet mellan rekvirerade och utbetalta lönemedel givetvis måste bliva föremål för särskild uppmärksamhet.

På grund av nu anförda omständigheter kunna de sakkunniga icke finna, att några avgörande praktiska betänkligheter behöva möta mot att vidtaga den mycket avsevärda förenkling av nuvarande förfarande, som den föreslagna anordningen skulle innebära.

Framhållas må tillika att enligt den nämnda ordningen skolöverstyrelsen saknar anledning att i fortsättningen till de utanordnande myndigheterna lämna meddelande om utfärdade förordnanden och beviljade extra timmar. Sålunda uppnås givetvis en viss arbetsbesparing för ämbetsverken i fråga.

Utbetalningen av avlöningsmedel.

Med avseende på detaljerna i förslaget vilja de sakkunniga till en början erinra, att till grund för rekvisitionen skola läggas avlöningslistor, som upptaga samtliga anslagsrubriker samt lämna alla ur kontrollsynpunkt erforderliga upplysningar rörande sådana förhållanden, som öva inverkan på de olika avlöningsbeloppen, avdrag för egen och efterlevandes pensionering samt plats för kvittering från de olika befattningshavarnas sida. I anslutning till de sålunda verkställda detaljberäkningarna förutsättes rekvisitionen avfattad.

Ur praktisk synpunkt torde övervägande skäl tala för att utbetalningarna ske enligt två olika listor, den ena avsedd för ordinarie befattningshavare och den andra för e. o. befattningshavare.

Pensionsavgifterna.

Förslaget innebär ytterligare den förenklingen, att de särskilda förteckningar som nu äro föreskrivna rörande pensionsavgifternas månatliga belopp för en var befattningshavare, icke vidare skulle krävas. Såvitt de sakkunniga vid verkställda undersökningar kunnat utröna, sakna de ifrågavarande förteckningarna all betydelse ur kontrollsynpunkt. Att de nämnda avgifterna påförts vederbörande och erlagts med riktiga belopp kan utan svårighet i samband med räkenskapsgranskningen på ett betryggande sätt kontrolleras. Därtill kommer, att av varje redogörare skall föras liggare över tjänstinnehavare och av dem erlagda pensionsavgifter, varigenom även på denna väg nödig kontroll kan åstadkommas. För möjliggörande av här föreslagna förenkling lär en ändring av § 3 mom. 2 i k. kungörelsen den 11 oktober 1907 (nr 85) med föreskrifter om verkställighet av lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension vara nödvändig. De sakkunniga förutsätta, att åtgärd i detta syfte från Kungl. Maj:ts sida vidtages, därest de här framhållna synpunkterna anses böra vinna beaktande.

Rekvisitionsförfarandets detaljer.

Med avseende på det övriga innehållet av det förslag till kungörelse, som skulle ersätta den hittills gällande författningen, vilja de sakkunniga framhålla, att ingen ändring ifrågasatts beträffande den myndighet, hos vilken medelsrekvisitionen skall ske. Likaledes har rektor, vederbörande direktion eller styrelse att härvid företräda läroanstalten på sätt nu är fallet. Slutligen skulle i fråga om fördelningen av läsår och ferier alltjämt gälla vad härutinnan stadgas i k. kungörelsen den 27 augusti 1904 (nr 42) angående ny löne- och pensionsreglering för lärare och lärarinnor vid rikets allmänna läroverk.

Vad angår tiden för rekvisitionens ingivande, har denna ansetts kunna något förkortas med hänsyn till det förenklade granskningsförfarandet inom vederbörande utanordnande myndighet. Härigenom uppnås, att de rubbningar

i beräkningarna, som tillfälliga sjukdomsfall o. dyl. kunna föranleda, erhålla en mera begränsad räckvidd än för närvarande.

Utbetalningsförfarandets detaljer.

Utbetalningen förutsättes, på sätt hittills varit stadgat, i regeln försiggå första helgfria dag av månaden (avlöningsdagen). Undantag har i detta avseende ansetts böra medgivas, i enlighet med vad för närvarande gäller, i fråga om avlöning till extra ordinarie lärare för terminens sista månad, vilken avlöning, så vitt ske kan, tänkes utbetalad redan vid terminens slut. Motsvarande anordning tillämpas nu även beträffande vissa extra arvoden till övningslärare, och har i detta avseende ingen ändring synts erforderlig. Med hänsyn till den stadgade ordningen för vikarierande lärares avlöning, nödvändiggör nyssnämnda förfarande, att tjänstgöringspenningar för ledig ordinarie lärare eller å vakant tjänst i viss utsträckning rekvireras samtidigt med vikarieersättningen i övrigt. För att undgå dubbelrekvisitioner har det under dessa omständigheter synts de sakkunniga utgöra ett ytterligare steg i riktning mot önskvärd förenkling och reda i den ekonomiska förvaltningen, att *samtliga* intjänade tjänstgöringspenningar rekvireras på en gång och utbetalas i samma ordning som nyssberörda avlöningar. Åtgärden, som icke är medgiven enligt gällande författningsbestämmelser men som dock på åtskilliga håll torde ha praktiserats, kan visserligen möta vissa betänkligheter av principiell natur. Motsvarande betänkligheter kunna emellertid göras gällande även i fråga om den nu tillämpade ordningen för utbetalning av övningslärares extra arvoden. Och då det föreliggande fallet är alldeles egenartat därigenom, att lärarpersonalens tjänstgöringspenningar utgå *icke* efter kalenderår utan efter läsår och, i vad de avse december, resp. juni månader faktiskt till fullo intjänats vid terminens slut, torde det ifrågasatta förfarandet icke kunna få någon prejudicerande betydelse. Då därtill kommer, att en i utsikt ställd lönereglering för nu förevarande befattningshavare torde göra en helt ny ordning i detta avseende nödvändig, hava de sakkunniga lämnat de principiella betänkligheterna å sido och låtit de praktiska lämplighetshänsynen fälla utslaget.

Ytterligare ett undantag från den allmänna regeln om avlöningsdag hava de sakkunniga funnit ofrånkomligt. Med hänsyn nämligen till nödvändigheten av att förfallna avlöningsmedel utbetalas före budgetårets slut, har särskild bestämmelse om sådan utbetalning influtit i förslaget.

Vidare torde böra i detta sammanhang erinras, att de sakkunniga ansett sig böra i förenklingssyfte föreslå någon jämkning av föreskrifterna rörande sättet för innehållandet i vissa fall av tjänstledig lärares avlöning. Detta har beaktats i förslagets § 4. Slutligen må framhållas, att den föreslagna ordningen möjliggör en, med hänsyn till önskvärdheten av på en gång enkla och klara regler, väl behövlig revision av det för närvarande mycket invecklade förfarandet i de talrika fall, då en befattningshavare bestrider tjänstgöring vid annan läroanstalt än den, där han har sin ordinarie anställning. I det framlagda förslaget till ändrad lydelse av § 1 i k. kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 364) hava de sakkunniga, i anslutning till sin förut angivna allmänna ståndpunkt, närmare preciserat den ordning, som synes

böra ersätta den nu fastställda. Därvid har tillika eftersträvats att genom fullt tydliga bestämmelser fastslå, att befattningshavare genom fortsatt förordnande å av honom tidigare innehavd tjänst icke skall behöva lida annan minskning i sin avlöning, än som betingas av olikhet i läsårets förläggning eller dyrortsgrupp (tillfällig löneförbättring och provisorisk avlöningsförbättring).

Sammanslagning av riksstatsanslag.

Innan de sakkunniga lämna det föreliggande ämnet, torde böra bringas i erinran ytterligare två önskemål, vilka båda såtillvida stå i nära samband med här avhandlade angelägenheter att såväl rekvisitionen som utbetalandet av vederbörliga avlöningsmedel skulle underlättas, därest de kunde vinna beaktande.

Det första av dessa önskemål gäller vissa läroverksanslags upptagande i riksstaten. Ju mera de olika anslagsrubrikernas antal kan reduceras, desto överskådligare kunna uppenbarligen medelsrekvisitionerna och avlöningslistorna uppställas. En granskning av innevarande budgetårs riksstat ger vid handen, att i detta avseende ytterligare ett steg bör kunna tagas. Sålunda innesluta anslagsrubrikerna »diverse behov vid högre lärarinneseminariet» och »arvoden åt extra lärare, timlärare och vikarier» avlöningsmedel, låt vara till olika befattningshavare. Enligt de sakkunnigas förmenande borde här en sammanslagning kunna ske utan risk för att överskådligheten ur allmänt budgetär synpunkt minskas. De sakkunniga vilja därför föreslå, att de båda nämnda extra anslagen hädanefter måtte utgå under en och samma rubrik, vilken lämpligen torde kunna fastställas till *diverse behov vid högre lärarinneseminariet*. Under de allmänna läroverken möta fyra extra anslag, som sinsemellan äro nära besläktade, nämligen »extra arvoden åt teckningslärare», »extra arvoden åt gymnastiklärare», »extra arvoden åt musiklärare» och »extra arvoden åt lärarinnor i kvinnligt handarbete». De sakkunniga hålla före, att dessa anslag borde kunna sammanslås under rubriken *extra arvoden åt vissa övningslärare*. Sålunda skulle vinnas, att de månatliga rekvisitions- och avlöningslistorna behövde upptaga allenast en post, resp. kolumn för avlöningsmedel utgående för dessa skilda ändamål. Utan svårighet torde vid statsverkspropositionens avfattande kunna beaktas, att riksdagen erhåller nödig överblick över medlens avsedda disposition. Och i samband med att anslaget ställes till vederbörandes förfogande synes hinder icke kunna möta, att, om så anses behövligt, föreskrift lämnas därom, att för vart och ett av de ifrågavarande ändamålen får disponeras högst den del av det totala beloppet, som vid anslagets äskande beräknats.

Statsliggarens uppställning.

Det andra av här åsyftade önskemål hänför sig till statsliggarens uppställning. De sakkunniga avse sättet för det särskilda arvodets utgående till vissa lärare (icke provårsföreståndare) vid provårsläroverken. Medan dessa arvoden vid de allmänna läroverken utbrutits och i statsliggaren sammanförts under en särskild post, hava de vid folkskoleseminarierna särskilt upptagits i respektive stater. Och vid högre lärarinneseminariet har ett till sin allmänna karaktär likartat arvode å 500 kronor, som utgår till en var av lektorerna och adjunkterna, uppförts i avlöningsstaten specifikt för varje befattningshavare. Genom en konsekvent tillämpning av det sistnämnda förfarings-

sättet vid samtliga ifrågavarande läroanstalter vinnes, att det nämnda arvodet, vilket för övrigt är uppdelat i lön och tjänstgöringspenningar, skulle kunna vid rekvisition och utbetalning sammanföras med avlöningen i övrigt. De sakkunniga hava med hänvisning till detta förhållande ansett sig böra påkalla åtgärder för att de till provårsläroverkens och provårsseminariernas ordinarie lärare utgående särskilda arvodena måtte från och med budgetåret 1932/33 upptagas i respektive avlöningsstater, i den mån de ifrågavarande arvodena bestridas av vederbörande allmänna reservationsanslag.

Dessutom få de sakkunniga anledning att i det följande särskilt uppmärksamma en hithörande angelägenhet, som uteslutande berör huvudstadsläroverkens ekonomiska förhållanden och som därför här kan lämnas å sido.

2. Övriga åtgärder.

Räkenskapsföringen.

Jämsides med att de sakkunniga eftersträvat att förenkla rekvisitions- och avlöningsförfarandena, har ingående uppmärksamhet ägnats åt spörsmålet om en allmän revision av räkenskapsväsendet, i syfte att åvägabringa den lindring i arbetet med bokslutet, varom från olika håll önskemål framkommit. De brister, som i detta avseende ansetts föreligga, hava delvis redan i det föregående avhandlats. Hithörande författningsbestämmelser, vilka meddelats i k. kungörelsen den 7 december 1906 (nr 110), hava underkastats en närmare granskning, som föranlett väsentliga modifikationer i den nu gällande ordningen.

De sakkunniga framlägga i det följande förslag till ny kungörelse i ämnet. De »anvisningar», som ansetts böra fogas till densamma, jämte den lämnade specialmotiveringen (sid. 129), torde få anses tillräckligt klargörande beträffande de synpunkter, som varit vägledande vid de sakkunnigas ställningstagande. På grund härav torde anledning saknas att här utförligare dryfta denna angelägenhet.

I anslutning till den uppfattning, som kommit till uttryck i skolöverstyrelsens och riksräkenskapsverkets tidigare omförmälda framställning, hava de sakkunniga vidare, såsom jämväl inledningsvis framhållits, låtit sig angeläget vara att närmare undersöka de möjligheter till förenklingar i de olika läroanstalternas allmänt administrativa förhållanden, som kunna anses föreligga.

De ifrågavarande undersökningarna hava framför allt inriktats på följande områden: formerna för beviljande av tjänstledighet och meddelande av förordnande vid fall av tjänstledighet och vakans, sättet för utgivande av katalog och årsredogörelse samt rektors befattning med förande av inventarieförteckningar och dylikt.

Nuvarande förhållanden. Tjänstledigheter och förordnanden.

I fråga om de allmänna läroverken och högre lärarinneseminariet gäller för närvarande, att all tjänstledighet för vilket som helst ändamål skall prövas av skolöverstyrelsen eller Kungl. Maj:t. Undantag göres allenast för det fall, att »oförutsedda hinder möta för lärare att bestrida sin tjänst», då rektor äger för

högst två veckor bevilja ledighet med skyldighet att om sådan åtgärd så snart lämpligen kan ske underrätta skolöverstyrelsen. Förordnande av vikarie tillkommer den ledighetsbeviljande myndigheten, dock att vid av Kungl. Maj:t beviljad tjänstledighet vikarie förordnas av skolöverstyrelsen. De allmänna läroverken.

Vid folkskoleseminarierna åter stadgas, att tjänstledighet för kortare tid än hel termin beviljas av vederbörande konsistorium. För hel termin eller längre tid är prövningen förlagd till skolöverstyrelsen eller i vissa fall Kungl. Maj:t enligt meddelade närmare bestämmelser i stadgan. Dock äger rektor vid tillfälligt förfall för lärare bevilja ledighet under högst två veckor. Folk- och småskoleseminarierna.

Jämväl i nu berörda fall förordnas vikarie av den ledighetsbeviljande myndigheten, dock att, därest tjänstledighetsfrågan prövats av Kungl. Maj:t, vikarieförordnande ändock utfärdas av skolöverstyrelsen.

Om rektors beslut skall underrättelse så snart ske kan meddelas konsistorium och skolöverstyrelsen, om konsistoriets beslut på samma sätt skolöverstyrelsen.

Statens småskoleseminarier följa i nu berörda avseenden samma regler som folkskoleseminarierna.

Frågor om tjänstledighet för lärare vid statens blindundervisningsanstalter och om förordnande av vikarie för tjänstledig lärare prövas utan inskränkning av vederbörande direktion eller styrelse. Dock må tjänstledighet under ferierna samt under lästermin intill en vecka kunna beviljas av rektor. Statens blindundervisningsanstalter.

Direktionen (styrelsen) skall emellertid snarast möjligt underrätta skolöverstyrelsen om vidtagen åtgärd beträffande tjänstledighet eller förordnande av vikarie.

I huvudsak enahanda ordning är ock föreskriven i fråga om statens sinnesslöanstalter. Statens sinnesslöanstalter.

Den lokala styrelsen vid de tekniska läroverken är i fråga om lärares tjänstledighet utrustad med samma befogenhet, som beträffande folkskoleseminarium tillkommer konsistorium. I händelse av tillfälligt förfall äger rektor likaledes för lärare bevilja tjänstledighet under högst två veckor. De tekniska läroverken.

I fråga om förordnande av vikarie gäller ock i princip enahanda ordning som nyss sagts beträffande folkskoleseminarierna med den avvikelsen allenast, att underrättelse om av rektor beviljad ledighet och förordnad vikarie ofördröjligen skall meddelas styrelsen, men icke skolöverstyrelsen.

Vid behov av längre ledighet än här nämnts ankommer prövningen alltefter fallets beskaffenhet på skolöverstyrelsen eller Kungl. Maj:t. Vikarieförordnande utfärdas dock även vid dessa läroanstalter alltid av skolöverstyrelsen.

Vid de allmänna läroverken och högre lärarinneseminariet hava närmare föreskrifter meddelats rörande rektors skyldighet att efter fastställd plan utgiva terminskatalog och årsredogörelse. Till ledning för utarbetandet av dessa publikationer vid de allmänna läroverken har skolöverstyrelsen fastställt plan den 16 december 1928. *Katalog och årsredogörelse.* De allmänna läroverken och högre lärarinneseminariet.

I de hänseenden de sakkunniga funnit skäl påkalla förändringar i den nu gällande ordningen, kommer kortfattad redogörelse för densamma att lämnas i det följande.

Folk- och småskole-seminarierna.

För folkskoleseminariernas vidkommande stadgas, att rektor har att efter föreskriven plan upprätta och utgiva senast en månad efter höstterminens början förteckning över lärare och lärjungar samt vid läsårets slut eller senast en månad därefter årsredogörelse för seminariets verksamhet.

Den sålunda förutsatta planen har av skolöverstyrelsen utfärdats den 14 mars 1922.

I fråga om statens småskoleseminarier gäller, att katalog och årsredogörelse skola utarbetas, ehuru föreskrift om tryckning av desamma icke meddelats.

Statens blindundervisnings- och sinnesslöanstalter.

Skyldighet att utarbeta katalog över lärare och lärjungar föreligger icke beträffande statens blindundervisnings- och sinnesslöanstalter. Däremot skall årsredogörelse efter varje läsårs slut insändas till skolöverstyrelsen och vederbörande departement.

De tekniska läroverken.

Beträffande de tekniska läroverken stadgas, att rektor åligger att efter fastställd plan upprätta och låta utdela terminskatalog, som skall utgivas senast en månad efter höstterminens början samt, där den även för vårterminen från trycket utgives, inom lika lång tid efter denna termins början, ävensom årsredogörelse, som skall utgivas vid läsårets slut.

Inventarieförteckningar m. m.

För samtliga här ifrågavarande läroanstalter gäller, att bland rektors åligganden upptagits skyldigheten att upprätta förteckning över vederbörande läroanstalts inventarier och samlingar. Ordalagen äro i de olika stadgarna något växlande, men innebörden är genomgående den nu sagda.

De sakkunniga. Tjänstledigheter och förordnanden.

Vad till en början angår handläggningen av ärenden rörande tjänstledigheter och vikarieförordnanden för kortare tid, vill det förefalla de sakkunniga, som om den nu i fråga om det stora flertalet läroanstalter gällande ordningen präglas av en tungroddhet, som ur saklig synpunkt knappast kan betecknas såsom försvarlig och som i varje fall, då det gäller att åvägabringa förenklingar i den administrativa apparaten, osökt inbjuder till en omläggning. Enligt de sakkunnigas mening kan det icke medföra några större olägenheter för den centrala skolmyndigheten, utan tvärtom vara ägnat att från densamma avlyfta ett icke ringa antal ärenden av övervägande formell natur, om en mindre omständlig ordning vinner tillämpning vid handläggningen av hithörande ärenden.

De allmänna läroverken.

I detta syfte vilja de sakkunniga beträffande de allmänna läroverken föreslå, att åt rektor inrymmes befogenhet — utöver den nu stadgade rätten att vid fall av oförutsedda hinder bevilja ledighet och meddela vikariatsförordnande för högst två veckor — att besluta rörande ledighet åt lärare för styrkt sjukdom eller för fullgörande av offentligt uppdrag under en tid av förslagsvis högst en termin. I verkligheten torde rektor redan under nuvarande förhållanden vara nödsakad att i ett stort antal fall avtala rörande vikariatets ordnande utan avvaktande av skolöverstyrelsens beslut, vadan i sak ingen berättigad erinran lär kunna framställas mot att åt rektor generellt överlämna det faktiska avgörandet. Den här förordade anordningen torde lämpligen kunna utsträckas att gälla även i fråga om förordnande av vikarie å vakant tjänst för kortare tid, förslagsvis högst en termin. Givetvis bör det ankomma på skolöverstyrel-

sen att till ledning för rektorernas prövning av hithörande ärenden meddela erforderliga direktiv, på sätt i analoga fall redan skett i viss utsträckning.

Uppenbarligen måste emellertid, med hänsyn bl. a. till den centrala prövningen av frågor rörande uppflyttning i högre lönegrad och pension, sörjas för att meddelande om beviljade ledigheter och utfärdade förordnanden lämnas den centrala myndigheten. Till undvikande av onödigt mångskriveri synes denna angelägenhet kunna på ett praktiskt och ur olika synpunkter betryggande sätt ordnas så, att rektor en eller två gånger i terminen till skolöverstyrelsen insänder fullständig förteckning över samtliga av honom under den närmast tilländalupna perioden beviljade tjänstledigheter och meddelade förordnanden.

Genom den föreslagna anordningen, vilken de sakkunniga närmare utformat i bilagda förslag till ändringar i stadgan för rikets allmänna läroverk, uppnås tillika en icke oväsentlig reduktion i till skolöverstyrelsen inlöpande ärenden, i vilka för närvarande beslut måste meddelas genom förordnanden, som tillställas såväl rektor (direktion) som den utanordnande myndigheten.

I nu förevarande sammanhang önska de sakkunniga ytterligare framhålla, att det synts innebära bestämda fördelar, om den nu i § 123 stadgade rätten för rektor att »vid oförutsedda hinder» för lärare bevilja ledighet och förordna vikarie för högst två veckor något modifierades, under principiell anslutning till vad redan gäller i fråga om statens folkskoleseminarier och de tekniska läroverken, i syfte att rätten måtte avse tillfälligt förfall över huvud.

För att ändringarna i nu berörda avseende skola erhålla större praktisk betydelse är det emellertid av nöden, att föreskrift lämnas rörande avlöningsavdrag för befattningshavare, som åtnjuter tjänstledighet för fullgörande av offentligt uppdrag eller för enskilda angelägenheters vårdande. Enligt hittills gällande ordning hava flertalet ärenden av denna art måst underställas Kungl. Maj:ts prövning, då gällande avlöningsbestämmelser stadga, att befattningshavaren *kan* förpliktas avstå så mycket av avlöningen, som erfordras för tjänstens uppehållande. I enlighet med, såvitt de sakkunniga känna, hittills allmänt följd praxis, synes föreskrift kunna meddelas därom, att befattningshavare, där ej Kungl. Maj:t finner skäl annorlunda förordna, i berörda fall *skall* avstå vad som åtgår till vikariens avlönande.

Ytterligare en förenkling torde i detta sammanhang böra påkallas. Vid här åsyftade kortare vikariat inträffar mycket ofta, att den tjänstledige lärarens befattning uppdelas på andra lärare vid samma eller annan läroanstalt å orten. Enligt nu gällande bestämmelser skall ersättningen i sådant fall alltefter tjänstgöringens omfattning beräknas i bråkdelar av den fastställda avlöningen för e. o. lärare. Uppenbarligen skulle det vid beräkningen av ersättningen innebära en bestämd lättnad, därest vid dylika partiella vikariat, liksom vid fall av partiell tjänstgöring i allmänhet, vederbörande vikaries arvode utginge enligt de för timlärare fastställda grunder. Sagda förändring medför vid en tjänstgöring, som närmar sig det för adjunkt stadgade maximum, någon kostnadsökning för statsverket, medan i fråga om vikarie för lektor och för adjunkt med minimitjänstgöring kostnaden skulle något minskas eller bliva oförändrad. I det hela synes därför ändringen icke vara ägnad att medföra

någon kostnadsökning för statsverket. De sakkunniga hava ansett sig böra framlägga förslag till ändringar i gällande avlöningsbestämmelser av den innebörd, som här i korthet angivits.

Högre lärarinneseminariet. Enahanda ordning, som här föreslagits för de allmänna läroverken, torde i huvudsak böra komma i tillämpning även vid högre lärarinneseminariet.

Statens folkskoleseminarier. Den ovan föreslagna förändringen beträffande formerna för beviljande av tjänstledighet för ordinarie lärare och förordnande av vikarie för kortare tid, bör med viss modifikation, föranledd av de hittills gällande bestämmelserna, kunna tillämpas jämväl vid folkskoleseminarierna. Då, frånsett tillfälligt förfall under högst två veckor, konsistorium utrustats med befogenhet att generellt handlägga alla hithörande ärenden, torde praktiska skäl tala för att i princip bibehålla den nuvarande ordningen, men utsträcka tiden till att avse högst en termin.

I övrigt synes meddelande till skolöverstyrelsen om ledigheter och förordnanden kunna lämnas på sätt ovan föreslagits för de allmänna läroverken. Och i fråga om av rektor beviljade ledigheter och utfärdade förordnanden bör det också få anses tillfyllest, om underrättelse till konsistorium och skolöverstyrelse insändes i enahanda ordning.

Statens småskoleseminarier. Vidkommande statens småskoleseminarier, för vilka, såsom ovan erinrats, på grund av särskilda Kungl. Maj:ts beslut, i huvudsak samma regler gälla som för folkskoleseminarierna, torde jämväl i nu berörda avseenden enahanda ordning böra komma i tillämpning.

Tekniska läroverken. Vid de tekniska läroverken tillkommer för närvarande styrelsen att bevilja tjänstledighet och förordna vikarie för tjänstledig lärare, därest tiden understiger en termin. Av förut anförda skäl vilja de sakkunniga föreslå utsträckning av sagda rätt till att avse högst en termin. Rörande erforderliga meddelanden till skolöverstyrelsen saknas anledning att ifrågasätta avvikelse från den ordning härutinnan, som de sakkunniga ovan föreslagit för de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.

Statens blindundervisningsanstalter. Beträffande slutligen statens blindundervisningsanstalter handläggas, såsom ovan framhållits, redan nu samtliga tjänstledighetsärenden, bortsett från sådana, som gälla rektor eller under vissa undantagsförhållanden annan lärare, av vederbörande direktion eller styrelse. I detta avseende påkallas alltså icke någon förändring. Däremot torde det jämväl i dessa fall få anses lämpligt, att de i vederbörande stadgar föreskrivna meddelanden angående ledigheter och förordnanden insändas till skolöverstyrelsen på sätt föreslagits i fråga om förut nämnda läroanstalter.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga rikta uppmärksamheten på att vikariatsarvode för rektor vid blindundervisningsanstalt icke författningsmässigt fastställts, utan förutsättes, att Kungl. Maj:t meddelar föreskrift för varje särskilt fall. Då härvid under normala förhållanden torde tillämpas för Tomteboda-institutet de grunder, som gälla i fråga om högre läroverk, samt för förskolan i Växjö, hantverksskolan i Kristinehamn och anstalten i Lund de grunder, som föreskrivits för realskola, äro generella bestämmelser av denna innebörd ägnade att göra särskild hänvändelse till Kungl. Maj:t överflödig.

Anmärkas må, att den nuvarande ordningen tillkommit efter beslut av riksdagen.

Förslag till kungörelser i ämnet hava av de sakkunniga utarbetats.

Katalog och årsredogörelse.

Bland de rektor åliggande expeditionsuppgifterna torde redigerandet av katalog och årsredogörelse vara bland de mest arbetskrävande. Då därtill kommer, att de infalla under tider av läsåret, som förete en stark anhopning av andra trängande expeditionsgöromål, är det naturligt, att de sakkunniga ägnat särskild uppmärksamhet åt frågan, om och i vad mån den nuvarande ordningen kan utan större olägenhet jämkas i syfte att dels minska arbetet såsom sådant dels något förskjuta tidpunkten för dess slutförande.

Vad angår tidpunkten för färdigställandet av de nämnda publikationerna, skulle det enligt de sakkunnigas mening vara ägnat att medföra bestämda fördelar för rektorerna, om beträffande katalogen något större rådrum kunde beredas, detta med tanke på den större belastning, som föranledes av undervisningens igångsättande vid höstterminens början. Då ett kortare uppskov icke heller synes förenat med större olägenhet, hava de sakkunniga funnit sig böra föreslå, att den nu stadgade fristen av en månad efter höstterminens början utsträckes till sex veckor. I detta syfte framlägga de sakkunniga förslag till förändringar i stadgarna för de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska läroverken.

Beträffande tidpunkten för årsredogörelsens utgivande saknas för närvarande fullt enhetliga bestämmelser för de olika läroanstalterna, varför de sakkunniga ansett sig böra söka åvägabringa sådana på grundval av läroverksstadgans föreskrifter.

I allt större utsträckning har den ordningen vunnit tillämpning, att katalog utgives allenast för höstterminen, även om utgivandet jämväl under vårterminen förutsättes såsom möjligt. Enligt de sakkunnigas mening måste det betraktas såsom alldeles icke påkallat, att katalog utgives även för vårterminen, under förutsättning dock att skolöverstyrelsen erhåller tillgång till uppgifter om ändringar och tillägg till höstterminens katalog. De sakkunniga hava alltså ansett sig böra framlägga förslag till ändrad lydelse av § 146 läroverksstadgan samt motsvarande bestämmelser i stadgan för folkskoleseminarierna och för de tekniska läroverken i enlighet med denna ståndpunkt.

Med avseende på katalog och årsredogörelse vid de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska läroverken gäller, såsom redan framhållits, att plan fastställes av skolöverstyrelsen. De sakkunniga hava granskat föreliggande planer och därvid funnit sig böra föreslå vissa förenklingar, främst i syfte att underlätta arbetet med redigeringen men jämväl för uppnående av begränsning av tryckningskostnaderna och därigenom en minskning i biblioteks- och materiellkassans utgifter, något som särskilt i fråga om de mindre läroverken måste anses angeläget.

Vad angår planen för katalogen, hava de sakkunniga saknat skäl att ifrågasätta annan förändring än att kolumnen med rubriken »fadern» för framtiden måtte utgå. Det har nämligen i vissa fall visat sig medföra olägenheter av social art att härom lämna uppgift i en offentlig publikation. Då emellertid

upplysning i berörda avseende kan äga betydelse för läroverkets ledning vid bedömandet av lärjunges förhållanden, liksom också för undervisningsstatistiken, torde det vara lämpligt att för läroverket upprättas och till skolöverstyrelsen insändes exemplar av katalogen, vari införts uppgifter om faderns yrke beträffande samtliga lärjungar vid vederbörande läroanstalt. Med den nämnda uteslutningen torde det ock bliva möjligt att genom lämpligt val av stilsort meddela samtliga kataloguppgifter för en lärjunge på en sida mot för närvarande i regeln två och sålunda nedbringa tryckningskostnaderna.

Beträffande årsredogörelsen har granskningen givit vid handen, att åtminstone för de allmänna läroverkens del icke obetydliga inskränkningar låta sig genomföra.

Sålunda lär det få betecknas såsom överflödigt att i redogörelsen meddela särskilda uppgifter om lärokurserna i de talrika fall, då dessa överensstämma med de i undervisningsplanen angivna. Därest till ledning för inträdessökande genom skolöverstyrelsens försorg tillhandahålles ett särtryck av undervisningsplanens kursfördelning, torde någon olägenhet av dessa uppgifters uteslutande icke föreligga. Vidare synes anledning saknas att i redogörelsen intaga förteckning på uppsatsämnen och laborationsuppgifter, ävensom detaljerade uppgifter rörande uppdelning och sammanslagning av klasser. De nu föreskrivna upplysningarna rörande de avgångna elevernas tillämnade levnadsbana synas likaledes utan olägenhet kunna uteslutas ur den tryckta årsredogörelsen och i stället, på sätt sker i fråga om åtskilliga andra uppgifter av företrädesvis undervisningsstatistiskt intresse, kunna tillhandahållas skolöverstyrelsen i manuskript.

Vidare hava de sakkunniga ansett sig böra ifrågasätta, att allenast summariska uppgifter lämnas angående dels stipendier, premier och understöd, avseende endast antal och belopp, dels de årliga förvärven i fråga om boksamlingar och undervisningsmateriell.

Slutligen hålla de sakkunniga före, att den nu stadgade skyldigheten för de högre läroverken att åtminstone vart tredje år till redogörelsen foga en avhandling eller uppsats bör bortfalla. Tvekan kan visserligen råda, om över huvud en dylik belastning av biblioteks- och materiellkassorna för framtiden bör medgivas. Då det emellertid synes vara av värde, att möjlighet i berörda avseende alltjämt hålles öppen, hava de sakkunniga velat giva åt de föreslagna bestämmelserna en sådan formulering, att dylik möjlighet må föreligga.

Åtskilliga av de här närmast med tanke på de allmänna läroverkens förhållanden föreslagna inskränkningarna i årsredogörelsen torde vara av beskaffenhet att böra tillämpas även i fråga om statens seminarier och de tekniska läroverken. Utan att härvid ingå i en detaljgranskning hava de sakkunniga ansett sig kunna förutsätta, att erforderliga ändringar i respektive planer genom vederbörande myndighets åtgärder vidtagas till främjande av det syfte, som varit vägledande vid de sakkunnigas överväganden.

Inventarieförteckningar m. m.

Bland de åligganden, som enligt nu gällande bestämmelser tillkomma rektor, torde förandet av olika inventarieförteckningar få anses utgöra en ganska kännbar tunga. Föreskrifterna i fråga synas delvis hava tillkommit under förhål-

landen, som ganska avsevärt avvika från de i våra dagar föreliggande. Särskilt gäller detta om undervisningsmateriellen i de naturvetenskapliga ämnena samt om bokbeståndet, beträffande vilket senare särskild katalogföring därjämte är föreskriven. Då det måste anses naturligt, att beträffande de nämnda specialområdena förandet av inventarieförteckning ankommer på vederbörande lärare, föreståndare för samlingar eller bibliotekarie, hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå jämkningar i syfte, att det må författningsmässigt fastslås, att rektor i berörda avseenden äger att påkalla medverkan från de lärare, vilka hava vården av samlingar eller bibliotek sig anförtrodd.

Även i vissa andra hänseenden hava de sakkunniga ansett mindre jämkningar önskvärda i stadgandena rörande rektors arbetsuppgifter, och få de sakkunniga härutinnan hänvisa till författningsförslagen och den för desamma lämnade specialmotiveringen.

Kap. III. Kassor och fonder vid de allmänna läroverken.

Nuvarande förhållanden.

Enligt nu gällande bestämmelser skall varje allmänt läroverk äga: 1) ljus- och vedkassa, 2) biblioteks- och materiellkassa, 3) premie- och fattigkassa samt 4) byggnadsfond. — Härvid bortses från nya elementarskolan i Stockholm, för vilken särskilt reglemente av den 2 december 1905 finnes utfärdat. Då de sakkunniga ej ifrågasätta några ändringar beträffande däri föreskrivna kassor vid läroverket i fråga, synes ej här vara anledning att närmare ingå på den för sagda läroverk föreskrivna särskilda ordningen.

Ljus- och vedkassan skall bestrida kostnader för belysning, uppvärmning och renhållning av för läroverkets ändamål avsedda eller upplåtna lokaler ävensom för tillfälliga anordningar i dessa eller likartade avseenden samt för avlöning åt vaktmästare, eldare och övrig betjäning (t. ex. städerskor).

Kassans inkomster äro dels kronor 4.50 av varje erlagd inskrivningsavgift, dels avkastning av eventuella donationer för sådana behov, som skola av denna kassa bestridas, och dels en terminsavgift, som av rektor och kollegiet fastställes till *lika* belopp för varje lärjunge. För de lärjungar, som i stadgad ordning befrias från sistnämnda avgift, lämnar staten numera ersättning till kassan på rekvisition av rektor. Terminsavgiften till denna kassa är mycket varierande, från omkring 10 kronor till uppåt 25 kronor. Skulle högre avgift någonstädes erfordras, har riksdagen anvisat medel för nedbringande av avgiften för samtliga lärjungar vid skolan i fråga.

Biblioteks- och materiellkassan skall bestrida kostnaderna för anskaffande och underhåll såväl av böcker och övrig undervisningsmateriell, t. ex. kartor, planscher, apparater för undervisning i fysik och kemi, biologisk materiell, gymnastik- och lekredskap, musikinstrument och symaskiner, som ock av annan för läroverket behövlig materiell, t. ex. bord, stolar, pulpeter, gardiner o. d. Beträffande de läroverk, där kommunen åtagit sig att tillhandahålla inredning och möbelutrustning, kan kassan uppenbarligen ej anlitas för anskaffning men väl för nödtorftigt underhåll av möbler och annan lös inredning. Av denna kassas medel bekostas ock tryckning av arbetsordning, katalog, årsredogörelse, blanketter, program m. m., som kunna erfordras för arbetet vid läroverket eller för läroverkets expedition, papper, skrivmaskin, hektografer, telefonavgifter och annonser. — Efter Kungl. Maj:ts tillstånd i varje särskilt fall må även medel ur kassan kunna utgå för ordnande eller vård av materiellsamling eller annat likartat behov. — I fråga om läroverk, som upprättats på grund av beslut av 1927 års riksdag eller senare, ha vederbörande

kommuner emellertid måst åtaga sig att tillhandahålla även inredning och möbelutrustning, varigenom kassans ställning vid dessa skolor förbättras.

Kassans inkomster äro dels 3 kronor av varje erlagd inskrivningsavgift och dels en terminsavgift av lägst kronor 4.50 från varje lärjunge, som ej därifrån i föreskriven ordning befrias. Den sistnämnda avgiften har sedan en följd av år med riksdagens medgivande höjts till högst 10 kronor. Kollegiet har dock varje termin fått pröva behovet och besluta om avgiftens storlek med hänsyn till kassans ställning och inom de gränser, som av Kungl. Maj:t för varje särskilt läroverk bestämts.

Premie- och fattigkassans årliga inkomster må av rektor och kollegiet användas dels till belöningar åt lärjungar för flit, ordning och framsteg, dels till understöd och sjukvård för de mest behövande bland skolungdomen samt begravningshjälp, då någon obemedlad lärjunge avlidit. Eftersom skolläkaren är skyldig att kostnadsfritt vårda medellösa lärjungar, torde bidrag till sjukvård inskränka sig till sådana fall, då specialundersökning (t. ex. röntgenfotografering) måste göras. Understöd torde utgå i jämförelsevis ringa utsträckning. Vid de få läroverk, där undervisning i hushållsgöromål är anordnad, erhålla ofta de mest behövande deltagarna i denna bidrag till kostnaden för middagsmålet. Den största delen av kassans inkomster användes alltså till premier i form av böcker, ritbestick, färglådor, slöjdverktyg eller i någon mån i penningar.

Kassans inkomster äro dels kronor 2.50 av varje erlagd inskrivningsavgift, dels den läroverket tillfallande andel av stiftets premie- och fattigkassas inkomster, som av vederbörande domkapitel bestämmes, och dels frivilliga gåvor. De sistnämnda torde endast sällan uppgå till större belopp, om de över huvud taget förekomma. De bidrag, som erhållas genom domkapitlen, bestå huvudsakligen av kollektmedel, vilka dock visa tendens att minskas år från år. Ersättningar för djäknepenningar och helgonskyld äro upptagna i statsliggaren och tillfalla denna kassa. De utbetalas genom länsstyrelsen på rektors rekvisition. Beloppen äro starkt varierande för olika skolor.

För de tre nu nämnda kassorna ansvarar och redogör rektor, och, där ej annorlunda är föreskrivet, bestämmer ock rektor angående de utgifter, som ur dessa kassor skola bestridas, varjämte rektor sköter *all* bokföring för desamma. Läroverkskollegiet inventerar vid räkenskapsårets slut och reviderar räkenskapen genom två därtill utsedda kollegiemedlemmar, varefter räkenskaperna över skolans såväl kassor som fonder — utom byggnadsfonden — underskrivas av kollegiets samtliga medlemmar, vilka härigenom påtaga sig ansvaret en för alla och alla för en. (Läroverksstadgan § 225.)

Byggnadsfonden skall användas för byggnad och underhåll av läroverkshus samt för bestridande av brandförsäkring och andra läroverkets fastigheter åliggande utgifter, t. ex. dränering och grusning av skolgård, underhåll av stängsel och planteringar. Efter medgivande av Kungl. Maj:t må i särskilda fall ur byggnadsfonden även utgå bidrag till läroverkets möblering och anskaffande av gymnastikmateriell, såvida i dessa avseenden betydligare utgift erfordras.

Byggnadsfondens inkomst är en terminsavgift av 5 kronor från varje lär-

junge, som ej därifrån i föreskriven ordning befrias. Vid många läroverk förekomma dessutom hyresinkomster, vilka fördelas mellan byggnadsfonden, ljus- och vedkassan samt biblioteks- och materiellkassan på det sätt vederbörande rektor anser lämpligast. — Då byggnadsfondens inkomster i många fall ej äro tillräckliga för bestridande av underhållskostnaderna för läroverkets byggnader, får vederbörande kommun bidraga med anslag, vilka, om de ställas till lokalstyrelsens förfogande, kunna komma att ingå i byggnadsfonden, varigenom den under vissa år kan få större omslutning än vad som i regel blir fallet.

Vården av jämte ansvaret för byggnadsfonden åligger lokalstyrelsen; räkenskaperna föras dock av rektor men underskrivas av lokalstyrelsen, varefter revision sker av två revisorer, en utsedd av stadsfullmäktige och den andre i regel av domkapitlet. Vid en del läroverk överlämnas byggnadsfondens behållning årligen till stadens myndigheter, vilka då ombestyra reparationer; härigenom minskas lokalstyrelsens arbete.

Förutom härovan vid de olika kassorna nämnda inkomster tillkomma ränteinkomster, vilka av rektor torde fördelas i proportion till vederbörande kassors behållningar. Någon särskild bestämmelse om sättet för räntornas fördelning finnes ej, då i 1906 års kungörelse om räkenskaperna nr 110 blott anges, att ej behövliga medel skola göras räntebärande, och i anvisningarna påpekas, att *särskilda* bankräkningar för de olika kassorna ej behöva uppläggas. Emellertid ha i senare tid riksdagens revisorer anmärkt på att rektorer, där riksbank finnes, ej använt giroräkning i riksbanken för insättning av statsmedel. I följd härav torde numera de avlöningsmedel åt extra lärare m. fl., som erhållas redan vid terminens början för hela terminen, flerstädes insättas å giro i riksbank på de orter, där riksbank finnes. På övriga orter torde väl ränta å dessa medel, vare sig de äro insatta å postgiro eller i privatbank, i allmänhet som sig bör komma skolans kassor till godo efter den fördelning, rektor kan finna lämplig. Praxis synes variera från läroverk till läroverk, och någon särskild eller bestämd föreskrift om räntornas fördelning finnes ej. Har någon kassa haft behållning både vid årets början och slut, torde dock få anses självklart, att denna kassa också erhållit årsränta på ifrågavarande behållning.

Förutom ovan nämnda kassor ingå i rektors medelsförvaltning dels donationsfonder, dels avlöningsmedel åt lärarepersonalen och dels sådana medel, för vilka skolan kan anses blott som uppbördsmyndighet, nämligen terminsavgifter till statsverket och anmälningsavgifter till examina.

Avlöningsmedel åt ordinarie lärare ävensom dyrtidstillägg åt samtliga lärare lyftas i regel den siste i varje månad hos vederbörande länsstyrelse och utbetalas av rektor till befattningshavarna den förste i påföljande månad. Arvoden åt extra lärare m. fl., vilka, såsom redan nämnts, på en gång utanordnas för hela terminen, har rektor, som ovan sagts, i regel insatta på bank och lyfter dem månadsvis. — *Terminsavgifterna* till statsverket uppbäras tidigast den 10:e och senast den 12:e veckan efter terminens början och redovisas genom länsstyrelsen till statsverket för höstterminen före utgången av december och för vårterminen före utgången av juni månad. På dessa medel kunna skolans

kassor alltså tillgodogöra sig någon ränta. — *Anmälningsavgifterna* till student- och realskolexamina ha hittills ej regelbundet ingått i skolans räkenskaper utan ha av rektor uppburits och sedan insatts på riksbanken för statskontorets räkning inom en månad efter anmälningstidens slut. Emellertid har från riksräkenskapsverkets revision yrkats, att även dessa medel skulle ingå i skolans räkenskaper, vilket väl nu också oftast sker. Härigenom kommer räntan, som dock icke kan uppgå till större belopp, att kunna tillföras skolans kassor.

Föreliggande framställningar m. m.

Till de sakkunniga har överlämnats en framställning till skolöverstyrelsen från Mälardalens rektorsförening den 30 november 1927, vari uttalas önskvärdheten av att en *särskild ny kassa* bildades, vilken kunde användas något friare än de vanliga kassorna vid läroverket. Skolöverstyrelsen har i avgivet yttrande anfört, att denna fråga borde behandlas i samband med utredningen om läroverkens ekonomiska förhållanden.

Vid rektorsmötet i Stockholm i juni 1931 avhandlades samma fråga av rektor W. Fischer i inledningsföredraget till diskussionen om läroverkens kassor och deras förvaltning. Han nämner en del utgifter, som han anser skulle bestridas ur en dylik kassa, t. ex. kostnader för prydande av högtidssalen och anordningar i samband med en skolfest, för krans till en avlidens bår och vissa representativa förpliktelser för skolan. Rektor Fischer föreslår, att den nuvarande inskrivningsavgiften 10 kronor delas lika mellan den ifrågasatta nya kassan för »tillfälliga och oförutsedda utgifter» samt premie- och fattigkassan, enär ljus- och vedkassans samt biblioteks- och materiellkassans nuvarande andelar av inskrivningsavgiften ingen nämnvärd roll spela för nämnda kassor.

I svaren på den förfrågan, som de sakkunniga riktat till läroverkens rektorer, har också från en del håll påyrkats en ny kassa för bestridande av kostnader för föredrag, anordningar i samband med friluftsdagar o. d. Förslag har också framställts, att inskrivningsavgiften skall delas på det sätt rektor Fischer föreslagit. Från andra håll har ansetts, att någon *ny* kassa ej vore behövlig, om blott bestämmelserna ändras, så att utgifterna ur de befintliga kassorna ej för snävt begränsas till vissa rubriker. De allmänna läroverkens rektorsförening påyrkar revision av bestämmelserna för de olika kassornas användning, så att rektor må kunna använda kassorna för olika behov och veta till vilken kassa en utgift hör. Rektorsföreningen föreslår vidare, att hälften av inskrivningsavgiften skall tillfalla biblioteks- och materiellkassan samt hälften premie- och fattigkassan.

Från ett par håll framhålles, att biblioteks- och materiellkassan behöver ökade inkomster, t. ex. genom statsbidrag eller ock så att terminsavgifterna till statsverket slopas och de andra avgifterna i motsvarande grad höjas. Från ett håll anses, att även premie- och fattigkassan bör få någon mindre terminlig avgift. Vidare föreslås, att avgiften till byggnadsfonden höjes till 10 kronor och att denna fond benämnes »byggnads- och möbleringsfond». Ur densamma skulle kunna bestridas kostnader för skolmöbler utan att, på sätt för närvarande är fallet, Kungl. Maj:ts tillstånd för varje gång skulle behöva inhämtas.

I skolöverstyrelsens och riksräkenskapsverkets gemensamma framställning den 10 december 1925 påpekas också, att vid en hel del läroverk, finnas *småkassor*, som uppkommit genom vissa tillfälliga inkomster — i de flesta fall antagligen hyresmedel och räntor. Dylika kassor äro ej omnämnda i läroverksstadgan och upptagas på en del håll i räkenskaperna, på andra icke, och komma således vid dessa senare ej under samma revision som skolans övriga medel. Ur dylika kassor ha nog enligt de sakkunnigas uppfattning bestritts sådana tillfälliga utgifter, som eventuellt skulle bestridas ur den ifrågasatta »nya kassan». De båda ämbetsverken framhålla också, att gränserna mellan de olika kassorna vid ett läroverk äro synnerligen oklara, när det gäller såväl inkomster som utgifter och att det i räkenskapskungörelsen är oklart vad uttrycket »läroverkens medel» avser.

Från läroverkslärarnas riksförbund föreligger vidare framställning rörande borttagandet av kollegiets befattning med räkenskaperna. Över en dylik framställning den 23 maj 1929 har skolöverstyrelsen yttrat sig och hemställt, att såväl denna framställning som den åt överstyrelsen genom nådigt brev den 24 september 1928 anbefallda utredningen angående upphävande av i § 225 läroverksstadgan föreskriven solidarisk ansvarighet måtte få ingå i den utredning, som uppdragits åt de sakkunniga. Detsamma gäller en resolution i hithörande frågor av 25:e svenska läroverkslärarmötet i Göteborg 1929, över vilken skolöverstyrelsen avgivit yttrande den 10 februari 1930. — Skolöverstyrelsen har slutligen i skrivelse den 12 augusti 1929 hemställt, att de sakkunniga måtte få utreda sättet för bestridande av de med idrotts- och friluftsverksamheten vid de allmänna läroverken förenade kostnader. Överstyrelsen anför, att idrottsmateriell bör bekostas av biblioteks- och materiellkassan, men denna kassa är vid många läroverk redan förut hårt anlitad. Överstyrelsen uttalar tillika, att kostnaden för lärares och lärjungars nödvändiga resor under friluftsdagar nu ej synes kunna bestridas av befintliga kassor och ej heller kunna åläggas lärare och lärjungar.

De sakkunniga. Allmänna synpunkter.

Vid behandling av föreliggande framställningar rörande kassorna vid de allmänna läroverken ha de sakkunniga i första hand ansett sig böra överväga möjligheten av att sammanslå de nu befintliga kassorna till *en gemensam kassa* för expenser m. m. i likhet med vad förhållandet är vid högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna och tekniska läroverken. De sakkunniga ha emellertid funnit, att detta ej lämpligen låter sig göra. Vad först byggnadsfonden beträffar, måste den hållas skild från övriga kassor, då vederbörande läroverks lokalstyrelse har att bestämma över densamma och den dessutom skall revideras av bl. a. en av kommunalstyrelsen utsedd revisor, vilken härvid måste kunna övertyga sig om att byggnadsfonden verkligen använts för fastighetens räkning. Då den nuvarande premie- och fattigkassan erhåller inkomster bl. a. av donationer, ersättning för helgonskyld m. m., vilka medel ju ej kunna få användas t. ex. för undervisningsmateriell eller belysning, måste dylika medel ändock särskilt bokföras, varför det ej blir någon lättnad, om denna kassa sammanslås med de övriga. Till sist återstå ljus- och vedkassan samt

biblioteks- och materiellkassan. Ur läroverkets synpunkt skulle visserligen hinder för sammanslagning av dessa kassor ej föreligga, men då staten nu bidrager med avgift till ljus- och vedkassan för de lärjungar, som därifrån befrias, skulle i alla fall behöva särskilt beräknas, huru stor del av terminsavgiften, som belöper sig på kostnaden för värme, ljus, löner till betjäning o. d., varför de sakkunniga ej heller funnit det innebära någon fördel att sammanslå dessa båda kassor. Därtill kommer, att då utgifterna för värme och ljus vid en skola äro oundvikliga, det med en dylik ordning lätt skulle kunna inträffa, att terminsavgiften till en sammanslagen kassa bleve för lågt bestämd för att också kunna i tillräcklig grad bekosta undervisningsmateriell, böcker och andra biblioteks- och materiellkassan åvilande utgifter av olika slag. Då vidare gäller, att det med nu föreslagen kolumnbokföring ej kan anses medföra någon nämnvärd ökning i bokföringsarbetet, om de nuvarande kassorna bibehållas, särskilt som en uppdelning efter olika utgiftsrubriker enligt det ovan sagda under alla förhållanden måste ske, ha de sakkunniga häri funnit ytterligare ett skäl för att de nuvarande kassorna alltfort hållas skilda från varandra.

Kassorna böra också behålla sina nuvarande namn utom premie- och fattigkassan, för vilken de sakkunniga med hänsyn bl. a. till de nya uppgifter, som skulle påvila densamma, vilja föreslå beteckningen *understöds- och premiekassan.*

Ifrågasatt ny kasssa.

Beträffande den förut nämnda ifrågasatta *nya kassan* för diverse tillfälliga utgifter hålla de sakkunniga ej för nödvändigt att en sådan inrättas. De utgifter, som ansetts böra bestridas av densamma, torde i allmänhet kunna utgå antingen ur biblioteks- och materiellkassan eller ur understöds- och premiekassan. Ur den sistnämnda skulle alltså dels lämnas bidrag till kostnaderna för behövande lärjungars deltagande i museibesök, exkursioner o. d. och dels betalas inträdesavgifter och resor för de lärare, som i egenskap av färdledare ha ledningen av dylika utfärder, varvid dock förutsättes, att lärares resekostnad beräknas efter samma grunder, som gälla för skolresor. Vidare skulle liksom för närvarande i fall av trängande behov lämnas understöd, sjukvård och begravningshjälp. Rektor skulle dessutom få rätt att anlita denna kassa för vidtagande av andra åtgärder i syfte att främja ungdomens fostran och undervisning. Härur skulle alltså kunna betalas ett föredrag, som rektor kan finna lämpligt för lärjungarna, eller en filmförevisning, för vilken kanske vederbörande fordrar någon garantisumma från skolan. — Utgifter för prydande av skolans lokaler vid en skolfest eller tryckning av program för en sådan böra kunna täckas av biblioteks- och materiellkassan. Att kostnaden för inköp av idrottsredskap skall bestridas av samma kassa anse de sakkunniga självklart, ehuru de sakkunniga äro väl medvetna om, att det särskilt vid en del mindre läroverk kan erbjuda svårigheter att få denna kassas medel att räcka till.

Vad sedan beträffar frågan om ansvarsförsäkring för lärjungarna, befinner sig denna angelägenhet, enligt vad de sakkunniga inhämtat, under ut-

redning genom vederbörande myndigheter. Vid sådant förhållande ha de sakkunniga ej ansett sig böra närmare ingå på densamma.

De sakkunniga övergå härefter till att behandla de olika kassornas utgifter och inkomster.

Byggnadsfonden. Byggnadsfonden bör bidraga till läroverkets möblering i den mån ej vederbörande kommun i samband med 1927 års skolreform eller eljest åtagit sig densamma. Kungl. Maj:ts medgivande till åtgärder i sådant syfte torde för framtiden ej behöva inhämtas för varje särskilt fall, för så vitt byggnadsfonden har medel, utan generell föreskrift bör givas i läroverkstadgan om befogenhet för lokalstyrelsen att härutinnan besluta. I avsikt att bereda kassan tillräckliga inkomster vilja de sakkunniga föreslå, att den nuvarande redan år 1863 till 5 kronor fastställda terminsavgiften må vid sådana läroverk, där kommunen ej åtagit sig inredning och möblering, av lokalstyrelsen kunna efter skolöverstyrelsens medgivande för viss tid bestämmas till högst 10 kronor, när så erfordras. Denna förändring avser ingalunda att befria kommunen från någon del av dess åtagande beträffande fastighetens underhåll. Förslaget har uteslutande till syfte att hålla denna terminsavgift vid ungefär samma realvärde, som ursprungligen avsetts, och varigenom beredes möjlighet för byggnadsfonden att, då så befinnes oundgängligen nödvändigt, delvis bekosta möblering. Då byggnadsfonden skall bestrida kostnaderna för fastighetens underhåll, har det ansetts skäligt att viss del av eventuellt inflytande *hyresmedel* tillföres fonden. För närvarande torde växlande praxis hava tillämpats ifråga om hyresinkomsters upptagande i räkenskaperna. Vid vissa läroverk synas de ha upptagits, vid andra ha de lämnats utanför. De sakkunniga hålla det för uppenbart, att dylika läroverket tillkommande inkomster ovillkorligen böra redovisas i samband med övriga medel, och ha i detta syfte avfattat förslag till bestämmelser härom i läroverksstadgan.

Vid övervägandet av frågan om sättet för de nämnda inkomsternas fördelning på läroverkets olika kassor hava de sakkunniga ansett skäligt, att med hänsyn till hyresmedlens natur desamma fördelas å byggnadsfonden, ljus- och vedkassan samt biblioteks- och materiellkassan. Till undvikande av alltför invecklade fördelningsgrunder ha de sakkunniga funnit lämpligt föreslå, att i regel de inflytande hyresinkomsterna fördelas lika mellan de nämnda tre kassorna. Då emellertid i vissa fall särskilda förhållanden härutinnan kunna föreligga, som motivera en annan fördelning, anse de sakkunniga, att lokalstyrelsen bör ha rätt att bestämma huru med inflytande hyresmedel skall förfaras, därest den i särskilt fall skulle finna, att hyresmedel böra disponeras på annat sätt än här förutsatts.

Ljus- och vedkassan. Ljus- och vedkassan skall ha samma uppgifter som för närvarande, men bör dessutom bekosta utgifter för renskrivning, kollationering och dylikt arbete, som kan erfordras för rektors expedition, vartill de sakkunniga återkomma i kap. V i samband med frågan om arbetet å rektorsexpeditionerna. Ljus- och vedkassans inkomster utgöras liksom för närvarande av terminsavgifter, vartill som förut sagts normalt skulle komma $^1/_3$ av hyresinkomster. I överensstämmelse med vad flere rektorer föreslagit anse de sakkunniga, att den del

av inskrivningsavgiften, som nu tillfaller denna kassa, i stället bör tillföras understöds- och premiekassan, som är i stort behov av ökade inkomster, då kraven på densamma stegras. Härtill kommer ytterligare, att ifrågavarande inkomster hava jämförelsevis ringa betydelse för ljus- och vedkassan.

Terminsavgifterna till denna kassa böra så bestämmas, att tillräckligt rörelsekapital finnes för bränsleinköp under sommaren, för avlöning åt vaktmästare och eldare samt för andra kassan åvilande utgifter under den del av höstterminen, som förflyter före uppbörden till läroverkets kassor.

Biblioteks- och materiellkassan.

Biblioteks- och materiellkassan är avsedd att alltfort bestrida samma utgifter som för närvarande. Särskilt måste uppmärksammas, att kassans förpliktelser vid enligt beslut av 1927 års och senare riksdagar upprättade läroverk äro väsentligen mera begränsade än som gäller i fråga om de tidigare bestående. För att beträffande samtliga läroverk nedbringa kassans utgifter ha de sakkunniga tänkt sig, att kostnaderna för tryckning av årsredogörelse och katalog kunna minskas genom de begränsningar i dessa publikationer, som de sakkunniga i det föregående ifrågasatt. Att kostnader för inköp av moderna hjälpmedel för kontorsarbetet å rektorsexpeditionen skola påföras denna kassa, anse de sakkunniga självklart under förutsättning att kassans tillgångar så medgiva.

Då det sedan en följd av år varit regel, att terminsavgiften till denna kassa utgår med 10 kronor vid de flesta läroverk, synes tiden vara inne att bringa läroverksstadgans föreskrifter i överensstämmelse med denna ordning. Riksdagens medgivande till höjningen för viss tidsperiod skulle alltså ej vidare erfordras. Beloppet kan lämpligen för varje termin bestämmas av rektor efter kollegiets hörande. De sakkunniga utgå nämligen ifrån att rektor är den, som bäst kan överblicka kassans ställning och läroverkets olika behov, varför han i detta fall bör ha bestämmanderätten. För att emellertid de olika ämnesrepresentanterna bland lärarna skola ha möjlighet att framföra sina synpunkter, bör stadgas, att kollegiet skall höras, innan terminsavgiften bestämmes. — Hittills utgående 3 kronor av varje erlagd inskrivningsavgift böra fortfarande tillföras denna kassa. Därtill skulle, i enlighet med vad ovan sagts, komma normalt $^1/_3$ av hyresinkomsterna. Till denna kassa böra slutligen också föras eventuella anslag från stat, kommun eller enskilda till bokinköp, bokbindning och andra sådana ändamål.

Understöds- och premiekassan.

Understöds- och premiekassan skall dels bestrida samma utgifter som för närvarande och dels utgifter för vissa ändamål, för vilka en ny kassa ansetts behövlig och vilka de sakkunniga ovan närmare angivit. De sakkunniga avse, att denna kassa må kunna disponeras för tillfälliga mera oberäknade behov, som dock ha berättigande och kunna gagna skolan och dess lärjungar. Hittills har det för statsläroverken mött stora svårigheter att för åtskilliga fullt legitima ändamål bereda medel, vilka i motsvarande läge stå en kommunal eller privat skola till buds. Detta missförhållande ha de sakkunniga velat söka undanröja. Genom den föreslagna lydelsen av läroverksstadgans § 217 ha de sakkunniga givit bestämmelsen en så vidsträckt formulering, att rektor ej skall behöva känna någon tvekan om att en viss utgift kan påföras

ifrågavarande kassa. Vid dispositionen av denna kassas medel torde lämpligen böra så förfaras, att enligt kollegiets bestämmande visst belopp årligen reserveras för premier.

För att bereda ökade inkomster åt understöds- och premiekassan föreslås i enlighet med det ovan sagda, att kassan får 7 kronor av varje inskrivningsavgift, d. v. s. även den del av inskrivningsavgiften, som hittills tillfallit ljus- och vedkassan. De sakkunniga ha vidare tänkt sig, att sådana avgifter, som erlagts för icke verkställda fyllnadsprövningar, skulle tillfalla denna kassa, för så vitt de icke inom stadgad tid återfordrats av de anmälda. — Därjämte anse de sakkunniga sig böra föreslå, att *räntor*, som inflyta å tillfälliga kassabehållningar, även om i dessa ingå statsmedel, som, på sätt för närvarande är medgivet, gjorts räntebärande för läroverkets räkning, må av rektor kunna helt eller delvis tillföras denna kassa. Om t. ex. biblioteks- och materiellkassan har en sparad behållning under hela året, bör ju denna kassa givetvis ha ränta på sin behållning, men då vid uppbörder influtna medel ej omedelbart åtgå eller, vad beträffar avgifter till statsverket, ej omedelbart skola redovisas, så uppstå alltid en del bankräntor, vilka lämpligen kunna förstärka understöds- och premiekassan. Då emellertid denna kassas inkomster från donationer, helgonskyld och kollektmedel uppgå till väsentligt olika belopp vid skilda läroverk, ha de sakkunniga ansett lämpligast att i läroverksstadgan icke formulera bestämmelsen om räntors bokföring generellt lika för alla skolor utan i stället föreslagit, att rektor skall få avgöra, huru stor del av ränteinkomsten, som bör tillföras understöds- och premiekassan. På detta sätt vinnes den fördelen, att ränteinkomsten kan fördelas allt efter de lokala förhållandena, och resp. kassor härigenom få en förstärkning, även om den vid de mindre läroverken blir jämförelsevis liten.

Donationsmedel. Såsom redan i det föregående omnämnts, ingå i skolans räkenskaper ofta även ett större eller mindre antal *donationsfonder*. En stor del av dessa torde enligt meddelade bestämmelser ligga under läroverkskollegiets förvaltning. De sakkunniga anse, att rektor i realiteten skall hava omsorgen även om fonderna på samma sätt, som gäller övriga skolans medel, men att kollegiets medlemmar böra ha rättighet för att ej säga skyldighet att för sådana fonder, som äro givna till läroverket att förvaltas av kollegiet, taga del av räkenskaperna och särskilt fondmedlens placering, varför i läroverksstadgan föreslås föreskrift härom. I övrigt kommer den principiella frågan om förvaltningen av donationsfondernas tillgångar att behandlas utförligare i följande kapitel. Beslut om utgifter ur fonder till premier, stipendier och andra ändamål skall givetvis fattas av den eller de personer, som i vederbörande donationsbrev är bestämt. Där uttryckliga föreskrifter saknas, torde beslutanderätten rörande utdelningen ur till läroverket överlämnade donationer alltjämt böra tillkomma vederbörande läroverkskollegium.

Övriga medel. Förutom de hittills nämnda kassorna ingå i rektors penningförvaltning en del andra medel. Den största posten utgör *lärarnas avlöningsmedel*, som enligt de sakkunnigas förslag i regel böra lyftas och utbetalas månadsvis. Medlen komma givetvis att ingå i räkenskaperna både som inkomster och utgifter nor-

malt till samma belopp per läsår. Själva bokföringen av dessa bör ske som hittills, och någon ändring i förvaltningen kan ej gärna göras, då beloppen äro i laga ordning bestämda.

I räkenskaperna böra liksom nu ingå *terminsavgifter till statsverket* och dessutom *anmälningsavgifter* till student- och real[skole]examina. De föras enligt förslaget till kungörelse rörande räkenskaperna i samma kolumn, och bokföringen av dem torde ej behöva vålla rektor något större besvär. Vad sedan åter beträffar avgifter för *fyllnadsprövningar* och *privatisternas avgifter* för skriftlig och muntlig prövning i real[skol]examen samt för skriftlig prövning i studentexamen, äro dessa avgifter sådana, som direkt skola utbetalas till vederbörande lärare såsom ersättning för utfört arbete med prövningen och till rektor för hans besvär med anmälningshandlingar och provens anordnande. Då dessa avgifter ej uppgå till något större belopp och vederbörande lärare torde bevaka sina fordringar och då därtill medtagandet av dessa medel i kassaräkningen skulle orsaka rektor ett ej obetydligt arbete och ej bidraga till någon överskådlighet av medlen i fråga, anse de sakkunniga, att nämnda avgifter *ej* böra ingå i läroverkets räkenskaper, utan att rektor får ordna bokföringen av dem som han finner lämpligast. I den föreskrivna liggaren över fyllnadsprövningar (se bil. 12 till läroverksstadgan) finnes en särskild kolumn upptagen för erlagda avgifter. Med ledning av denna kan utrönas, om rektor har några medel innestående, och det framgår också av densamma, huruvida några medel finnas, som blivit preskriberade och sålunda böra tillfalla understöds- och premiekassan enligt vad här ovan föreslagits. — Privatisternas avgifter till lärarna utbetalas omedelbart efter examen och på dem uppstå i regel ej heller några besparingar, då det är så gott som otänkbart, att en examinand ändrar sig (och uteblir från examen) så sent, att han redan hunnit erlägga dylik avgift. Någon anledning finnes sålunda ej heller att låta dessa avgifter belasta räkenskaperna. Med hänsyn till karaktären av de två nu senast nämnda slagen av avgifter och de blygsamma belopp, vartill de även vid stora läroverk torde uppgå, synas alltså tillräckliga skäl ej föreligga för införande av dessa medel i läroverkets räkenskaper.

Vad sedan beträffar kassor, som bildats av tillfälliga inkomster och vilka hittills ej alltid torde hava ingått i skolans räkenskaper, så anse de sakkunniga principiellt, att även dylika medel böra redovisas och komma under offentlig granskning. Sådana kassor kunna lämpligen föras på samma sätt, som stadgas för skolans fonder, eller ock kunna de ingå i den av skolans kassor, dit de närmast höra, och rektor bör givetvis ha bestämmanderätten över utgifter på sätt, som gäller i fråga om övriga kassor. Om en sådan kassas inkomster utgöras av hyresmedel, böra de redovisas i skolans olika kassor på sätt ovan föreslagits. Skulle de emellertid redan nu ha avsatts till en fond för något ändamål, må därvid kunna förbliva, om vederbörande lokalstyrelse så beslutar. Huvudsaken är nämligen, att dylika medel komma med i bokslutet och underkastas revision.

Skulle ett läroverks lokaler uthyras blott mot läroverkets rena självkostnad för uppvärmning och belysning — t. ex. gymnastiksal åt lärare eller lärjungar

för tennisspel — bör ersättningen kunna helt tillföras ljus- och vedkassan. I allmänhet bör nämligen gälla, att ett läroverk vid uthyrning av lokaler under alla förhållanden skall ha ersättning för sina direkta kostnader.

I skolöverstyrelsens och riksräkenskapsverkets gemensamma skrivelse nämnes bland inkomster av mera tillfällig natur även »behållning av lärjungefester». Om dylika fester anordnas och inbringa någon behållning, är väl denna i regel avsedd att förstärka kassan för någon lärjungeförening vid skolan, för bidrag till anordnande av en skolresa eller dylikt. Under sådana förhållanden böra dessa medel, som ostridigt äro av enskild natur, ej ingå i skolans räkenskaper, utan torde det ankomma på vederbörande förening att ordna med bokföring och kontroll av desamma. De sakkunniga förutsätta som självklart, att vederbörande rektor övervakar föreningarna, vilket också i läroverksstadgan § 143 mom. 2 förutsatts. Om av behållningen från en skolfest medel överlämnas till läroverket, t. ex. för musikpremier, bör givetvis detta belopp införas i räkenskaperna på understöds- och premiekassan och beslutanderätten om premieutdelning tillkomma kollegiet.

Terminsavgifter och därmed sammanhängande frågor.

Även om de sakkunniga enligt förslagen i det föregående sökt att bereda ökade inkomster åt de olika kassorna utan att terminsavgiften i regel skall behöva undergå någon avsevärd förhöjning, torde det ej kunna undgås, att, särskilt vid mindre läroverk, kraven på biblioteks- och materiellkassan ändock bliva svåra att tillgodose. De sakkunniga ha med hänsyn härtill föreslagit, att besparingar i all möjlig utsträckning böra göras med avseende på tryckning av årsredogörelse och katalog, men vilja därjämte framhålla, att kostnaden för blanketter och dylikt tryck bör kunna nedbringas åtskilligt, om en centralisering av blankettrycket, t. ex. genom skolöverstyrelsens åtgöranden, kunde åstadkommas. Då vid ett stort antal av de mindre läroverken avgiften till byggnadsfonden ej får överstiga 5 kronor, och det sammanlagda beloppet av terminsavgifterna till läroverkets kassor sålunda kan komma att understiga vad som vid vissa andra läroverk är fallet, ha de sakkunniga även övervägt, om icke undantagsvis vid dessa läroverk avgiften till biblioteks- och materiellkassan skulle kunna få höjas ända till 15 kronor efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall. Då emellertid terminsavgiften för många hem med flera barn i skolåldern representerar en kännbar utgift, ha de sakkunniga ej velat förorda en dylik höjning, särskilt som läroverken numera åtnjuta bidrag av statsmedel till bokinköp och bokbindning. Skulle i något enstaka fall det ej bliva möjligt för ett läroverk att tillgodose berättigade krav på undervisningsmateriell, torde det böra bliva föremål för övervägande, huruvida icke anledning kan föreligga att genom engångsanslag av statsmedel, så som skett t. ex. i fråga om de nya högre allmänna läroverken för flickor, undanröja svårigheterna.

I nu förevarande sammanhang hava de sakkunniga ansett sig icke kunna underlåta att ägna uppmärksamhet åt bestämmelserna om lindring i lärjungarnas terminsavgifter, särskilt i fråga om läroverkets kassor.

Nu gällande bestämmelser innehålla dels allmänna föreskrifter om sättet för

ansökan om befrielse från eller nedsättning i terminsavgifter, dels närmare stadganden om de grunder, som skola följas vid prövningen av dessa ansökningar, dels slutligen vissa regler beträffande befrielsens eller nedsättningens omfattning samt dess fördelning å statsverket eller läroverkets kassor.

I förstberörda avseende stadgas i § 220 mom. 2 av läroverksstadgan bland annat, att ansökan om befrielse eller nedsättning skall åtföljas av intyg av vederbörande prästerskap eller annan myndighet med uppgift angående föräldrarnas eller, där lärjunge har egna medel, hans egen ekonomiska ställning m. m. samt innehållande myndighetens yttrande, huruvida lärjungen, med hänsyn till nyssnämnda förhållanden ävensom andra omständigheter, såsom levnadskostnaden å platsen och bostad i eller utom läroverksstaden, må anses obemedlad eller mindre bemedlad. Tillika föreskrives, att här omförmält intyg, därest lokalstyrelsen så prövar lämpligt, icke må fordras i fråga om läsårs andra termin.

I denna punkt hava de sakkunniga funnit det ur praktisk synpunkt mindre lämpligt, att utlåtande påkallas av vederbörande intygsgivare rörande lärjunges ekonomiska ställning. Ansökan bör visserligen innehålla alla de faktiska upplysningar angående inkomst, förmögenhet m. m., som äro av betydelse för den prövande myndigheten, men denna bör hava att under hänsynstagande till *alla* på bedömandet inverkande omständigheter intaga sin ståndpunkt. De ifrågavarande omdömena kunna knappast bliva annat än rent subjektiva uttryck för intygsgivarens uppfattning, och på grund av de skiftande grunder, som därvid tillämpas av skilda intygsgivare, är lokalstyrelsen oftast nödsakad att vid prövningen bygga sin mening på de föreliggande fakta utan att känna sig bunden av de av intygsgivaren dragna slutsatserna.

Enligt de sakkunnigas åsikt bör det därför vara tillfyllest att intygen vitsorda fakta, och har förslag till ändring i läroverksstadgans bestämmelser avfattats i anslutning härtill.

Vad vidare angår eftergivandet i fråga om intygsplikt under läsårets *andra* termin, har det synts de sakkunniga mindre ändamålsenligt att för andra än nyinskrivna lärjungar ovillkorligen kräva densammas fullgörande under höstterminen. Snarare torde regeln böra vara den, att beträffande lärjunge, som tidigare tillhört läroverket, den senaste kronodebetsedeln lägges till grund för prövningen av vederbörandes ekonomiska ställning, och synes vid sådant förhållande intyg beträffande de nämnda lärjungarna böra påkallas vid avgivandet av ansökan under vårterminen. Lämpligen bör saken kunna ordnas så, att det må ankomma på lokalstyrelsen att eftergiva kravet på berörda intyg under *en* av läsårets terminer. De sakkunniga hava avfattat förslag till ändrad lydelse av den ifrågavarande bestämmelsen i enlighet med denna ståndpunkt.

Beträffande därefter de allmänna grunderna för lokalstyrelsens prövning av ansökningarna om befrielse från eller nedsättning i terminsavgifterna hava de sakkunniga funnit de nuvarande författningsbestämmelserna i vissa hänseenden tillfredsställande, medan de i andra lämna rum för berättigade erinringar.

Den huvudanmärkning, som enligt de sakkunnigas mening kan framställas

mot den nuvarande ordningen, gäller den stadgade uppdelningen av lärjungar i obemedlade och mindre bemedlade. Dessa bägge kategorier äro nämligen i verkligheten ingalunda bestämt och klart avgränsade från varandra. De olika lärjungarnas behov av lättnad i terminsavgifterna växlar givetvis avsevärt. En grupp, vilken innesluter det stora flertalet lärjungar, låter sig avskilja såsom icke i behov av sådan lättnad. En annan och vida mindre grupp befinner sig i så ömmande ekonomiska omständigheter, att all möjlig lindring måste anses bestämt av behovet påkallad. I de relativt talrika fall, som kunna inordnas mellan dessa bägge ytterlighetsgrupper, strävar lokalstyrelsen att, med hänsyn till föreliggande förhållanden, så rättvist som möjligt avväga nedsättningen.

Nu berörda överväganden ha lett de sakkunniga till den uppfattningen, att det skulle innebära en given fördel, om begreppen »obemedlad» och »mindre bemedlad» utmönstrades ur hithörande bestämmelser och dessa i stället inriktades på att i anslutning till säkerligen allmänt tillämpad praxis fastslå allenast gången för prövningen.

Med bibehållande, såsom redan antytts, i övrigt av de allmänna grunderna för prövningens verkställande hava de sakkuniga velat ifrågasätta, att författningen till en början fastslår att de lärjungar, som kunna anses verkligt behövande, skola befrias från *samtliga* avgifter och sålunda — sedan den av riksdagen bestämda övergångstiden i fråga om avgifterna till ljus- och vedkassan gått till ända — åtnjuta helt avgiftsfri undervisning. Beträffande övriga lärjungar synes böra gälla, att graden av behov skall vara bestämmande för nedsättningens större eller mindre omfattning.

Innan de sakkunniga inlåta sig på spörsmålet, huru denna nedsättning lämpligen bör i författningsväg närmare regleras, anse sig de sakkunniga böra principiellt avhandla frågan om grunderna för befrielse från eller nedsättning i dels avgiften till statsverket, dels avgifterna till läroverkets olika kassor. I detta avseende lämnar läroverksstadgan redan nu ganska detaljerade anvisningar.

Beträffande förstnämnda avgift gäller för närvarande enligt § 220 mom. 3 b), att obemedlad lärjunge skall helt och hållet befrias från densamma samt att mindre bemedlad lärjunge skall erlägga halva avgiften. Detta stadgande kompletteras emellertid av bestämmelsen i § 220 mom. 3 c), att lärjunge väl må kunna erhålla lindring med avseende på avgift till statsverket utan att åtnjuta sådan med avseende på avgifterna till biblioteks- och materiellkassan samt till byggnadsfonden, men icke tvärtom.

Innebörden av dessa bestämmelser är sålunda, att lindring *i första rummet* skall medgivas i fråga om *statsavgiften*. Så har också i verkligheten förfarits. Enligt inhämtade uppgifter, avseende höstterminerna 1927—1930, har sådan lindring åtnjutits av respektive 36.3, 36.2, 36.5 och 37.4 % av samtliga lärjungar. Åt det övervägande antalet, respektive 31.0, 31.1, 27.3 och 28.5 % av samtliga lärjungar, har meddelats *hel* befrielse. Höstterminen 1927 uppgingo befrielserna i fråga om biblioteks- och materiellkassan till 16.0 % och i fråga om byggnadsfonden till 26.8 %. De hade sålunda i förra fallet väsent-

ligen och i senare något mindre omfattning än de totala befrielserna i fråga om statsavgiften.

Denna ordning, vilken är att betrakta såsom fullt skälig, hava de sakkunniga funnit böra lämnas alldeles orubbad. De blivande bestämmelserna böra alltså ytterligare fastslå, att befrielse från eller nedsättning i avseende på avgiften till statsverket må meddelas utan hinder därav, att lärjunge erlägger full avgift till en eller flera av läroverkets kassor. Sålmedelst vinnes en andra klar och fixerad regel.

I ytterligare ett par avseenden hava de sakkunniga velat ifrågasätta mindre jämkningar i de nuvarande bestämmelserna rörande befrielse från statsavgift. De sakkunniga åsyfta härvid den medgivna reduktionen för lärjungar från samma familj, vilken är reglerad så, att den äldsta lärjungens förhållanden alltid blir avgörande för prövningen. Det har synts de sakkunniga mindre lämpligt att här angiva en viss lärjunge, då andra omständigheter kunna beträffande denne eller någon av syskonen omöjliggöra medgivande av behövlig lindring. Genom den föreslagna lydelsen av § 220 mom. 3 b) har den ifrågavarande olägenheten undanröjts.

Vad slutligen angår lindring i avgifterna till läroverkets kassor, har ordningen i detta avseende under senare år undergått en avsevärd och mycket betydelsefull förändring. Ännu läsåret 1927—1928 gällde, att befrielse kunde meddelas allenast från avgift till biblioteks- och materiellkassan samt byggnadsfonden, medan samtliga lärjungar vid ett och samma läroverk måste erlägga lika stor avgift till ljus- och vedkassan. Sedan 1927 års riksdag uttalat sig för den omläggningen, att befrielse måtte kunna meddelas även i fråga om sistnämnda avgift, biföll 1928 års riksdag ett av Kungl. Maj:t framställt förslag av innebörd, att sagda avgift skulle kunna i fråga om obemedlade lärjungar successivt lindras, samtidigt som ersättning av statsmedel skulle utgå till varje läroverk med belopp motsvarande de sammanlagda avgifter till ljus- och vedkassan, från vilka befrielse lämnats. För budgetåret 1928/29 skulle befrielsen avse $^1/_5$ av avgiften. Sedermera har riksdagen för varje år anvisat ökade medel för åtgärdens fullföljande; innevarande budgetår lämnas befrielse från $^4/_5$ av den ifrågavarande avgiften.

Närmast synes från riksdagens sida hava åsyftats, att befrielse från avgiften till ljus- och vedkassan skulle tillkomma den grupp av starkt behövande lärjungar, vilka enligt tidigare ordning erlade avgift allenast till denna kassa. Emellertid erhöll beslutet en sådan utformning, att stadgans bestämmelser helt sammanfalla i vad de avse befrielse från statsavgift och från nu förevarande avgift. Sådan befrielse skall tillkomma »obemedlad lärjunge» och kan sålunda lämnas även lärjungar, som erlägga full avgift till läroverkets övriga kassor. Till en början synes man vid tolkningen närmast hava vägletts av tanken på det syfte, som med åtgärden främst torde hava avsetts, i det att antalet befriade lärjungar höstterminen 1928 — den första, under vilken ordningen i fråga tillämpades — utgjorde 17.1 %. Sedermera har detta antal successivt stegrats och uppgick höstterminen 1930 till ej mindre än 27.9 %. Uppenbarligen skönjer man i dessa siffror en anpassning efter den nya stadgans kategoriska före-

skrift, ehuru tillämpningen ännu icke kunnat helt genomföras. Samtidigt konstaterar man, att den nämnda avsevärda ökningen av befrielserna från avgift till ljus- och vedkassan motsvaras av en nedåtgående tendens i fråga om befrielserna från avgift till biblioteks- och materiellkassan och till byggnadsfonden. Höstterminen 1927 utgjorde sålunda antalet från avgift till biblioteks- och materiellkassan befriade lärjungar 16.0 %; höstterminen 1930 hade antalet nedgått till 14.5 %. I fråga om befrielserna från avgift till byggnadsfonden voro motsvarande siffror 26.8 % och 24.3 %.

Den i de nu anförda siffrorna påvisbara tendensen kan alltså sägas vara, att befrielsen från avgift till ljus- och vedkassan (tillsvidare under övergångstiden endast partiell) icke kommit att begränsas till lärjungar av den kategori, som tidigare erlade avgift uteslutande till denna kassa, utan utsträckts till att omfatta hela den grupp, som författningsenligt skall åtnjuta befrielse från avgift till statsverket. Samtidigt vill det förefalla som om en något större återhållsamhet än tidigare visats vid beviljande av lindring i fråga om avgifterna såväl till biblioteks- och materiellkassan som till byggnadsfonden. Det låter sig alltså sägas, att de ökade befrielsemöjligheterna i fråga om ljus- och vedkassan medfört någon minskning i samma möjlighet i vad de avse de båda övriga kassorna, en utveckling, som åtminstone delvis torde sammanhänga med de stegrade anspråken på de ifrågavarande kassorna efter 1927 års skolreform.

På grund av den anbefallda stränga återhållsamheten vid äskande av anslag hos riksdagen synes det icke kunna uteslutas, att den ökning av förslagsanslaget till bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor, som oundgängligen erfordras för fullföljandet av den godtagna planen för dessa avgifters totala avskrivning med den sista femtedelen under budgetåret 1932/33, kan komma att möta stora svårigheter. Det ifrågavarande anslaget utgör för närvarande 284 000 kronor, varav dock 20 000 kronor disponeras för särskilt ändamål. Den ytterligare ökning, som skulle erfordras för den ursprungliga planens genomförande, har av skolöverstyrelsen beräknats till 66 000 kronor.

Enär det enligt de sakkunnigas mening ur flera olika synpunkter måste anses högeligen angeläget, att den ifrågavarande planen utan rubbning fullföljes och att sålunda redan under läsåret 1932—33 möjlighet må föreligga för att *alla verkligt behövande lärjungar vid de allmänna läroverken skola kunna komma i åtnjutande av fullständigt avgiftsfri undervisning*, hava de sakkunniga ansett sig böra ingående undersöka förutsättningarna för en dylik ordning utan att i nuvarande statsfinansiella läge ställa ytterligare krav på anslag å budgeten.

Den grundläggande synpunkten vid denna prövning har, såsom redan betonats, varit, att ingen verkligt behövande lärjunge skall erlägga avgift för undervisningen. Därjämte har det kravet ansetts böra uppställas, att en eventuell ny ordning dels icke kan få medföra ökade utgifter för statsverket eller äventyra läroverkskassornas ställning, dels icke för övriga lärjungar kan få medföra någon nämnvärd höjning av de nu utgående avgifternas belopp.

Innan de sakkunniga inlåta sig på ett övervägande av den omläggning, som ur angivna synpunkter kan finnas lämplig och möjlig, vilja de sakkunniga erinra, att förhållandena före 1904 års numera upphävda läroverksorganisation

tedde sig väsentligen mera enkla och överskådliga än de nuvarande. Terminsavgifterna utgingo då till biblioteks- och materiellkassan med 4 kronor 50 öre, till byggnadsfonden med 5 kronor samt till ljus- och vedkassan med ett vid skilda läroverk växlande belopp, som normalt torde ha rört sig omkring 6 kronor. Någon avgift till statsverket förekom då ej. När en lärjunge då för tiden åtnjöt lindring i terminsavgiften genom befrielse från endera eller bägge av de förstnämnda avgifterna, utgjorde följaktligen den avgift, som han hade att erlägga, ungefär två tredjedelar, resp. en tredjedel av den avgift, som erlades av de fullt betalande. Lärjungarna fördelades med andra ord i terminsavgiftshänseende på allenast tre kategorier.

Enligt det nu tillämpade systemet komma olika lärjungar vid ett och samma läroverk att erlägga ganska avsevärt växlande avgifter. Förhållandet belyses genom nedanstående sammanställning närmast avseende läroverket i Halmstad, men sammanställningen är i all huvudsak, med någon modifikation, betingad av växling i avgifterna till ljus- och vedkassan samt biblioteks- och materiellkassan, tillämplig å samtliga läroverk med undantag av nya elementarskolan i Stockholm, vars ekonomi regleras av särskilda föreskrifter.

De olika möjligheterna vid sagda läroverks realskola innevarande höstterminäro följande:

1.	Fulla avgifter till såväl statsverket som läroverket	20 kronor	+	32 kronor	= 52 kr.
2.	Halv avgift till statsverket och full avgift till läroverket . .	10 »	+	32 »	= 42 »
3.	Ingen avgift » » och avgifter till biblioteks- och materiellkassan samt byggnadsfonden, jämte 1/5 av avgiften till ljus- och vedkassan				= 18: 40 »
4.	» » » » och avgift till bib'ioteks- och materiellkassan jämte 1/5 av avgiften till ljus- och vedkassan				= 13: 40 »
5.	» » » » och avgift till byggnadsfonden jämte 1/5 av avgiften till ljus- och vedkassan				= 8: 40 »
6.	» » » » och endast 1/5 av avgiften till ljus- och vedkassan				= 3: 40 »

De föreliggande avgiftsalternativen bliva sålunda: 3.40 kronor, 8.40 kronor, 13.40 kronor, 18.40 kronor, 42 kronor och 52 kronor. Å gymnasiet utgöra de båda sista avgifterna 47 kronor och 62 kronor.

Därest i enlighet med den av riksdagen godtagna planen den återstående femtedelen av avgiften till ljus- och vedkassan avvecklats och förhållandena i övrigt varit oförändrade, skulle följande avgiftsgrupper hava förelegat:

i realskolan 0, 5, 10, 15, 42 och 52 kronor,

å gymnasiet 0, 5, 10, 15, 47 och 62 kronor.

Det faller genast i ögonen, att differentieringsmöjligheterna för närvarande äro mycket stora mellan 3.40 och 18.40 kronor, respektive 0 och 15 kronor; däremot förefinnes en anmärkningsvärd diskontinuitet mellan 18.40, resp. 15 kronor och 42 (47) kronor. Denna konsekvens av det nuvarande systemet torde säkerligen föranleda, att vissa lärjungar komma att få erlägga väl hög avgift, och ordningen kan sålunda knappast vara ägnad att underlätta ett fullt rätt-

vist avvägande av den behövliga lindringen i alla de fall, som komma under vederbörlig prövning. För såväl lärjungarna som för lokalstyrelserna synes det därför vara till bestämd fördel, om den förefintliga diskontinuiteten kunde undanröjas.

En utväg att uppnå detta syfte är att vid befrielse eller nedsättning låta samtliga avgifter till läroverkets kassor utgöra ett enhetligt belopp. I de fall, då befrielse skulle ifrågakomma, bör denna sålunda med en dylik ordning gälla sagda belopp i dess helhet. Då lindring genom nedsättning beviljas, skulle denna icke, på sätt för närvarande gäller, meddelas genom hel befrielse från avgift till viss kassa, utan i stället avse viss del av den sammanlagda avgiften. Den erlagda avgiften skulle sedermera fördelas mellan samtliga ifrågakommande kassor i förhållande till de stadgade fulla avgiftsbeloppen. En oavvislig förutsättning för en dylik omläggning är emellertid, att statsverket ersätter ljus- och vedkassan för de belopp, som denna går förlustig, icke blott genom befrielse från utan också genom nedsättning i avgifterna.

Allteftersom man önskar mindre eller större differentieringsmöjligheter, kunna olika alternativ tänkas tillämpade i fråga om nedsättningens storlek. Ur praktisk synpunkt torde emellertid allenast följande tre vara av beskaffenhet att böra komma under omprövning. I desamma förutsättes nedsättningen avse hälften, tredjedelar eller fjärdedelar av avgifterna till läroverkets kassor.

På grundval av en avgift till ljus och vedkassan av förslagsvis 18 kronor komma avgiftsgrupperna enligt de tre nämnda alternativen att utgöra:

Alt. 1. (tudelning): 0, 16.50 och 33 kronor,

Alt. 2. (tredelning): 0, 11, 22 och 33 kronor, samt

Alt. 3. (fyrdelning): 0, 8.25, 16.50, 24.75 och 33 kronor.

Statsverkets bidrag till ljus- och vedkassan skulle utgå med följande belopp för varje lärjunge inom en var av de av nedsättningen berörda grupperna:

Alt. 1. 18 och 9 kronor,

Alt. 2. 18, 12 och 6 kronor,

Alt. 3. 18, 13.50, 9 och 4.50 kronor.

Enligt alt. 1 skulle efter de sakkunnigas mening, differentieringsmöjligheterna bliva mera begränsade än önskligt och alltför små i jämförelse med nuvarande ordning. Såsom en följd härav synes kunna befaras, att gruppen från avgift helt befriade lärjungar skulle bliva större än enligt de båda övriga alternativen. Därigenom skulle statsverkets bidrag till ljus- och vedkassorna avsevärt ökas. Och tillika kan biblioteks- och materiellkassan beräknas erhålla så väsentligt minskade inkomster, att åtskilliga lärjungar kunna väntas få avgifterna förhållandevis starkt höjda (från 18.60 kronor till 33 kronor).

De nämnda olägenheterna föreligga icke i fråga om alternativ 2. Antalet avgiftsgrupper mellan 0 och 43 kronor är sålunda lika stort som enligt nuvarande ordning. Gruppen helt befriade lärjungar torde icke kunna väntas nämnvärt ökad och någon kännbar individuell höjning av avgifterna synes med hänsyn till dessas storlek inom de skilda grupperna behöva inträda endast i förhållandevis få fall och risken härför torde genom ett mera smidigt över-

gångsförfarande kunna väsentligen minskas. En förutsebar invändning mot en tredelning av innebörd, att densamma skulle möta praktiska svårigheter, torde icke behöva tillmätas större betydelse. Avgiften till ljus- och vedkassan är nämligen av beskaffenhet att kunna allenast förslagsvis beräknas. Under sådana omständigheter lär det ingalunda vara ogörligt att fastställa densamma till ett med 3 jämnt delbart krontal.

I nu berörda avseenden visar alt. 3 företräde framför alt. 2 allenast därutinnan, att de beräknade avgifterna i de skilda grupperna vid vissa läroverk kunna komma att närmare ansluta sig till nuvarande ordning. Möjligen kan det förhållandevis låga beloppet i andra gruppen, 8.25 kronor, medföra en viss lockelse att starkare än skäligt begränsa antalet helt befriade. En svaghet i jämförelse med alt. 2 föreligger emellertid också däri, att gruppernas antal är större än för närvarande, varigenom den praktiska tillämpningen kan bereda lokalstyrelsen ökade svårigheter.

Vid övervägande av olika på frågan inverkande omständigheter hava de sakkunniga ansett sig böra vid reglerandet av terminsavgiftslindringen giva bestämt företräde åt alt. 2.

Då det slutligen gäller att avgöra, huruvida den ifrågavarande ordningen är möjlig att genomföra ur de olika synpunkter, som förut angivits, må först framhållas, att med hänsyn till lärjungarnas avgiftsbelastning samt för skipande av rättvisa i görligaste mån vid lokalstyrelsens prövning, det ovan skisserade systemet enligt de sakkunnigas åsikt erbjuder avsevärda fördelar i jämförelse med det nuvarande.

Vad vidare angår den ifrågasatta ordningens sannolika inverkan på statens utgifter för bidrag till ljus- och vedkassorna samt de olika läroverkens ekonomi, påkallar denna sida av den föreliggande frågan en noggrann prövning. En av de sakkunniga, som beträffande ett medelstort läroverk ägt tillgång till nödigt källmaterial, har för närmare belysning av detta spörsmål verkställt en »provbedömning» av samtliga befrielser från eller nedsättningar i terminsavgifterna vid läroverket i fråga under en tioårsperiod i enlighet med grunderna för alternativen 2 och 3. En sammanställning av förhållandena under höstterminen 1927, den sista, under vilken den tidigare ordningen tillämpades, har meddelats i bil. 2.

Denna undersökning har ådagalagt, att beträffande läsåren 1921—22 till och med 1927—28 såväl biblioteks- och materiellkassans som byggnadsfondens inkomster praktiskt taget icke skulle rönt någon inverkan av den ifrågasatta ordningens tillämpning. Därest statsverket under dessa år lämnat bidrag till ljus- och vedkassan enligt något av de prövade alternativen 2 och 3, skulle detta bidrag utgjort allenast omkring 60 % av det bidrag, som skulle utgått, om förutsättningar för full befrielse förelegat i enlighet med läroverksstadgans bestämmelser. Och dock har konsekvent räknats med, att *samtliga* lärjungar, som tidigare erlade avgift uteslutande till ljus- och vedkassan, erhållit högsta möjliga reduktion.

I stort sett samma resultat uppvisar undersökningen beträffande läsåret 1928—29, då — såsom jämväl de förut meddelade statistiska uppgifterna för

riket i dess helhet givit vid handen — tillämpningen av de nya grunderna för bedömandet fortfarande starkt påverkades av den förut gällande ordningen.

Beträffande åter de båda senaste läsåren 1930—31 och 1931—32 förete förhållandena i ett avseende en annan bild. En jämförelse mellan de båda systemen ådagalägger, att även för dessa år statsverkets kostnader sannolikt skulle ha varit omkring 40 % lägre, därest alt. 2 eller 3 varit i tillämpning. Men däremot visa biblioteks- och materiellkassans samt byggnadsfondens inkomster någon, ehuru icke särskilt stark, nedgång.

Denna senare företeelse är emellertid, såvitt de sakkunniga förmå bedöma läget, väsentligen betingad av den i utveckling stadda praxis att allt mera begränsa befrielserna framför allt i vad de avse avgiften till biblioteks- och materiellkassan. Genom denna tillämpning av nuvarande bestämmelser komma ej få lärjungar att erlägga avgift till denna kassa, vilka enligt tidigare regler skulle varit befriade därifrån och till följd av statens inskridande i fråga om ljus- och vedkassan bort åtnjuta i det närmaste avgiftsfri undervisning. Den stadgade sammankopplingen av befrielsen från statsavgift och från avgift till ljus- och vedkassan, varigenom en grupp lärjungar, som tidigare allenast befriats från den förra, erhållit en nära nog fördubblad reduktion, har sålunda i verkligheten kommit att få till följd, att läroverkets övriga kassor indirekt erhållit en för visso välbehövlig, men knappast avsedd subvention av statsmedel. Emellertid förtjänar i detta sammanhang uppmärksammas, att de sakkunniga genom olika föreslagna åtgärder låtit sig angeläget vara att stärka särskilt biblioteks- och materiellkassans ställning, vadan senast berörda omständighet icke synes kunna tillmätas så stor betydelse, att nuvarande ordning bör bibehållas endast för att indirekt stödja denna kassa.

Den verkställda undersökningen, vilken närmast måst begränsas till ett enda läroverk men som sedermera i kontrollsyfte utsträckts till ytterligare ett annat läroverk med i all huvudsak samstämmigt resultat, har sålunda varit ägnad att undanröja betänkligheterna mot en övergång till det ovan angivna systemet i betraktande av de avsevärda tekniska företräden, som detsamma, enligt vad förut framhållits, uppvisar i jämförelse med nuvarande ordning. Och alldeles bestämt finna sig de sakkunniga böra förorda en övergång till detsamma, därest det statsfinansiella läget skulle befinnas omöjliggöra en planmässig avveckling under budgetåret 1932/33 av den återstående femtedelen av de mest behövande lärjungarnas avgifter till ljus- och vedkassan eller annorledes göra en inskränkning i det av staten lämnade bidraget till ljus- och vedkassorna oundgänglig. En jämförelse mellan alternativen 2 och 3 ur senast berörda synpunkter har utvisat, att de med hänsyn såväl till statsverkets kostnader som läroverkskassornas inkomster äro jämställda.

Vid sådant förhållande hava de sakkunniga i bilagda förslag till ändringar i läroverksstadgan givit åt § 220 mom. 3 c) en lydelse, som ansluter sig till den ifrågasatta ordningen med tillämpning av alt. 2. Så tillvida har principiell anknytning sökts till hittillsvarande bestämmelser, att prövningen av frågor rörande nedsättning i avgifterna till läroverkets kassor alltjämt för-

utsättes skola ske med beaktande av biblioteks- och materiellkassans samt byggnadsfondens tillgångar och utgifter. Härvid bör dock uppmärksammas, att lokalstyrelsen enligt den föreslagna ordningen ej kan tillgodose den ena av dessa kassor utan att samtidigt tillgodose den andra. Denna olägenhet torde emellertid i viss mån kunna kompenseras genom lämplig fördelning av hyresinkomsterna, på sätt de sakkunniga i annat sammanhang förordat.

På grund av den ståndpunkt, de sakkunniga intagit, har det ansetts ofrånkomligt att närmare överväga, med vilket belopp förslagsanslaget »bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor» bör beräknas utgå för budgetåret 1932/33, därest den föreslagna ordningen då skulle vinna tillämpning.

För innevarande budgetår utgår för det ändamål, som närmast är i fråga, ett belopp av 264 000 kronor. Vid oförändrade dispositionsgrunder skulle detta belopp för att möjliggöra den godtagna planens fullföljande enligt av skolöverstyrelsen verkställda beräkningar behöva höjas med 66 000 kronor till 330 000 kronor. Såsom den verkställda särskilda undersökningen utvisat och jämväl av allmänna grunder kan förutses, skulle emellertid anslagets belastning enligt den nya ordningen icke oväsentligt minskas. Att på förhand fullt säkert bedöma denna minsknings storlek är givetvis med hänsyn till vid olika läroverk förefintliga växlande förhållanden icke görligt. Uppenbart är också, att vid övergången skälig hänsyn till nuvarande lärjungars förhållanden måste göra en viss varsamhet vid tillämpningen av en eventuell ny ordning nödvändig. På grund härav torde man vara hänvisad att räkna en möjlig nedsättning av anslaget med erforderlig försiktighet. De sakkunniga hava efter övervägande av denna angelägenhet ur skilda synpunkter ansett sig böra beräkna densamma till 30 %. Under denna förutsättning skulle för budgetåret 1932/33 för ändamålet i fråga erfordras ett belopp av 330 000 kronor — 99 000 kronor = 231 000 kronor eller avrundat 230 000 kronor. Med beräkning av oförändrat belopp, 20 000 kronor, att efter Kungl. Maj:ts beprövande användas såsom bidrag till nedbringande för samtliga lärjungar av avgifterna till ljus- och vedkassan i sådana fall, då desamma kunna anses alltför tyngande, skulle följaktligen såsom bidrag till täckande av utgifter, som skola bestridas av nämnda kassa, behöva för budgetåret 1932/33 anvisas ett extra förslagsanslag av 250 000 kronor.

Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk.

Såsom i det föregående framhållits, har sedan 1819 de olika huvudstadsläroverkens ekonomiska förvaltning i viss utsträckning centraliserats och en del av de göromål, som eljest åligga rektor, anförtrotts åt direktionen över Stockholms stads undervisningsverk. I nu förevarande sammanhang är att uppmärksamma, att direktionen omhänderhar lönerekvisitionerna med tillhörande beräkningar för högre lärarinneseminariet och samtliga läroverk i Stockholm. Däremot verkställes utbetalningen av avlöningsmedel alltid genom vederbörande rektor. Vidare må erinras, att direktionen övertagit förvaltningen av vissa donationsfonders tillgångar, tillhörande de nämnda läroanstalterna.

De sakkunniga hava ansett sig i första hand böra överväga, huruvida tillräckliga skäl föreligga att jämväl för framtiden bibehålla direktionen såsom

särskilt ekonomiskt förvaltningsorgan för huvudstadsläroverken. Vid den prövning, som de sakkunniga ägnat denna angelägenhet, hava de sakkunniga funnit sig böra beakta, att direktionens administrationskostnader till övervägande del bestridas genom avkastningen av fonderade medel, medan endast i förhållandevis ringa utsträckning årliga anslag av statsmedel påkallats för nämnda ändamål. Enär vidare gäller, att direktionen i dess egenskap av eforalmyndighet för läroverken i Stockholm under alla omständigheter lärer böra bibehållas, hava de sakkunniga icke kunnat tillstyrka en allmän omläggning av de administrativt-ekonomiska funktioner, som nu författningsenligt tillkomma direktionen. Vid intagande av denna ståndpunkt hava de sakkunniga jämväl måst fästa avseende vid att arbetet å rektorsexpeditionerna vid de — med ett undantag — mycket stora huvudstadsläroverken även med de föreslagna förenklingarna är av så krävande beskaffenhet, att en ytterligare belastning med lönerekvisitioner icke kan vara tillrådlig. Däremot synes det fullt försvarligt att med hänsyn till sistberörda omständighet alltjämt beräkna en viss reduktion av ersättningen till skrivbiträdena.

För uppnående av en önskvärd förenkling av avlöningsförhållandena vid de ifrågavarande läroverken vilja de sakkunniga emellertid rikta uppmärksamheten därpå, att jämlikt k. brev den 20 november 1816 ett bidrag å sammanlagt 15 000 kronor av Stockholms stad utgår till dessa läroverk, vilket helt tages i anspråk för bestridande i mycket växlande utsträckning av avlöningen åt ett trettiotal lärare vid vissa av de äldre läroverken i fråga under motsvarande minskning av den till dessa lärare å stat utgående avlöningen. Denna anordning är givetvis ägnad att i icke oväsentlig mån försvåra beräkningen av de ifrågavarande lärarnas månatliga avlöningsbelopp. Då det uppenbarligen ur statsverkets synpunkt måste vara likgiltigt, om det nämnda bidraget i sin helhet tillföres reservationsanslaget till de allmänna läroverken eller såsom avlöningsbidrag fördelas på ett antal befattningshavare, anse sig de sakkunniga böra föreslå, att den förändringen från och med budgetåret 1932/33 vidtages, att Stockholms stads ifrågavarande bidrag uppföres såsom särskilt anslag, som direkt inlevereras till statskontoret. Som en följd härav bör de olika befattningshavarnas avlöning upptagas utan fyllnadsbelopp i enlighet med fastställda normer för avlöningens utgående.

Vidkommande slutligen frågan om den direktionen åliggande förvaltningen av vissa läroverks fondtillgångar, hava de sakkunniga funnit sig böra avstyrka ett framställt förslag åsyftande utvidgning av densamma till att omfatta samtliga huvudstadsläroverks fondmedel.

Vad angår de donationsfonder, som redan i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut överlämnats till direktionens förvaltning, torde den nuvarande ordningen knappast kunna bibehållas, därest fonderna i övrigt vid läroverken i fråga ställas under statskontorets förvaltning. Hela spörsmålet om den statliga fondförvaltningen befinner sig för närvarande under Kungl. Maj:ts prövning. Därest Kungl. Maj:t skulle komma att föreskriva den allmänna centralisering, som innefattas i statskontorets förslag, lärer därav följa, att direktionens nuvarande särskilda fondförvaltning upphör. Skulle Kungl. Maj:ts beslut inne-

bära, att allenast olika fonder i huvudstaden skola förvaltas av statskontoret, bör resultatet ur nu förevarande synpunkt bliva enahanda. Erhåller återigen centraliseringen fakultativ karaktär, på sätt de sakkunniga i det följande ansett sig böra förorda, torde det vid prövningen av frågan om ytterligare överflyttning av fonder från läroverken i Stockholm böra bliva föremål för särskilt övervägande, med ledning av den utredning, som i ärendet förebringas, huru ändamålsenligen förfares med de av direktionen nu förvaltade donationsfonderna.

Kap. IV. Donationsförvaltningen.

Nuvarande förhållanden.

Såsom i det föregående framhållits, har ansvaret för och omsorgen om donationsförvaltningen vid nu ifrågavarande läroanstalter ansetts i många fall nog så maktpåliggande. Uppmärksammas må härvid särskilt att i ett tidigt skede av övervägandena rörande förbättrade arbetsförhållanden å rektorsexpeditionerna förslag framkommit därom, att förvaltningen av de till de allmänna läroverken i Stockholm knutna donationerna skulle överflyttas på direktionen över Stockholms stads undervisningsverk, vilken redan i viss utsträckning fullgör denna uppgift.

Statskontorets utredning den 20 september 1929.

Sedermera har detta spörsmål, såsom jämväl förut erinrats, så tillvida inträtt i ett nytt läge som på grund av Kungl. Maj:ts uppdrag statskontoret den 20 september 1929 avgivit en ingående utredning rörande grunderna för den olika verk och myndigheter åliggande placeringen av statsverkets jämte därtill hörande fonders kapital.

Av sagda utredning inhämtas, att den 30 juni 1928 donationsfonder, förekommo vid 77 allmänna läroverk till ett sammanlagt belopp av närmare 7,5 miljoner kronor. Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk förfogade därjämte över sådana till ett belopp av 593 910 kronor. Vid statens folkskoleseminarier förekommo sådana endast i mera blygsam omfattning; 9 seminarier redovisa tillsammans 64 795 kronor. Betydande donationsfonder tillkommo institutet och förskolan för blinda å Tomteboda, där de belöpte sig till 1 023 495 kronor; vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte redovisade 72 613 kronor. De tekniska läroverken besutto slutligen donationsfonder till ett belopp av 489 682 kronor.

På grundval av den verkställda utredningen framlade statskontoret förslag till reglemente för fruktbargörandet av fonder, förvaltade av statsmyndighet, vilket lämnar detaljerade föreskrifter rörande placering av fondmedlen. Därjämte hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t ville besluta, att till statskontoret skulle sammanföras bl. a. de statliga donationsfonder, som förvaltades av de allmänna läroverken, direktionen över Stockholms stads undervisningsverk i vad avsåge donationsfonder för allmänna läroverk i Stockholm och för högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier, institutet och förskolan för blinda å Tomteboda, vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte samt de tekniska läroverken.

Den ifrågavarande utredningen har sedermera remitterats till olika verk och myndigheter. Därvid hava starka meningsskiljaktigheter framträtt beträffan-

de lämpligheten av den föreslagna centraliseringen av fondförvaltningen. De sakkunniga hava ansett sig böra erinra allenast om några huvudsynpunkter, som under remissbehandlingen framkommit i avseende på de nu ifrågavarande läroanstalterna. Medan förslaget tillstyrkts bl. a. av riksbanksfullmäktige, ha bl. a. justitiekanslersämbetet och skolöverstyrelsen ur olika synpunkter mot anordningen anfört betänkligheter.

Justitiekanslern erinrar sålunda, att en överflyttning av förvaltningen ofta nog skulle befinnas icke stå i överensstämmelse med donators vilja. För överflyttning skulle då erfordras begagnande av permutationsrätten. Men denna ansåges icke böra komma till användning i annat fall, än då ifrågasatt avvikelse finge anses nödig på grund av ändrade förhållanden. Följdes denna regel, syntes beslut om överflyttning av förvaltningen näppeligen kunna komma i fråga med mindre hittillsvarande förvaltningsmyndighet avsäger sig förvaltningsuppdraget, därest så kan ske, eller visat sig mindre lämpad för detsammas handhavande. Justititekanslersämbetet, som för sin del icke av remisshandlingen funnit anledning till antagande, att överflyttning borde ske mot vederbörandes vilja, ansåg sig icke kunna förorda bifall till förslaget i nu ifrågavarande del.

Skolöverstyrelsen har i ett utförligt utlåtande bestämt avstyrkt förslaget. Till stöd för denna ståndpunkt har bl. a. framhållits, att den föreslagna centraliseringen skulle medföra lättnad i arbetet vid läroverken endast i mycket ringa grad och å andra sidan medföra nytt arbete i sådan grad, att resultatet i det hela bleve ökning i arbetet. I avseende på centraliseringens betydelse för granskning och kontroll av förvaltningen, drager överstyrelsen i tvivelsmål, att kontrollen skulle bliva lättare. Däremot ville överstyrelsen, särskilt med tanke på vissa under föregående år inträffade händelser, icke bestrida, att kontrollen genom centraliseringen skulle kunna bli säkrare. Men överstyrelsen ville dock framhålla, att de nyss antydda händelserna hade ren undantagskaraktär och därför icke ägnade sig såsom underlag för vittgående slutsatser, att vidare centraliseringen dock icke skulle kunna öka säkerheten annat än på en synnerligen begränsad del av här ifrågavarande vidsträckta förvaltningsområde samt att man icke för vinnande av denna begränsade fördel borde införa förändringar, mot vilka kunde anföras betänkligheter, som vore ur både principiell och praktisk synpunkt så tungt vägande som i förevarande fall.

En i viss mån förmedlande ståndpunkt har intagits av riksräkenskapsverket, som ifrågasätter, huruvida centraliseringen bör genomföras i så stor utsträckning som statskontoret föreslagit. Inga hinder för anordningen syntes möta i fråga om donationer i huvudstaden. Annorlunda ställde det sig med riket i övrigt. I denna del hade ingen utredning förebragts rörande de av centraliseringen föranledda kostnaderna. Föredraganden inom ämbetsverket har i särskilt yttrande i huvudsak tillstyrkt förslaget, dock under förutsättning att centraliseringen icke genomfördes mot de nuvarande förvaltningarnas önskan. Särskilt erinras härvid om fördelen för de allmänna läroverken av den föreslagna åtgärden.

De sakkunniga.

Därest frågan om donationsförvaltningens ändamålsenliga ordnande vid de läroanstalter, som beröras av utredningen, kunnat bedömas *uteslutande* ur synpunkten av förvaltningsarbetets rationella tillgodoseende vid de nämnda läroanstalterna och kontrollens effektivitet, torde det knappast kunna råda delade meningar om att den föreslagna centraliseringen skulle vara övervägande till fördel. Det lär nämligen icke kunna förnekas, att donationsfondernas förvaltning, åtminstone där den omfattar sådana av mera betydande storlek, är förbunden med åtskilligt arbete för förvaltaren, normalt rektor vid vederbörande läroanstalt. Härvid räkna de sakkunniga mindre med det egentliga bokföringsarbetet än med omsorgen om de donerade medlens ändamålsenliga placering och säkerhetsfrågornas bedömande. I sistberörda avseende synes det dock obestridligt, att uppgifterna äro av sådan karaktär, att man icke med visshet kan förvänta erforderliga förutsättningar härutinnan hos alla rektorer, även om de besitta utmärkt lämplighet såsom ledare för en skola och det pedagogiska arbetet.

Jämväl torde det gälla, att den erforderliga kontrollen skulle genom en centralisering underlättas och säkerställas. Inträffade händelser inom förevarande förvaltningsområde, liksom tyvärr ej alltför sällsynta erfarenheter från annan penningförvaltning, hava uppenbarat svårigheterna att utöva nödig kontroll just i fråga om sådana säkerheter, som befinna sig i vederbörande redogörares förvar.

Nu låter sig emellertid spörsmålet icke bedömas uteslutande eller ens i främsta rummet ur de angivna synpunkterna, och detta så mycket mindre, som frågan beträffande det stora flertalet läroanstalter äger förhållandevis ringa räckvidd. Övervägandet måste ske med beaktande framförallt av de formella vanskligheter, som äro förbundna med en centralisering. De sakkunniga åsyfta härvid särskilt de talrika fall, då donationsurkunderna torde få anses lägga hinder i vägen för en överflyttning till annan myndighet än den av donator angivna. Och därjämte kan man knappast underlåta att fästa avseende vid de skäl av psykologisk art, som ligga däri, att benägenheten ute i orterna att ihågkomma en statsinstitution med donationer kan förväntas minskad, därest hinder skulle möta för det lokala förvaltningsorganet att enligt givarens önskan omhändertaga gåvan.

Med hänsyn till särskilt sistberörda omständigheter och inför den föreliggande ovissheten rörande de kostnader, som en centralisering kan föranleda, hava de sakkunniga icke funnit sig böra räkna med en obligatorisk centralisering. Däremot synas goda skäl tala för tillämpningen av den ordningen, att då en önskan hos förvaltningsmyndigheten framträder att bliva befriad från omsorgen om fondtillgångarnas placering, dessa må kunna övertagas av ett centralt förvaltningsorgan. Fråga om sådan överflyttning torde böra i varje särskilt fall underkastas prövning av Kungl. Maj:t, därest saken icke regleras genom allmän författning.

En dylik utväg har, såsom ovan erinrats, ifrågasatts att generellt anlitas för stockholmsläroverkens del och är redan sedan åtskillig tid prövad beträffande ett par av dessa. Emellertid anse de sakkunniga knappast ändamålsenligt, att

för sådant fall splittra den centrala fondförvaltningen genom att för huvudstadsläroverken taga i anspråk direktionen över Stockholms stads undervisningsverk. Vägande skäl torde med den ståndpunkt de sakkunniga intagit i stället föreligga för att vid donationsförvaltningens centralisering låta statskontoret inträda som förvaltningsmyndighet.

De sakkunniga vilja alltså föreslå, att på framställning av vederbörande förvaltningsmyndighet befintliga fondtillgångar må efter Kungl. Maj:ts bestämmande helt eller delvis överlämnas till statskontorets förvaltning.

I den mån den nu förordade anordningen icke kommer i tillämpning, torde emellertid även på andra vägar önskvärd förenkling i donationsförvaltningen kunna i viss utsträckning uppnås. De sakkunniga åsyfta härvid främst den redan vid vissa läroverk anlitade utvägen att vid medelsplaceringen sammanföra samtliga en läroanstalts fondtillgångar. Sålunda undvikes splittring av säkerheterna och underlättas tillika i icke oväsentlig mån bokföringen, varjämte såväl ränteinkomsten som eventuella kapitalvinster och -förluster jämnare fördelas mellan de olika fonderna. I förstberörda riktning verkar även anordningen med s. k. öppet förvar hos riksbanken eller enskild bankinrättning, vilken anordning i många fall är ägnad att medföra påtagliga fördelar för vederbörande läroanstalt.

Slutligen torde jämväl i detta sammanhang böra erinras, att enligt de sakkunnigas mening billigheten bjuder att vid bestämmande av arvodet till biträde å rektorsexpeditionerna skälig hänsyn tages jämväl till donationsförvaltningens omfattning vid vederbörande läroanstalt. Till denna fråga återkomma de sakkunniga i följande kapitel.

Kap. V. Arbetet å rektorsexpeditionerna.

Nuvarande förhållanden.

De allmänna läroverken.

Den närmaste ledningen för ett läroverk tillkommer rektor. Han skall vara ej blott ledare för det pedagogiska arbetet vid läroverket utan också svara för och till stor del själv sköta det expeditionella och kamerala arbetet och har tillika ansvaret för disciplin och ordning inom skolan. Rektor skall vidare representera läroverket såväl inåt som utåt, varför han ock skall ha mottagning för allmänheten varje läsdag under terminerna. Härtill kommer, att rektor alltid själv har undervisningsskyldighet, 12—16 veckotimmar vid högre allmänt läroverk, 18—20 vid 5-årig realskola och 18—22 vid 4-årig realskola. Nedsättning i undervisningstiden kan endast i ringa mån medges av skolöverstyrelsen, företrädesvis åt rektorer vid provårsläroverken och några av de största städernas läroverk.

Rektors ämbete återfinnes som rubrik för §§ 139—154 i läroverksstadgan. Den mera pedagogiska delen behandlas i §§ 140—145, vari föreskrives bl. a. rektors skyldighet att åhöra lektioner, taga kännedom om lärjungarnas skripta och utfärda tjänstgöringsbetyg, varjämte rektor skall tillse, att vederbörliga ämnes- och klasskonferenser varje termin hållas och att dessa komma att motsvara det ändamål, som med dem avses.

Rektor åligger att upprätta terminskatalog och årsredogörelse och därav översända föreskrivet antal exemplar till vederbörande myndigheter.

För expeditionsgöromålen vid läroverket är rektor ansvarig och åligger honom härutinnan att ansvara för kollegiets och i regel lokalstyrelsens protokoll samt ombesörja utgående expeditioner, att ordna inkommande handlingar och föra diarium, att föra matrikel över intagna och avgångna lärjungar, att förvara och ordna protokoll, koncept, betygskataloger, handlingar angående student- och realskolexamina, skripta vid fyllnadsprövningar, uppgifter vid inträdesprövningar m. m. samt vårda arkivet och föra arkivförteckning.

I fråga om rektorerna vid provårsläroverken, vilka i regel äro föreståndare för provårskursen, tillkomma åtskilliga expeditionsgöromål, som sammanhänga med provåret, såsom utskrivning av planer för övningsundervisning och auskultation under varje vecka samt redogörelse till skolöverstyrelsen över provåret med uppgift om timtal för auskultation och undervisning för varje provkandidat, uppgifter om handledare, föreläsningar och konferenser samt uträkning med förslag till arvoden åt olika lärare för handledningen. Expeditionsarbetet rörande provåret åvilar i regel rektor själv. Då dessa rektorer därtill genom åhörande av provkandidaternas undervisning under åtskilliga lektioner varje vecka få sin arbetsdag ytterligare belastad, ligger det tämligen klart, att de

bliva mycket arbetstyngda, särskilt som provårsläroverken i regel ha ett jämförelsevis högt lärjungeantal.

Vid alla läroverk utanför Stockholm skall rektor dessutom månatligen rekvirera, uppbära, utbetala och redovisa alla läroverkets lärare tillkommande avlöningsmedel; ett arbete, som är särskilt betungande till följd av de många olikartade bestämmelserna om löner, arvoden, tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg åt olika kategorier lärare. I samband härmed lämnas månatligen redovisning för pensions- och familjepensionsavgifter för alla ordinarie lärare.

Beträffande den ekonomiska förvaltningen åligger rektor för övrigt att föra förteckning över läroverkets fasta och lösa egendom samt ombesörja densammas brandförsäkring, att ansvara för att läroverkets tillhörigheter väl vårdas och att dess inkomster användas till vederbörligt ändamål, att enligt gällande bestämmelser handhava, ansvara och redogöra för läroverkets kassor, fonder och uppbörd till såväl skolans kassor som till statsverket, att uppbära och redovisa alla terminsavgifter och examensavgifter, att uppbära och till vederbörande lärare utbetala alla avgifter för fyllnadsprövning och att deltaga i lokalstyrelsens förhandlingar. Rektors arbete som medlem av lokalstyrelsen kan bliva rätt omfattande, då byggnads- och reparationsföretag få förberedas, planeras och i regel övervakas av rektor och då vidare alla ansökningar om nedsättning i terminsavgifter måste ordnas, granskas och förberedas av rektor före lokalstyrelsens sammanträden. För ett rättvist bedömande av behovsgraden få i många fall också rent individuella undersökningar göras.

Rektor måste vidare i regel själv besluta om och i de flesta fall verkställa inköp för skolans räkning samt granska och kontrollera inkommande räkningar. Han har vidare att ställa sig till efterrättelse gällande bestämmelser om inventering och räkenskapers förande.

Förutom nu nämnda göromål, som mera bestämt angivas i läroverksstadgan under rubriken »rektors ämbete», komma många olikartade göromål, vilka dels äro av pedagogisk och dels expeditionell natur, att åvila rektor vid ett läroverk, t. ex. all lovgivning och befrielser från undervisning i vissa ämnen, uppgörande av arbetsfördelning, arbetsordning, schemata för skrivningar och inträdes- och flyttningsprövningar samt planer för idrottsdagar, vilket sistnämnda arbete ofta är särskilt enerverande och tidsödande. I samband med realskol- (real-) och studentexamina har rektor ett drygt arbete med uppgörande av förteckningar över anmälda och de till studentexamen anmäldas betyg under de tre sista terminerna, uppgift å examinatorer samt, för realexamen helt och för studentexamen delvis, uppgörande av schema för den muntliga prövningen, uppsättande av protokoll med tillhörande betygstabeller för skriftlig och muntlig prövning samt utskrivande av alla betyg. Härtill kommer vidare arbete med anordnande av fyllnadsprövningar, för vilket dock rektor har en liten ersättning. Av expeditionell natur åter äro delvis alla beräkningar för följande läsår rörande lärjungeantal och lärarbehov, varom rektor har att insända uppgifter enligt fastställda formulär till skolöverstyrelsen före den 1 maj varje år. Dessutom skola flera omfattande statistiska tabeller rörande lärarnas tjänstgöring, lärjungarnas omsättning och deltagande i öv-

ningsämnen, inträdesprövningar etc. uppgöras och insändas till skolöverstyrelsen. Rektors tid tages också i anspråk för ett stort antal sammanträden med kollegium, lokalstyrelse, biblioteksnämnd samt ämnes- och klasskonferenser, vartill komma överläggningar med vederbörande institutionsföreståndare och facklärare rörande inköp av inventarier och undervisningsmateriell för respektive institutioner, vilket allt är både ansvarsfullt och tidskrävande.

För skötandet av det expeditionella arbetet har rektor till sitt förfogande som *skrivbiträde* en därtill lämplig och villig lärare, vilken har att på rektors ansvar bestrida expeditionsgöromål samt i övrigt gå rektor tillhanda vid dennes uppsikt över lärjungarna. Rektor må kunna som ytterligare biträde anställa annan lämplig person, där så anses ändamålsenligt och anslagna medel därtill förslå. Arvoden åt biträden å rektorsexpedition utgå för olika skolor med växlande belopp från 50—1 100 kronor enligt fördelning av skolöverstyrelsen. På dessa belopp beräknas för närvarande dyrtidstillägg med c:a 30 %. I regel torde hittills blott ha anställts ett biträde.

Slutligen måste beträffande rektors arbete sägas, att det blir mycket splittrat, enär han ofta måste avbryta göromål av ett slag och kasta sig över på sådana av annat slag, vartill kommer att enligt nu gällande ordning rektor ej har möjlighet att av skrivbiträdet få all den hjälp, han vid olika tillfällen kan behöva, då ju skrivbiträdet dels upptages av sin lärartjänst och dels ej kan åläggas huru mycket arbete som helst med hänsyn till den hittills utgående jämförelsevis låga ersättningen.

Högre lärarinneseminariet och därmed förenade läroanstalter.

Med högre lärarinneseminariet är förenat dels statens skolköksseminarium och hushållsskola, dels statens normalskola för flickor med tillhörande folkskola, dels en fyraårig realskola för flickor. Rektor för dessa anstalter har med avseende på normalskolan, realskolan och i tillämpliga delar seminariet att fullgöra i huvudsak liknande arbete, som åligger rektor vid provårsläroverk, såväl när det gäller ledningen av undervisningsarbetet som beträffande expeditionsgöromål, varför här i huvudsak kan hänvisas till det ovan sagda. Rektors undervisningsskyldighet anges i kungl. brev den 21 april 1911 till 10—12 timmar i veckan. Anmärkas bör dock, att seminariets rektor för tillsyn av lärjungarna har biträde av särskilda föreståndarinnor för seminariet, normalskolan och skolköksseminariet.

Beträffande den ekonomiska förvaltningen har rektor att förvalta expensmedlen, uppbära och redovisa terminsavgifter, besluta om utgifter för biblioteket, om inköp och underhåll av inredning, inventarier och nödig undervisningsmateriell, att låta verkställa mindre reparationer å fastigheter samt utbetala lönemedlen. Räkenskaperna skola uppgöras av rektor och avslutas för budgetår. De uppgöras i huvudsak på samma sätt som för de allmänna läroverken. Dock ingå varken lärarnas löner, fonderna eller några större utgifter för fastighetens förbättring i räkenskaperna. — Rektors åligganden angivas i kungl. brev den 2 december 1905.

I staten för seminariet finnes anslag, för närvarande 1 000 kronor jämte dyrtidstillägg, till *bokförings- och skrivbiträde* åt rektor. Detta biträde skall

enligt ovannämnda kungl. brev biträda rektor med protokolls uppsättande, löpande göromål och räkenskapers förande. Biträdet utses bland lärarpersonalen.

För skolköksseminariet, vilket helt naturligt har en omfattande kassarörelse, har dessutom anvisats 500 kronor utan dyrtidstillägg för avlönande av biträde, som har att hjälpa föreståndarinnan med ekonomiska göromål.

Statens folkskoleseminarier.

Rektors ämbete avhandlas i seminariestadgan §§ 104—113. Undervisningsskyldigheten är fastställd till 10—14 veckotimmar, men kan minskas med högst 2 timmar enligt skolöverstyrelsens bestämmande vid seminarium med mer än 4 avdelningar.

Beträffande rektors arbete med expeditionella och kamerala göromål kan i stort sett hänvisas till vad ovan sagts beträffande rektor vid allmänt läroverk. Rektor betungas dock, liksom vid provårsläroverken, rätt avsevärt av den praktiska lärarutbildningen, då varje elev bör följas. Vidare orsaka stipendieansökningarna rektor åtskillig möda, då han personligen bör göra sig underrättad om sökandenas ekonomiska ställning för att kunna bedöma behovsgraden. Vid manliga seminarier har rektor en del extra arbete med elevernas värnpliktsförhållanden. Emellertid bör uppmärksammas, att inga idrottsdagar förekomma. Rektor har slutligen att tillhandagå inträdessökande med erforderliga upplysningar samt att till icke antagna återställa deras ansökningshandlingar.

Den ekonomiska förvaltningen är i huvudsak ordnad på liknande sätt som vid läroverken. Den blir dock enklare, då inga terminsavgifter och inga olika kassor förekomma. Rektor har att från statsverket i föreskriven ordning rekvirera och uppbära seminariet tillkommande anslag, att i enlighet med de närmare bestämmelser, som äro eller varda givna, under laga ansvar handhava och föra räkenskaper över seminariets kassor och medel samt årligen inom härför stadgad tid till riksräkenskapsverket däröver avlämna redovisning, åtföljd av vederbörliga verifikationer, tillika med avskrift av inventeringsprotokoll, ävensom att till konsistorium insända avskrift av sagda redovisning, att årligen före den 15 september till finansdepartementet insända berättelse om förvaltningen för nästföregående räkenskapsår med bifogande av räkenskapssammandrag, att i mån av behov och senast före räkenskapsårets slut hos länsstyrelsen rekvirera erforderliga belopp för de reparationsarbeten, som rektor enligt seminariestadgans § 164 äger att ombesörja, att vid ombyte av bibliotekarie eller eljest minst vart tredje år inventera seminariets bokförråd samt att varje räkenskapsår verkställa inventering av seminariets övriga tillhörigheter.

Slutligen torde böra uppmärksammas, att k. kungörelsen den 14 juli 1916 angående stipendier föreskriver, att förslag till stipendiemedlens fördelning upprättas av rektor med biträde av vederbörande klassföreståndare, varefter stipendiemedlen fördelas av kollegiet. Understöden utbetalas till stipendiaterna mot kvitto samt redovisas i sammanhang med övriga åt seminariet anvisade anslag.

Rektor utser till *skrivbiträde* lämplig och villig person, vilken har till åliggande att, mot åtnjutande av det för ändamålet anslagna särskilda arvodet, på

rektors ansvar utföra de skriv- och expeditionsgöromål, som anförtros honom av rektor.

Statens småskole-seminarier.

Rektors undervisningsskyldighet omfattar 18—22 veckotimmar med möjlighet till minskning med högst 2 veckotimmar vid seminarium med mer än två elevavdelningar.

Rektors övriga åligganden överensstämma till arten i huvudsak med vad som gäller folkskole- och landstingsseminarium.

Medel finnas icke tillgängliga för avlönande av biträde å rektorsexpeditionen.

Blindundervisnings- och sinnesslöanstalter.

Då de sakkunniga beträffande såväl blindundervisningsanstalterna som statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa, i enlighet med vad förut sagts, ej ansett sig böra föreslå några mera avsevärda förändringar i förvaltningsavseende och då biträdesfrågan vid desamma redan är på tillfredsställande sätt ordnad, ha de sakkunniga ej funnit behövligt att här redogöra för rektors och i förekommande fall biträdets arbete vid dessa skolor.

Tekniska läroverk.

Rektors undervisningsskyldighet utgör 16—20 veckotimmar, men kan enligt medgivande av skolöverstyrelsen »efter omständigheterna» minskas.

Rektors åligganden avhandlas i stadgans §§ 64—75. De överensstämma i stort sett med vad som gäller för rektor vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium.

Styrelsen för de tekniska läroverken har förutom de uppgifter, som åligga lokalstyrelsen vid ett allmänt läroverk, t. ex. beslut om nedsättning i eller befrielse från terminsavgifter, en mera omfattande ekonomisk befogenhet. Den har nämligen »att ansvara för att läroverkets tillhörigheter vårdas och att dess inkomster till vederbörligt ändamål användas, varvid styrelsen, beträffande de utgiftstitlar å ordinarie eller extra stat, som icke innefatta avlöning till ordinarie personal, må å en post göra minskning och å en annan ökning, endast anslagsbeloppen i deras helhet icke överskridas»; att i föreskriven ordning rekvirera läroverket tillkommande anslag samt att uppbära medlen och för dem i föreskriven ordning redovisa, att granska och underskriva läroverkets räkenskaper, att vid ombyte av rektor verkställa inventering av läroverkets kassor och värdehandlingar samt övriga tillhörigheter, att, när styrelsen eljest finner skäl därtill föreligga, genom dem av styrelsens ledamöter, som styrelsen för ändamålet utser, verkställa inventering av läroverkets samlingar och övriga inventarier eller av någon del av dem, börande likväl allmän inventering av samlingar och inventarier verkställas minst vart tredje år. Styrelsen har vidare att bestämma inskrivningsavgiften till högst 10 kronor samt terminsavgiften till högst 15 kronor; de härav influtna medlen få av styrelsen användas till läroverkets bästa. Stipendier skola sökas hos styrelsen, som har att efter kollegiets hörande göra framställning om medel därtill hos skolöverstyrelsen, varefter rekvisition göres hos länsstyrelsen och stipendierna utbetalas månadsvis i efterskott, såvida icke styrelsen finner anledning utbetala dem i annan ordning.

Vid dessa läroverk äger rektor utse till *skrivbiträde* lämplig och villig person, vilken har till åliggande att, mot åtnjutande av det för ändamålet anslagna

särskilda arvodet, på rektors ansvar utföra skriv- och expeditionsgöromål, som anförtros honom av rektor.

Föreliggande framställningar och utredningar.

I kap. I har redogörelse lämnats för de tidigare framställningar, som gjorts i avsikt att begränsa rektorernas administrativa arbetsuppgifter. Här må särskilt erinras om rektor Nordfelts utredning, i vilken föreslogs anställande av särskild sekreterare vid ett stort antal läroverk. Sekreteraren, vilken skulle förordnas av skolöverstyrelsen på rektors förslag, skulle enligt förslaget utföra en hel del expeditionsgöromål av olika slag enligt en av rektor Nordfelt uppgjord plan, varigenom rektor skulle få ökad tid för den pedagogiska ledningen av läroanstalten. Sedan olika myndigheter yttrat sig över utredningen, föranledde densamma endast att 1920 års riksdag något ökade anslaget till skrivbiträden vid läroverken. Vidare må erinras om den gemensamma framställningen från skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket, vari bl. a. framhålles olägenheten av att lärare måste utses till skrivbiträde och att biträdesarvodet efter nuvarande förhållanden är alltför blygsamt tilltaget. Slutligen bör omnämnas rektor Landtmanssons framställning om anslag till bokföringsbiträde vid bokslutets uppgörande.

I svaren på den förfrågan, som de sakkunniga riktat till läroverkens rektorer, har även spörsmålet om arbetet å rektorsexpeditionerna berörts. Det har föreslagits dels att arbetet med lönelistor skulle överflyttas på resp. länsstyrelser och dels att skrivbiträdet skulle utföra detta arbete på eget ansvar.

Att en särskild *kamrer* för skötande av ekonomiska göromål anställes, åtminstone vid större läroverk, påyrkas från flera håll, varvid jämförelse göres med intendentsbefattningarna vid armén. Ett par rektorer ange även arbetsuppgifterna för kamrern. Tjänsten anses kunna förenas med lärartjänst, och vederbörande bör vara sekreterare i lokalstyrelsen. Bidrag till avlöning anses kunna erhållas ur anslaget för tillsyningslärares avlöning. Nedsatt undervisningsskyldighet bör medges kamrer eller »conrektor», som en rektor vill kalla honom.

Åtskilliga rektorer utgå från att *skrivbiträde* alltfort anställes. Detta biträde bör *ej* vara *lärare* anse några, andra åter hålla föra, att *lärare* bör förordnas för att han må kunna biträda med tillsynen över lärjungarna och tillika tjänstgöra som semestervikarie för rektor. Flera rektorer framhålla, att det kan vara lämpligt med två biträden, varav den ene då bör vara lärare, den andre kontorsutbildad; garantiförbindelse må avkrävas den senare, om han sköter kontanta medel. En rektor vill ej, att någon garanti skall ställas av rektor eller »syssloman» utan föreslår, att i stället lämplig försäkring bör tagas. Från flera håll påpekas, att ett »bokföringsbiträde» eller »bokslutsbiträde» bör kunna anställas. Särskilt *renskrivningsbiträde* påyrkas ock.

Skrivbiträdets eller biträdenas skyldigheter hava ansetts böra fixeras. Förslag å de arbeten, som böra utföras av dem, ha lämnats av flera rektorer.

Arvodet måste höjas avsevärt, t. o. m. kraftigt, framhålles av åtskilliga rektorer både vid högre läroverk och vid realskolor. Från ett håll påyrkas tillfällig löneförbättring. — »Då ingen lärare här aspirerar på rektorat, är svårt få biträde», säger en rektor. Arvodet bör beräknas ej blott med hänsyn till

lärjungeantalet utan även med beaktande av antalet fonder, dessas omfattning etc. Om biträdet är lärare, bör hans undervisningsskyldighet nedsättas, men hans arvode då ock minskas med timlärararvodet för dessa timmar, föreslår en rektor. Vid ett medelstort läroverk anses 1 500 kr. som minsta möjliga arvode för en ständig sekreterare och därtill 500 kr. för avlönande av maskinskriverska och hjälp vid bokslutet. *Rektor* bör ha *fria händer att disponera anslagen till biträden* på för respektive läroverk lämpligaste sätt.

I större städer med flera läroverk kanske någon motsvarighet till direktionen i Stockholm kan tänkas, säger rektor vid ett Stockholmsläroverk, varjämte ifrågasättes, att direktionen för stadens samtliga läroverk övertager även andra ekonomiska ärenden än lönerekvisitioner.

De allmänna läroverkens rektorsförening anför i sitt yttrande till de sakkunniga följande synpunkter i hithörande frågor:

Avlöning till biträde med skötseln och redovisningen av kassorna utgår av statsmedel och anpassas efter läroverkets, dess kassors och fonders storlek samt bokslutets omfattning. Som biträde må rektor anlita skrivbiträdet eller annan lämplig person. I intet fall äro för läroverkens skrivbiträden nu anslagna avlöningsmedel för det nämnda syftet tillräckliga.

Särskilt i och med den nya läroverksorganisationen ha rektorernas arbetsbelastning ökats i sådan grad, att de icke böra fortsättningsvis bibehållas vid nu gällande åligganden i deras fulla utsträckning. Idrott, tjänstgöringsfördelning m. m. med hänsyn till linjedifferentiering, enskilt arbete o. d., hava skapat nya och kvantitativt betydande plikter. Härav har blivit en följd, att rektors semester ofta i sin helhet, alltid till en stor del, konsumeras av arbetsordningens utarbetande, bokslutets utförande och andra uppgifter, vilka äro nödvändiga för planerandet av nästkommande läsårs arbete. I intet fall torde det vara lämpligt, att en läroverkschef på sådant sätt försättes i annan ställning än andra ämbetsmän, allra minst med hänsyn till vikten av rektors åligganden under själva skolåret.

Innebära normala förhållanden överbelastning, säger sig självt, att osedvanliga omständigheter kunna helt omöjliggöra en läroverkschefs rationella fungerande. Ett läroverks om- och nybyggande t. ex. bör medföra rätt för rektor till ledighet, utan löneminskning, från en del av honom under vanliga förhållanden åliggande tjänsteplikter, t. ex. från all eller en del av undervisningen.

Rektor bör äga rätt att för skötseln av expeditionella och ekonomiska göromål på läroverkets bekostnad anskaffa hjälpmedel av modernt kontorsmässig valör, utan att befara anmärkning av granskande myndighet, såvida anskaffningskostnaderna motsvara kraven på andra ämbetsexpeditioner av motsvarande storlek och betydenhet.

Rektor bör hava rätt, i vissa fall skyldighet, att använda, på läroverkets bekostnad, moderna försäkringsformer, såsom inbrotts- och garantiförsäkring.

Avlöning av tillsyningslärare anses böra minskas för att dels i någon mån möjliggöra höjandet av arvoden till rektorers biträden, dels sätta dessa båda slag av arvoden i rimligare proportion än nu till varandra.

Arbetsutskottet för folkskoleseminariernas rektorsförening har i skrivelse

till de sakkunniga hävdat, att vad skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket anfört rörande vikten av att de allmänna läroverkens rektorer få väsentligen ägna sin tid och kraft åt sin pedagogiska huvuduppgift, i lika hög grad gäller för folkskoleseminarierna, vilka i sin egenskap av lärarutbildningsanstalter med rätta förliknats vid mycket stora provårsläroverk. Vidare anföres, att rektorernas arbetskraft är alltför värdefull för att i den utsträckning, som nu sker, behöva användas för allehanda ekonomiska och mindre komplicerade administrativa uppgifter, vilka lika väl kunna utföras av annan person. Härjämte framhålles, att skrivbiträdets löneförmåner äro alltför knappt tillmätta.

Från rektorer vid statens småskoleseminarier har påyrkats, att rektor bör få bokföringskunnigt biträde.

De sakkunniga.

De allmänna läroverken.

Som redan framhållits har vid regleringen av rektors arbetsförhållanden den grundsatsen varit bestämmande för de sakkunniga, att de administrativa uppgifter, som nu åligga honom, böra i görligaste mån begränsas i syfte att han må kunna mera odelat ägna sig åt sin huvuduppgift att vara pedagogisk ledare för undervisningsanstalten.

I det föregående ha framlagts förslag till olika förenklingar i förvaltningsgöromålen, avseende minskning i det administrativa arbetet på rektorsexpeditionerna i skilda hänseenden, nämligen i fråga om rekvisition av statsmedel för avlöningar, räkenskapsföringen och därmed sammanhängande frågor samt förfarandet vid beviljande av tjänstledigheter och förordnande av vikarier. De föreslagna förenklingarna av katalog och årsredogörelse torde verka i samma riktning. Även om den på grund av de nämnda åtgärderna beräknade avlastningen kan anses ganska avsevärd, är, enligt vad tidigare sagts, uppenbart, att arbetet å rektorsexpeditionen fortfarande erhåller en så betydande omfattning, att rektor omöjligen kan medhinna att personligen fullgöra detsamma. Biträde är sålunda enligt de sakkunnigas mening alltfort oundgängligen nödvändigt.

Vad angår biträdesfrågans ordnande vilja de sakkunniga till en början framhålla, att renskrivningsgöromålen överhuvud taget vid *samtliga* läroverk synts böra utföras av för sådant arbete anlitad hjälp, som därför erhåller ersättning efter å orten gängse grunder. Det kan nämligen ej vara försvarligt att, som för närvarande är fallet, taga i anspråk rektor eller den lärare, som är hans skrivbiträde, för så okvalificerat arbete som avskrivning av bokslutet, betygstabeller i examina, åtskilliga statistiska tabeller, protokollsutdrag samt renskrivning av uppsatta koncept till skrivelser jämte kollationering av avskrifter och utdrag m. m. Här kan för närvarande med skäl talas om användning av överkvalificerad arbetskraft.

Vad kostnaden för detta arbete beträffar, ha de sakkunniga ej funnit möjligt att beräkna densamma, då den naturligen måste växla från läroverk till läroverk och i någon mån också från år till år. Under alla förhållanden kan den anses någorlunda proportionell mot antalet lärjungar. I denna omständighet ha de sakkunniga velat finna stöd för det tidigare framställda förslaget, att ljus- och vedkassan, som bestrider betjäningens löner och vissa driftkostnader,

också bör anlitas för gäldande av nu ifrågavarande kostnad, då ju avgift till denna kassa skall utgå för *varje* lärjunge. Härvid skulle kunna ifrågasättas att fastställa viss maximisiffra för kostnaden vid varje läroverk. Då emellertid en maximisiffra lätt har benägenhet att bliva normerande, hava de sakkunniga ansett försiktigast att icke påkalla en sådan ordning, så mycket mindre som man torde kunna förutsätta, att vederbörande rektor skall låta sig angeläget vara att iakttaga nödig sparsamhet, för att terminsavgiften icke må i onödan höjas.

I detta sammanhang hava de sakkunniga ansett sig böra fästa uppmärksamhet därå, att vid vissa läroverk avskrifter av inkomst- och utgiftsverifikationer lära tagas. Detta uppenbarligen ganska dryga arbete, som hittills icke föranlett någon direkt utgift för läroverken, torde emellertid vara onödigt; hinder lärer nämligen icke möta för redogöraren att vid behov få på kortare tid från riksräkenskapsverket låna originalverifikationerna.

Vad sedan beträffar expeditionsarbetet i övrigt, så blir detsamma till sin natur mera krävande, då det omfattar många olikartade och delvis ganska kvalificerade uppgifter. Vissa äro av den art, att de enligt de sakkunnigas uppfattning alltfort böra utföras av rektor själv. Fördelning av tjänstgöringen mellan lärarna och uppgörande av arbetsordningen samt förarbeten i övrigt för planläggning av ett nytt läsår äro uppgifter av övervägande pedagogisk art, vilka med hänsyn härtill böra fullgöras av rektor personligen. Detsamma gäller om förarbeten av olika slag för sammanträden med kollegium och lokalstyrelse samt konferenser, ävensom beräkningar över lärjungeantal och behövliga lärarkrafter för ett kommande läsår, varvid dock rektor i viss utsträckning bör kunna ha hjälp av biträde. Ärenden rörande läroverkets byggnader, inredning och undervisningsmateriell samt alla beslut om utgifter och verkställande av inköp torde alltfort böra handläggas av rektor och ansvaret därmed naturligen åvila honom. Beträffande den ekonomiska förvaltningen är nämligen av de sakkunniga ej ifrågasatt någon ändring i den rektor hittills tillkommande beslutanderätten. Vad bokföringen beträffar bör rektor föra kassaräkningen dag för dag, varemot biträde bör kunna verkställa bokslutet.

Rektor bör vidare själv utarbeta sådana utredningar och utlåtanden, som kunna infordras av myndigheter eller av annan orsak påkallas. Jämväl ansvaret för arkivvården är av beskaffenhet att böra åvila rektor personligen.

I rektor Nordfelts tidigare nämnda utredning angivas ytterligare en del göromål, vilka rektor personligen bör handlägga. Bland sådana må framhållas mottagande av anmälningar till och anordnande av examina samt inträdes- och flyttningsprövningar, utfärdande av tjänstgöringsbetyg, förslag å ämnen i ledig lärartjänst och ordnande med lärjungarnas ämnesval. Hithörande uppgifter stå det pedagogiska arbetet så nära, att enligt de sakkunnigas mening rektor själv bör utföra dem, då, som tidigare betonats, rektor främst bör få ägna sig just åt sina pedagogiska uppgifter.

Vid provårsläroverken skulle rektorerna själva liksom för närvarande ha hand om ledningen av lärarutbildningsarbetet, vadan de sakkunniga i detta av-

seende endast vilja hänvisa till det förut sagda om nuvarande förhållanden vid dessa läroverk.

I likhet med rektor Nordfelt hålla de sakkunniga före, att vad som fortfarande skulle komma på rektors andel av det expeditionella arbetet utan tvivel bleve tillräckligt för att göra även denna sida av rektorsämbetet krävande nog. Vid större läroverk torde rent av särskilda åtgärder få anses påkallade för att i någon mån begränsa rektors arbete i det hela.

För att tillförsäkra rektorerna vid dessa läroverk sådan lättnad ha de sakkunniga funnit erforderligt, att den nu i läroverksstadgan medgivna rätten för skolöverstyrelsen att kunna nedsätta rektors undervisningsskyldighet närmare preciseras, så att den, när det gäller andra rektorer än provårsföreståndare och domkapitelsledamöter, ej göres beroende enbart av lärjungeantalet utan ställes i bestämt samband med läroverkets storlek, sådan denna kommer till uttryck i antalet klassavdelningar. Härigenom skulle också i detta avseende vinnas överensstämmelse med motsvarande föreskrifter i seminariestadgan. Vid bestämmandet av gränsen mellan läroverk, där dylik nedsättning bör ifrågakomma, och sådana, där den icke kan anses nödvändig, möta uppenbarligen stora svårigheter. De sakkunniga ha utgått från att någon nedsättning i regel ej kan anses oundgängligen erforderlig vid ett läroverk bestående av 4-årig och 5-årig realskola samt parallellavdelningar å den ena av realskolans linjer utom i högsta klassen, samt 4-årig latinlinje och 3-årig reallinje å gymnasiet. Vid ett sådant läroverk kan beräknas å realskolan högst 4 + 5 + 4 och å gymnasiet 4 + 3 = tillhopa 20 avdelningar. Skulle läroverket omfatta mer än 20 avdelningar, måste ytterligare uppdelning, t. ex. å gymnasiet, ha ägt rum, varigenom ju dels antalet lärare och lärjungar ökas och dels det expeditionella arbetet i olika avseenden och ej minst i vad det gäller schemat kommer att växa. De sakkunniga ha ansett nödvändigt, att möjlighet bör finnas till någon nedsättning i tjänstgöringen för rektor vid högre läroverk med flera än 20 klassavdelningar. Vid realskola anse de sakkunniga skäligt, att nedsättning i undervisningsskyldigheten bör kunna beviljas rektor, om skolan omfattar mera än två 5-åriga och en 4-årig linje, alltså när klassavdelningarnas antal överstiger 14. Därjämte torde det få anses önskvärt, att möjlighet finnes att i motsvarande mån begränsa undervisningsskyldigheten, då av mera tillfällig anledning, t. ex. en större till- eller nybyggnad, rektors arbetsbörda är väsentligen drygare än normalt. De sakkunniga föreslå alltså, att läroverksstadgans § 133, som inrymmer bestämmelser om rektors undervisningsskyldighet, jämkas i anslutning till vad här angivits.

Då, enligt vad tidigare föreslagits, rektors biträde skulle helt befrias från renskrivnings- och kollationeringsgöromål, kan otvivelaktigt icke oväsentligt ökad tid beredas för mera kvalificerade arbeten. Rektor bör uppenbarligen ha att bestämma över arbetsfördelningen på expeditionen, varför de sakkunniga endast i största allmänhet vilja angiva vilka uppgifter, som förslagsvis torde böra åligga biträdet att mera självständigt utföra. Härvid ha de sakkunniga dels beaktat vad rektor Nordfelt i sin utredning anfört och dels vad av olika rektorer föreslagits i yttranden till de sakkunniga. Till biträde bör alltså över-

lämnas utarbetandet av lönerekvisitioner och avlöningslistor, uppgörande av bokslutet — vilket ju enligt här framlagt förslag åtskilligt förenklats — förandet av olika matriklar och kataloger över prövningar, uppsättandet av statistiska tabeller — om vilkas ytterligare begränsning genom vederbörande myndighets åtgörande de sakkunniga anse sig böra uttala en förhoppning — uppgörande av schemata för skolskrivningar och vakttjänstgöringen vid desamma samt den huvudsakliga redigeringen av katalog och årsredogörelse. Därjämte torde biträde böra utföra skrivgöromål av enklare art, t. ex. uppsättande av vissa regelbundet återkommande skrivelser och kollegiets protokoll, utskrivning av avgångs- och examensbetyg, besvarande av förfrågningar o. d.

För närvarande är föreskrivet, att biträdet å rektorsexpeditionen skall gå rektor till handa vid dennes uppsikt över lärjungarna. Denna föreskrift har vid tidigare utredningar ansetts utan större olägenhet kunna undanröjas, och flera rektorer ha i yttrande till de sakkunniga uttalat sig i samma riktning. Enligt de sakkunnigas mening förutsätter ett rationellt ordnande av biträdesfrågan, att den nämnda uppgiften bortfaller. Något verkligt behov av ett dylikt stadgande torde numera ej heller göra sig gällande. Vid samläroverken, vilka utgöra det stora flertalet, är nämligen, som redan framhållits, vederbörande tillsyningslärare skyldig att efter närmare anvisningar av rektor utöva uppsikt, manlig tillsyningslärare över de manliga och kvinnlig sådan över de kvinnliga lärjungarna, och vid såväl dessa som vid övriga läroverk åligger enligt gällande läroverksstadga främst klassföreståndare men även varje annan lärare att, då så påfordras, lämna rektor nödigt biträde vid tillsynen över lärjungarna. De sakkunniga föreslå alltså, att denna uppgift för biträde å rektorsexpeditionen bortfaller.

Beträffande därefter spörsmålet om behovet av särskilt *anslag* för biträdesgöromålens fullgörande vid olika läroverk, bör erinras om att rektor Nordfelt föreslog, att sådant anslag borde tillkomma alla högre allmänna läroverk och sådana realskolor, som hade minst 200 lärjungar. I enlighet med 1920 års riksdagsbeslut och med nu rådande praxis för fördelningen av anslaget till biträden å rektorsexpeditionerna ha samtliga läroverk, bortsett från sådana, som blott omfattat första klassen av den 4-åriga realskolan, för närvarande anslag till dylika biträden.

De sakkunniga hava redan inledningsvis framhållit, att med hänsyn till numera föreliggande förhållanden en jämkning i denna ordning synts möjlig i fråga om de allra minsta läroverken. Vid dessa torde enligt de sakkunnigas uppfattning behovet av biträde åt rektor lämpligen kunna tillgodoses på så sätt, att tillsyningsläraren erhåller till tjänsteåliggande att bistå rektor vid expeditionsarbetet. Enär tillsyningslärare förordnas på förslag av rektor, torde skälig hänsyn kunna tagas till den föreslagnes lämplighet att sköta även denna uppgift. Någon obillighet mot tillsyningslärarna vid mindre läroverk kan det enligt de sakkunnigas mening ej vara, att den, som har uppsikt över kanske ett 50-tal lärjungar, får sig ålagt något mer arbete än den, som har att i motsvarande egenskap öva uppsikt över 3 à 4 gånger så många, då i bägge

fallen ersättningen utgår med samma belopp. De sakkunniga föreslå härför erforderliga ändringar i läroverksstadgan, varvid också beaktats, att även vid större läroverk tillsyningsläraren skäligen bör äga skyldighet att vara sekreterare i lokalstyrelsen, därest denna så beslutar. Tillsyningsläraren torde då även vid ett större läroverk få ökat arbete, enär lokalstyrelsens protokoll över beslut rörande nedsättning i terminsavgifter och behandling av byggnadsfrågor m. m. vid dessa läroverk kan bliva jämförelsevis omfattande.

Då det gäller att angiva, vid vilka läroverk den nämnda anordningen bör kunna vinna tillämpning, kunna för visso olika meningar göra sig gällande. Enligt de sakkunnigas åsikt bör den föreslagna utvägen anlitas allenast i fråga om läroverk med förhållandevis lågt lärjungeantal. De läroverk, som i regel blott omfatta 4 eller 5 klassavdelningar, böra sålunda ej ha särskilt biträdesanslag, sådana, som omfatta 6 klassavdelningar, torde ej heller kunna göra anspråk på anslag i samma omfattning, som de sakkunniga tänkt sig för läroverken i allmänhet. Först när ett läroverk uppnått ett lärjungeantal av omkring 200, vilket torde motsvara 7 klassavdelningar, synes anslag böra utgå efter de allmänna grunder, för vilka redogörelse här nedan följer.

Genom detta förslag kommer sålunda i verkligheten biträdesanslag efter de allmänna grunderna att tillfalla alla högre läroverk, alla realskolor med både 4-årig och 5-årig linje och alla realskolor med endast en linje men med parallellavdelningar åtminstone i ett par klasser.

När det så gäller ersättningsfrågans ordnande vid de läroanstalter, där särskilt biträde skall finnas, ha de sakkunniga ansett sig böra tillmötesgå framkomna önskemål om full frihet ifråga om anställande av ett eller flera biträden, lärare eller icke lärare, alltefter de särskilda förhållandena vid varje läroverk. Det finnes ej anledning föreskriva, att biträde skall utses bland lärarna, då, som förut sagts, någon uppsikt över lärjungarna ej vidare skulle åligga biträdet. Å andra sidan möter naturligen ej hinder, att lärare förordnas. Tvärtom kan detta i många fall, särskilt vid ej alltför stora läroverk, vara lämpligt, om för denna uppgift intresserad lärare, som har erforderlig tid till sitt förfogande, finnes att tillgå. En förutsättning måste dock vara, att vederbörande rektor alltid kan påräkna hjälp, när den bäst behöves. En fördel erbjuder anordningen med biträde, utsett inom lärarnas krets, genom den möjlighet att erhålla semestervikarie för rektor, som såmedelst skulle föreligga, en synpunkt, som också av flera rektorer gjorts gällande.

Vad sedan beträffar förordnande av biträde och vad därmed sammanhänger torde detta liksom för närvarande uteslutande böra tillkomma rektor. Som i kap. I sagts, skall grunden för regleringen vara den, att ett skäligt belopp ställes till rektors förfogande för biträdesgöromålens bestridande och åt rektor lämnas fria händer att mot redovisning disponera detsamma för anlitande av arbetshjälp på det sätt, han finner mest ändamålsenligt. Rektor bör ock, som tidigare sagts, själv få avgöra vilka arbetsuppgifter, han vill överlämna åt biträde eller, annorlunda uttryckt, anställa biträde med kvalifikationer att övertaga just de uppgifter, rektor önskar bliva befriad ifrån. Att föreskriva någon viss daglig tjänstgöringstid vid olika slag av läroverk ha de sakkunniga

ej funnit lämpligt eller möjligt med de utgångspunkter, som här angivits. Rektor torde även i denna del böra ha full frihet att ordna på det sätt han finner mest ändamålsenligt. Anmärkas må ytterligare, att hinder givetvis icke bör möta för biträde att mot särskild ersättning, enligt för sådant arbete å orten gängse grunder, även åtaga sig renskrivningsgöromål.

Vad vidare angår spörsmålet vilket anslagsbelopp, som bör utgå för de skilda läroverken, vilja de sakkunniga till en början erinra därom, att dåvarande skolöverstyrelsen i sitt yttrande den 1 mars 1919 över rektor Nordfelts utredning anförde, att det arbete, inklusive renskrivning, som föreslagits skola åligga biträdet, utan svårighet kunde utföras av ett kvinnligt biträde av andra graden i centralt ämbetsverk, varvid dock tillika framhålles, att föreliggande göromål ej ens vid dubbelseminarium med provårskurs kunde vara av den omfattning, att de skulle till fullo upptaga ett sådant biträdes hela arbetstid. De sakkunniga ha efter övervägande av olika sätt för det erforderliga anslagsbeloppets beräkning kommit till det resultatet att, i anslutning till skolöverstyrelsens ovannämnda yttrande, ej ens ifråga om de *allra största* läroverken — med stor medelsförvaltning och omkring 900 lärjungar — torde kunna förutsättas behov av ett biträde med full tjänstgöring. Härvid hava de sakkunniga tagit i beräkning *allt* förekommande expeditionsarbete, som icke bör åvila rektor personligen, sålunda även egentlig renskrivning och kollationering. Tages till utgångspunkt kostnaderna för ett e. o. kanslibiträde — ett sådant biträde motsvarar nu ifråga om kvalifikationer och löneställning biträde av andra graden och åtnjuter avlöning i lönegraden B 6 enligt gällande avlöningsreglemente för de centrala verken — å G-ort, där ju de största läroverken äro belägna, skulle erfordras ett årligt belopp av 2 676 kronor jämte för närvarande 12 % dyrtidstillägg därå eller i runt tal *3 000 kronor*. Ett sådant biträdes effektiva tjänstgöringstid kan med hänsyn till medgiven nedsättning däri under sommarmånaderna och semester beräknas till omkring *1 900* timmar per år.

Vidkommande biträdenas tjänstgöring vid olika läroverk har rektor Nordfelt räknat med högst 3 timmar per läsdag under terminerna och tillhopa 2 veckor under ferierna. Ej ens för de största läroverken torde man, som ovan framhållits, kunna förutsätta, att ett kanslibiträde får full sysselsättning under terminerna, även om hänsyn tages till det väsentligt ökade antalet in- och utgående expeditioner och allt annat skriv- och bokföringsarbete, som åligger rektor. Under ferierna torde väl 2 veckor knappast räcka, enär bokslutet och en del statistiska tabeller skola uppgöras under sommaren. Då emellertid möjligen något kortare arbetsdag kan beräknas under några veckor vid mitten av lästerminerna, ha de sakkunniga ansett sig kunna stanna vid två veckors arbetstid under ferier. Ett läsår omfattar 39 veckor, varav dock för påskferien 1 vecka bortgår. Det återstår alltså 38 arbetsveckor. Läggas härtill 2 veckor under ferier, skulle biträdet komma att tjänstgöra 40 veckor. Räknar man med en maximal genomsnittstjänstgöring under denna tid av 6 timmar dagligen eller dubbelt mot vad av rektor Nordfelt antagits, torde man få anses ha skäligt tillgodosett ett sådant läroverks behov av arbetshjälp å rektorsexpeditionen. Tjänst-

göringstiden i timmar skulle alltså komma att utgöra omkring *1 400*. Årsarvodet borde alltså utgöra $\frac{1\,400 \cdot 3\,000}{1\,900} = 2\,210$ kronor. För detta arvode skulle då som nämnts även renskrivning och kollationering utföras. Då emellertid kostnaden härför enligt förslaget skall bestridas ur ljus- och vedkassan, behöver ej hela ovannämnda belopp utgå som anslag av statsmedel. Kostnaden för renskrivning uppskattades av läroverksöverstyrelsen i dess yttrande över rektor Nordfelts utredning till genomsnittligt 300 kronor för varje läroverk. Även denna siffra blir ju, som tidigare framhållits, synnerligen växlande från läroverk till läroverk, men torde endast vid de allra största behöva överskrida den nämnda genomsnittssiffran.

Vid det stora flertalet läroverk blir uppenbarligen biträdesbehovet vida mindre, växlande allt efter läroverkets art (högre läroverk eller realskola), dess storlek och de kamerala göromålens större eller mindre omfattning. Det gäller alltså närmast att söka sådana beräkningsgrunder, att anslagsbeloppet inom den nyss angivna ramen kan möjligast rättvist avvägas efter de växlande förhållandena.

De sakkunniga ha med utgångspunkt från de nämnda övervägandena stannat vid att föreslå ett *grundbelopp* allt efter läroverkets art, nämligen 100 kronor för realskola, 300 kronor för högre allmänt läroverk och 400 kronor för provårsläroverk, varvid dock ifråga om de högre allmänna läroverken i huvudstaden minskning ansetts böra ske med 100 kronor, enär rektorerna vid desamma äro befriade från arbetet med löneuträkningar. Till grundbeloppet skulle sedan, i principiell anslutning till vad fallet är vid avlöningen åt skolläkare, komma ett *bidrag*, beräknat *för* varje under höstterminen närvarande *lärjunge*. Det av rektor Nordfelt framställda förslaget innebar, som förut erinrats, en ersättning, beräknad allenast efter lärjungeantalet, med 4 kronor vid högre allmänt läroverk och 3 kronor vid realskola för lärjunge. Läroverksöverstyrelsen förordade för sin del både grundarvode — detta beräknat till något högre belopp än de sakkunniga ifrågasatt — och ersättning efter lärjungeantal med 2 kronor vid högre allmänt läroverk och 1 krona vid realskola för lärjunge. Enligt de sakkunnigas mening föreligger ej tillräcklig anledning att vid fastställandet av nu ifrågavarande del av ersättningen göra skillnad mellan olika slag av läroverk. Genom den förhållandevis starka differentieringen av grundarvodet och med hänsyn till att de högre läroverken i regel hava ett större lärjungeantal än realskolorna torde växlingarna i arbetets omfattning få ett tillfredsställande uttryck, även om ersättningen per lärjunge utgår efter enhetlig grund. Bidraget synes icke skäligen kunna understiga 1 krona 50 öre, varvid dock, om lärjungeantalet är ojämnt, överskjutande öretal bortfalla. På detta sätt torde arvodet även vid medelstora och mindre läroverk kunna anses komma att stå i riktig relation till vad som beräknats för de största läroverken. För att emellertid omfattningen av de ekonomiska göromålen och bokföringsarbetet vid läroverk med stora fondkapital må komma till uttryck vid anslagets fastställande, vilja de sakkunniga vidare föreslå, att ett belopp av 50 kronor utgår för varje fullt 50 000-tal kronor, vartill enligt se-

naste bokslut läroverkets nettotillgångar uppgå. Utgör denna summa t. ex. 87 000 kronor, utgår alltså ett anslag av 50 kronor; utgör den 180 000 kronor ett anslag av 150 kronor o. s. v. Skulle, såsom fallet är vid ett eller annat läroverk, t. ex. i Kristianstad och Linköping, särskilt förvaltningsarvode utgå ur någon fond, skall detta belopp avdragas från den enligt ovanstående grunder beräknade ersättningen. Skulle ett läroverk, vartill biträdesanslag efter de allmänna grunderna ej skulle utgå, ha nettotillgångar uppgående till 50 000 kronor, bör ändock anslag efter nu senast nämnda grunder utgå till detsamma.

I särskilda tabeller (bilaga nr 3) hava de sakkunniga för varje läroverk angivit, dels de nu till biträden å rektorsexpeditionerna utgående ersättningarna, och dels de belopp, som skulle komma att utgå enligt de föreslagna nya grunderna med ledning ifråga om organisation och lärjungeantal av fastställd plan och förhållandena höstterminen 1931 samt, vad angår nettotillgångarna, budgetåret 1929—30, det senaste, för vilket uppgifter varit tillgängliga. Av sammanställningen framgår, att för de läroverk, som alltfort avses få åtnjuta biträdesanslag, i regel ökning skulle ske i nu utgående anslag. Undantag bilda allenast några få läroverk, som omfatta både 4-årig och 5-årig realskola. Minskningen här är dock mera skenbar, enär lärjungeantalet vid desamma med säkerhet väntas öka efter hand som omorganisationen fortskrider och framför allt i den mån avvecklingen av flickskolan i flertalet av dessa städer försiggått.

För de samrealskolor, som blott omfatta 4 eller 5 klassavdelningar, har i enlighet med vad förut sagts, ej upptagits något biträdesanslag, och för sådana, som omfatta 6 klassavdelningar, har räknats med endast grundarvodet 100 kronor, enär de sakkunniga finna skäligt, att tillsyningsläraren även vid dessa biträder å rektorsexpeditionen i viss utsträckning. Med denna anordning blir ej heller övergången så skarp mellan de skolor, som intet anslag skulle erhålla, och dem, som omfatta 7 klassavdelningar och vilka ju beräknas få ett anslag av omkring 400 kronor. Då därtill kostnaden för renskrivning vid *samtliga* läroverk skulle få bestridas ur ljus- och vedkassan, torde i verkligheten även de minsta läroverken knappast komma att få vidkännas någon större minskning i de medel, som hittills stått till buds för ersättning åt biträdet å rektorsexpeditionen.

Läroverksöverstyrelsen har i sitt yttrande den 4 mars 1919 över rektor Nordfelts utredning föreslagit, att ett maximum av 2 000 kr skulle fastställas som arvode åt sekreterare. Med de grunder för arvodets beräkning, som de sakkunniga föreslagit, synes det knappast behövligt att fixera något maximianslag för läroverk. De sakkunniga ha nämligen med hänsyn till de föreslagna förenklingarna i arbetet å rektorsexpeditionerna och med beaktande jämväl av det statsfinansiella läget måst stanna vid åtskilligt lägre anslagsbelopp, än vad rektor Nordfelt beräknat.

De sakkunniga hava, som redan nämnts, ansett sig böra förutsätta, att dyrtidstillägg ej kommer att utgå å de belopp, som anslås för ersättning åt biträden å rektorsexpeditionerna vid de allmänna läroverken. Enahanda ordning har redan vunnit tillämpning ifråga om den åt skolläkare utgående ersättningen, vilken enligt vad tidigare framhållits beräknas efter grunder, likartade

med dem, som de sakkunniga här föreslagit för ersättning åt biträden å rektorsexpeditionerna.

De här föreslagna grunderna för anslags utgående medgiva, att det varje läroverk för budgetår tillkommande beloppet utan särskilt beslut av skolöverstyrelsen kan beräknas och rekvireras av vederbörande rektor. Lämpligen synes lärjungeantalet under höstterminen samt nettotillgångarna enligt senaste bokslut böra läggas till grund för beräkningarna ifråga.

Vad så till sist frågan om biträdes benämning angår, torde denna ej ha någon nämnvärd betydelse. De sakkunniga kunna härvidlag ansluta sig till vad dåvarande skolöverstyrelsen för seminariernas del anfört i sitt ovanberörda utlåtande, nämligen att, om biträdet skall tilldelas någon särskild tjänstetitel, denna lämpligen kunde bliva *amanuens*.

Anslaget till biträden å rektorsexpeditionerna är för närvarande uppfört å ordinarie stat och ingår såsom en särskild post i reservationsanslaget till de allmänna läroverken. Som framgår av det föregående, är det ej möjligt att bibehålla anslaget vid ett bestämt belopp med de grunder för detsamma, som de sakkunniga föreslagit. Det torde i stället bliva nödvändigt, att anslaget för framtiden erhåller förslagsanslags natur. Till storleken av detsamma återkomma de sakkunniga i det följande.

Högre lärarinneseminariet.

Beträffande arbetet å rektorsexpeditionen vid högre lärarinneseminariet och därmed förenade läroanstalter ha de sakkunniga ej funnit behövligt att närmare ingå på detsamma, bl. a. av den anledningen, att frågan om ny stadga för dessa läroanstalter ligger under vederbörande myndighets prövning. De sakkunniga utgå emellertid ifrån, att de förenklingar i förvaltningen, som i olika avseenden här föreslagits för de allmänna läroverken, i tillämpliga delar även komma att gälla högre lärarinneseminariet. Renskrivning och kollationering bör sålunda kunna bekostas av expensmedlen och ej, som nu till stor del sker, behöva utföras av rektor personligen. Vad så anslaget för biträden angår, ha de sakkunniga ej funnit skäl föreslå någon förändring av beloppet i fråga. Dock bör även seminariets rektor hava frihet att använda annan person än lärare som biträde, varför bestämmelse härom torde böra meddelas i likhet med vad som föreslagits för de allmänna läroverken. Det har ej befunnits lämpligt att för seminariets del sätta anslaget i relation till lärjungeantalet, då arbetet här ej synts i samma mån som vid ett läroverk beroende av detsamma. Härtill kommer, att rektors tid blir mycket splittrad med hänsyn till de olikartade skolformer, som inordnats under gemensam ledning, och lärarutbildningens särskilda krav, vadan det är väl motiverat att han får tillräcklig hjälp å expeditionen. Att skolköksseminariets affärsrörelse är jämförelsevis stor och därför ger åtskilligt arbete med bokföring o. d., är uppenbart, varför de sakkunniga finna fullgiltiga skäl föreligga för bibehållande av nu till ifrågavarande anstalt för detta ändamål utgående särskilda anslag av 500 kronor. Ingen ändring i fråga om anslag för dessa ändamål vid seminariet föreslås alltså av de sakkunniga.

Folk- och småskoleseminarierna.

De sakkunniga hava redan i det föregående anfört, att arbetsförhållandena å rektorsexpeditionerna vid folkskoleseminarierna principiellt böra ordnas en-

ligt samma grunder, som föreslagits för de allmänna läroverken. Under hänvisning härtill anse sig de sakkunniga kunna nu begränsa sig till att framhålla, att den arbetsfördelning mellan rektor och biträde, som för läroverkens del skulle gälla, bör kunna i all huvudsak tillämpas även i fråga om folkskoleseminarierna. Såsom jämväl i det föregående erinrats, skulle för bestridande av kostnaderna för renskrivnings- och kollationeringsgöromål få disponeras medel å seminariets omkostnadsstat. Arbeten av sagda natur skulle alltså icke heller vid folkskoleseminarierna åligga biträde, ehuru givetvis hinder icke bör möta för detta att mot särskild ersättning, enligt för sådant arbete å orten gängse grunder, åtaga sig även dylika göromål.

Vad angår ersättningen, torde förhållandena vid nu ifrågavarande läroanstalter icke så väsentligt avvika från de vid de allmänna läroverken rådande, att tillräcklig anledning föreligger att föreslå andra grunder för arvodets utgående. Uppenbarligen måste emellertid vid lärjungeantalets beräkning tagas i betraktande såväl seminariet som dess övningsskola. Och härvid gäller, att det sammanlagda antalet lärjungar — frånsett tillfälliga indragningar av klassavdelningar — växlar inom mycket snäva gränser vid seminarier av samma organisationstyp. Det synes sålunda möjligt att förena den av de sakkunniga föreslagna grundsatsen om enhetliga normer för anslagets beräknande och önskemålet om fixa belopp vid seminarier av samma typ.

I fråga om grundarvodet hålla de sakkunniga för rättvist, att samtliga seminarier utan provårskurs jämställas med högre läroverk och provårsseminarierna med provårsläroverk. Härvid bör uppmärksammas, att folkskoleseminariet i Stockholm icke i likhet med huvudstadsläroverken har förmånen att för avlöningsmedlens beräkning och rekvisition kunna anlita direktionen över Stockholms stads undervisningsverk. Vid sådant förhållande bör uppenbarligen vid seminariet i fråga grundarvodet utgå enligt den norm, som angivits för provårsläroverk utanför Stockholm. Lärjungeantalet har, i anslutning till normala förhållanden, ansetts kunna beräknas utgöra vid enkelseminarium i allmänhet 200, vid dubbelseminarium i allmänhet 380, vid seminariet i Växjö (studentkurs) 280, vid seminariet i Stockholm (studentkurs) 320 och vid seminariet i Göteborg 400. Några nettotillgångar av beskaffenhet att böra påkalla förhöjning av arvodet förekomma icke vid dessa läroanstalter. Anslagets storlek i jämförelse med nu utgående framgår av bil. 4.

Beträffande statens småskoleseminarier hava de sakkunniga redan inledningsvis hävdat, att vägande skäl kunna anföras för att jämväl dessa läroanstalter komma i åtnjutande av förmånen av särskilt biträde. Vad nyss anförts rörande folkskoleseminarierna torde i det hela äga tillämpning också å småskoleseminarierna.

I avseende på arvodesgrunderna bör sålunda gälla, att lärjungeantalet skall utgöra summan av seminariets och övningsskolans lärjungar. Lämpligen synes antalet kunna beräknas utgöra vid 3-klassigt seminarium 110 och vid 2-klassigt seminarium 80. Vad åter angår grundarvodets storlek, hava de sakkunniga med hänsyn tagen särskilt till läroanstalternas omfattning ansett rättvist att härutinnan låta småskoleseminarierna följa den för realskola föreslagna normen.

I fråga slutligen om det erforderliga anslagets natur torde med den anordning, som ovan föreslagits, hinder icke möta att alltjämt låta en särskild post: arvoden åt biträden vid seminariernas rektorsexpeditioner ingå i det gemensamma reservationsanslaget: folkskoleseminarierna. Till beräkningen av storleken av densamma återkomma de sakkunniga i det följande.

Beträffande statens småskoleseminarier torde de av förslaget betingade kostnaderna kunna enligt riksdagens inhämtade medgivande bestridas av reservationsanslaget: småskoleseminarierna.

De tekniska läroverken.

Enligt de sakkunnigas mening kunna vissa skäl anföras för att arbetsförhållandena även å de tekniska läroverkens rektorsexpeditioner regleras enligt i huvudsak samma grunder som ovan förordats i fråga om de allmänna läroverken och statens folkskoleseminarier, därvid givetvis läroanstalterna i fråga närmast skulle jämföras med högre läroverk. Emellertid lär det å andra sidan få anses ostridigt, att i vissa, väsentliga avseenden olikheter föreligga, betingade av de ifrågavarande läroanstalternas speciella uppgift. Särskilt hava de sakkunniga fäst avseende vid de olika omständigheter, t. ex. förekomsten av verkstäder och laboratorier vid dessa läroverk, som i skilda hänseenden äro ägnade att öka rektors arbetsbörda. Därtill kommer, att arvodesbeloppen för närvarande utgå enligt gynnsammare beräkningsgrunder än fallet skulle bliva, om de av de sakkunniga för de allmänna läroverken föreslagna normerna vunne tillämpning. Under dessa förhållanden och då några önskemål på förändringar i nu berörda avseende från läroverken i fråga icke kommit till de sakkunnigas kännedom, hava de sakkunniga funnit mest välbetänkt att föreslå bibehållande i all huvudsak av nuvarande ordning.

De sakkunniga hava emellertid icke kunnat underlåta att uppmärksamma, att enligt nu gällande stater vederbörande läroverks styrelse bemyndigats att beträffande de utgiftstitlar, som icke innefatta avlöning till ordinarie personal, å en post göra minskning, å en annan ökning, endast statens slutsumma icke överskrides. Då det knappast synes lämpligt, att arvodet till bokförings- och skrivbiträde åt rektor växlar enligt styrelsens bestämmande, torde anledning föreligga att för framtiden fixera detsamma till det i staten upptagna beloppet.

Vid fastställande av sagda post i staten synes det böra tagas i övervägande, huruvida icke de av de sakkunniga föreslagna förenklingarna samt rätten att för renskrivnings- och kollationeringsgöromål anlita särskild arbetshjälp föranleda sådan minskning i biträdets arbete, att skäl föreligger till vidtagande av någon reduktion i de nu utgående arvodesbeloppen. Därest så skulle finnas vara fallet, torde önskemålet om ensartade normer vid bedömandet av nu ifrågavarande ersättningsfrågor böra motivera omprövning särskilt huruvida icke en eventuell jämkning lämpligast må ske på det sättet, att dyrtidstillägg för framtiden icke beräknas å arvodet.

Statens blindundervisnings- och sinnesslöanstalter.

Beträffande slutligen blindundervisnings- och sinnesslöanstalterna hava de sakkunniga redan anfört, att skäl till ändring av nu bestående förhållanden i fråga om expeditionsarbetets ordnande icke föreligger. Det sätt, på vilket hithörande angelägenheter tillgodosetts vid Tomteboda-institutet, Kristinehamns-

skolan, vårdanstalten i Lund och Salbohedsanstalten, har, såvitt de sakkunniga känna, icke givit anledning till anmärkning. Vad de återstående båda läroanstalterna, förskolan i Växjö och sinnesslöanstalten i Vänersborg, angår, lär det vara obestridligt, att omfattningen och beskaffenheten av de ifrågavarande anstalterna icke motivera anställande av särskilt biträde åt rektor eller föreståndare. Såsom i det föregående erinrats, gäller dessutom för sistnämnda läroanstalt, att lärarpersonalen har författningsenlig skyldighet att vid behov gå föreståndaren till handa med biträde.

De sakkunniga sakna sålunda anledning att föreslå några ändringar i nu förevarande avseende vid senast angivna läroanstalter.

Kap. VI. Kostnadsberäkning.

Under hänvisning till vad i kap. V föreslagits beträffande allmänna grunder för anslag till biträden å rektorsexpeditionerna samt de tabellariska sammanställningarna, bil. 3—4, få de sakkunniga framlägga följande beräkningar rörande kostnaderna för genomförande av förslaget i denna del:

De allmänna läroverken.

Grundbelopp:

3 provårsläroverk utanför Stockholm	à 400: — . . =	1 200: —		
4[1]) » i »	» 300: — . . =	1 200: —		
41 högre läroverk utanför »	» 300: — . . =	12 300: —		
3 » » i »	» 200: — . . =	600: —		
5 realskolor grupp II a)	» 100: — . . =	500: —		
15 » » II b) A	» 100: — . . =	1 500: —		
15 » » II b) C	» 100: — . . =	1 500: —		
8 » » II b) D	» 100: — . . =	800: —		19 600: —

Anslag efter lärjungeantalet till sådana läroverk, som beräknas omfatta minst 7 klassavdelningar:

Högre läroverk	23 559	lärjungar
Realskolor, grupp II a)	2 569	»
» » II b) A	3 061	»
» » II b) C	2 511	»
» » II b) D	50	»
alltså	31 750	lärjungar à kronor 1: 50 . . = 47 625: —

Ersättningar, beräknade efter läroverkens nettotillgångar (enligt kolumn 8 i bil. 3): . . . . . 6 050: —

Summa kronor 73 275: —

Med hänsyn till möjliga växlingar i såväl lärjungeantalet som nettotillgångarna vid olika läroverk torde anslaget i enlighet med vad förut sagts böra erhålla natur av ordinarie förslagsanslag och utgå under rubriken *arvoden till biträden å rektorsexpeditioner*. Efter avrundning torde detsamma böra upptagas till 75 000 kronor.

För budgetåret 1931—1932 utgår till arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna ett belopp av 46 200 kronor. Detta belopp måste emellertid med till-

[1]) Nya elementarskolan inräknad i denna grupp.

lämpning av hittills följda grunder vid anslagsfördelningen höjas med minst 2 500 kronor, sedan omorganisationen genomförts i den utsträckning, som vid ovanstående beräkningar förutsatts. Å den så erhållna summan, 48 700 kronor, skulle dyrtidstillägg efter cirka 30 % komma att beräknas, vilket utgör omkring 14 500 kronor, vadan statens verkliga utgifter för ändamålet i fråga enligt nu gällande bestämmelser kunna beräknas till omkring 63 000 kronor.

Den av de ändrade grunderna föranledda kostnadsökningen utgör följaktligen högst 12 000 kronor.

Högre lärarinneseminariet och därmed förenade läroanstalter.

För dessa anstalter ha de sakkunniga ej ansett någon ändring påkallad, vadan anslagen utgöra:

till bokförings- och skrivbiträde åt rektor 1 000 kronor, å vilket belopp såsom hittills dyrtidstillägg skulle beräknas; samt

till ekonomiskt biträde åt föreståndarinnan för skolköksseminariet 500 kronor utan dyrtidstillägg, vilket belopp alltjämt torde kunna ingå i posten expenser för statens skolköksseminarium och hushållsskola.

Statens folkskoleseminarier.

Provårsseminariet i Göteborg	kr.	1 000: —
» » Stockholm	»	880: —
7 dubbelseminarier à kr. 870: — . . . . . =	»	6 090: —
1 enkelseminarium med studentkurs	»	720: —
4 enkelseminarier à kr. 600: — . . . . . =	»	2 400: —
Summa kronor		11 090: —

Med den organisation, som folkskoleseminarierna för närvarande ha, utgår å ordinarie stat till arvoden åt biträden vid seminariernas rektorsexpeditioner ett belopp av 7 450 kronor, vartill komma å extra stat 200 kronor till 2 seminarier med studentkurs eller tillhopa 7 650 kronor. Å beloppen i fråga beräknas cirka 30 % dyrtidstillägg utgå med tillsammans omkring 2 300 kronor. Statens kostnader för biträden åt rektorerna vid folkskoleseminarierna utgöra alltså för innevarande budgetår sammanlagt omkring 9 950 kronor, vadan den av de sakkunnigas förslag föranledda merkostnaden skulle utgöra 1 140 kronor.

Vad beträffar anslagsrubriceringen, torde de föreslagna beloppen, på sätt hittills varit fallet, kunna utgå av reservationanslaget till folkskoleseminarierna. Vid en dylik ordning skulle detta påkalla en höjning med 3 640 kronor (11 090—7 450 kronor).

Statens småskoleseminarier.

För 3-årigt seminarium beräknas lärjungeantalet som förut nämnts till 110, vadan alltså anslag efter lärjungeantalet vid vart och ett av tre seminarier kan

beräknas till 165 kronor. Då grundarvodet föreslagits till 100 kronor, blir anslaget 265 kronor eller för 3 seminarier tillsammans 795 kronor. För 2-årigt seminarium beräknas lärjungeantalet till 80, vadan för ett dylikt seminarium erfordras inalles 220 kronor.

Av sagda anslag torde förutnämnda 795 kronor böra utgå av det ordinarie reservationsanslaget till statens småskoleseminarier, vilket följaktligen bör ökas med detta belopp. Till uppehållande av verksamheten vid seminariet i Hagaström utgår för närvarande ett extra reservationsanslag å 36 000 kronor och påkallar detta alltså en ökning med 220 kronor.

De tekniska läroverken.

Som tidigare anförts föreslå de sakkunniga inga förändringar med avseende på ersättningen till biträden å rektorsexpeditionerna vid dessa läroverk. Reservationsanslaget till tekniska läroverk påverkas alltså icke av de framställda förslagen.

Kap. VII. Författningsförslag.

1. Rekvisition och utbetalning av avlöningsmedel.

Förslag

till

KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE

angående sättet för utbetalning av avlöningsmedel till befattningshavare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter;

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, efter det särskilt tillkallade sakkunniga i ärendet avgivit förslag, funnit gott att, med upphävande av kungörelsen angående sättet för utbetalning av avlönings- och arvodesmedel till lärare och övriga tjänstemän vid rikets allmänna läroverk den 8 december 1904 (nr 59), förordna följande:

§ 1.

1. Avlöningsmedel till befattningshavare vid allmänna läroverk, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier, småskoleseminarier och blindundervisningsanstalter samt tekniska läroverk skola senast fjärde dagen före nästkommande avlöningdag rekvireras, för allmänt läroverk i Stockholm och högre lärarinneseminariet av direktionen över Stockholms stads undervisningsverk från statskontoret, för folkskoleseminariet i Stockholm av rektor från statskontoret, för övriga allmänna läroverk och folkskoleseminarier ävensom för småskoleseminarier av rektor från vederbörande länsstyrelse, för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda av direktionen från statskontoret samt för förskolan för blinda i Växjö, hantverksskolan i Kristinehamn för blinda, vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte och tekniska läroverk av styrelsen från vederbörande länsstyrelse.

2. Avlöningsrekvisitionerna skola uppgöras i huvudsaklig anslutning till härvid fogat formulär och upptaga de totalbelopp, som nästkommande avlöningsdag äro behövliga från vart och ett anslag.

3. Rekvirerade medel skola, i den mån rekvisition lämnas utan anmärkning, av statskontoret, respektive länsstyrelsen utanordnas så snart ske kan för att kunna till vederbörande utbetalas på i rekvisitionen angiven avlöningsdag, dock att avlöning för juli månad må anordnas först efter denna månads ingång.

§ 2.

1. Avlöningsdag är den första helgfria dagen i varje månad jämte nedan angivna dagar.

2. I avlöningen till ordinarie befattningshavare skall ingå den på månaden fallande tolvtedelen av i staten uppförd lön eller arvode, som utgår i form av lön. I övrigt skall avlöningen, där ej annorlunda är bestämt, avse befattningshavares tjänstgöring sistförflutna månad; börande dock avlöning avseende visst budgetår utbetalas före samma års utgång.

3. Extra ordinarie lärares avlöning för tjänstgöring, som infaller under den kalendermånad, under vilken lästermin slutar, skall, såvitt ske kan, utbetalas vid terminens slut; skolande jämväl ordinarie lärare tillkommande tjänstgöringspenningar och extra arvoden i enahanda ordning utbetalas, i den mån så ske kan.

§ 3.

I avlöningsrekvisition skola uppgivas summorna av de avgifter, vilka befattningshavarna skola erlägga såsom bidrag dels till egen pensionering och dels till familjepensionering. Dessa avgifter innehållas av den utanordnande myndigheten och tillgodoföras vederbörande.

§ 4.

Tilläventyrs uppkommande överskott å utanordnade avlöningsmedel skall, med angivande av det anslag, å vilket överskottet uppkommit, återlevereras till den utanordnande myndigheten före varje budgetårs utgång.

§ 5.

Då ordinarie befattningshavare åtnjuter tjänstledighet med skyldighet att utöver tjänstgöringspenningarna avstå vad som erfordras för tjänstens uppehållande och det under tjänstledighetstiden kommer att inträffa, att den ordinarie befattningshavarens avlöning ej är tillräcklig för vikariens avlönande, skall vid första avlöningstillfälle efter det tjänstledigheten beviljats av hans lönemedel innehållas så mycket, som av sagda anledning erfordras för vikariens avlönande.

§ 6.

Det åligger myndighet, som förordnar extra ordinarie lärare vid i § 1 omförmäld läroanstalt, att samtidigt med förordnandet om detsamma underrätta vederbörande rektor, direktion eller styrelse; skolande underrättelse innefatta uppgift å den förordnades namn och födelsedag, arten av förordnandet, den tid förordnandet avser, samt de grunder, efter vilka den förordnades arvode skall utgå.

I enahanda ordning böra även lämnas meddelanden rörande omfattningen av den extra tjänstgöring, som tilldelats övningslärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna.

Denna kungörelse länder till efterrättelse vid rekvisition av avlöningsmedel, som avse tid efter den 30 juni 1932, med iakttagande därav, att avlöningsmedel avseende budgetåret 1931/32 skola rekvireras och till befattningshavarna utbetalas före nämnda budgetårs utgång.

Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den .

Formulär till rekvisition av avlöningsmedel.

Till Länsstyrelsen i ..... *län.*

För ..... (läroverkets namn) ..... i ..... rekvireras följande avlönings-
medel att utbetalas den ..... 19.....

			Kronor	öre
VIII	H 4	Avlöning åt ordinarie befattningshavare		

	H 5	Ålderstillägg		
	H 6	Arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare . . .		
	H 7	Arvodesförhöjning åt vissa e. o. ämneslärare		
	H 8	Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare .		
	H 9	Understöd åt e. o. lärare		
	H 10	Extra arvoden åt vissa övningslärare		
	H 11	Undervisning i manlig slöjd		
	H 12	» » hushållsgöromål		
	H 13	Arvoden åt skolläkare		
	H 14	Arvoden till biträden å rektorsexpeditioner		
	N 7	Tillfällig löneförbättring		
	N 8	Provisorisk avlöningsförbättring		
	N 11	Dyrtidstillägg		

		Summa		
Härifrån avgå:				
avgifter till egen pensionering för ..... månad kr.				
» » familjepensionering för .....månad »				
		Saldo, som rekvireras		

Ort och dag

N. N.
Rektor.

Förslag

till

KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE

om ändrad lydelse av § 1 i kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 364) angående beräkning i vissa fall av löneförmåner för ordinarie lärare och lärarinnor vid allmänna läroverk, högre lärarinneseminariet eller statens folkskoleseminarier m. m.;

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, efter det särskilt tillkallade sakkunniga i ärendet avgivit förslag, funnit gott förordna, att § 1 i kungörelsen den 19 juni 1919 angående beräkning i vissa fall av löneförmåner för ordinarie lärare och lärarinnor vid allmänna läroverk, högre lärarinneseminariet eller statens folkskoleseminarier m. m. skall hava följande ändrade lydelse:

§ 1.

Ordinarie ämneslärare (ämneslärarinna) vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller statens folkskoleseminarium ävensom manlig eller kvinnlig övningsskollärare vid högre lärarinneseminariet eller vid folkskoleseminarium, som erhållit tjänstledighet för att tjänstgöra såsom extra eller vikarierande lärare med full tjänstgöring vid någon annan av nämnda läroanstalter, skall — med de undantag, varom i § 2 här nedan stadgas — åtnjuta avlöning till samma belopp och efter samma grunder, som om han vore ordinarie lärare vid det läroverk, där han tjänstgör, dock under iakttagande dels att, därest han enligt förordnande tjänstgör vid högre lärarinneseminariet, provårsläroverk eller provårsseminarium, han ej äger åtnjuta större del av det särskilda arvode, som tillkommer vissa ordinarie lärare vid läroanstalten, än som enligt gällande författningar anses motsvara tjänstgöringspenningar, till vilka han författningsenligt kan vara berättigad, och dels att, därest han är ordinarie lektor, adjunkt eller övningsskollärare vid någon av sistnämnda läroanstalter, han äger utöver de ordinarie avlöningsförmåner, som i allmänhet tillkomma ordinarie lärare, åtnjuta nyssnämnda särskilda arvode.

För den så förordnade läraren skall vid den läroanstalt, där han tjänstgör, rektor rekvirera avlöning av samma anslag och redovisa pensionsavgifter i samma ordning, som gäller för de ordinarie lärarna vid den läroanstalt, där den förordnade läraren innehar ordinarie anställning; varemot vid sistnämnda läroanstalt inga avlöningsmedel för honom skola rekvireras. Vikarien tillkommande avlöning rekvireras från de anslag, av vilka avlöning bestrides till extra ordinarie lärare vid det slag av läroanstalter, där den tjänstledige läraren tjänstgör.

Är den tjänstledige läraren förordnad såsom vikarie å ordinarie ämneslärartjänst, skola de med denna tjänst förenade tjänstgöringspenningarna eller det belopp av lönen, som eljest av tjänstens ordinarie innehavare skall avstås, icke rekvireras utan åt statsverket besparas.

I de fall, då rektor åtnjuter sådan tjänstledighet, varom i denna § är fråga, bestämmer Kungl. Maj:t huru avlöning skall utgå.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera vissa hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholm slott den

2. Räkenskapsföringen.

Förslag
till
KUNGL. MAJT:S KUNGÖRELSE
angående sättet för uppgörande av de allmänna läroverkens räkenskaper m. m.;

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, efter det särskilt tillkallade sakkunniga i ärendet avgivit förslag, funnit gott meddela följande bestämmelser angående sättet för uppgörande av de allmänna läroverkens räkenskaper och den offentliga kontrollen över desamma.

1. Räkenskaperna, som skola omfatta alla de i §§ 217—219 av stadgan för rikets allmänna läroverk omförmälda samt övriga under ett läroverks omedelbara förvaltning stående kassor och fonder ävensom avlöningsmedlen samt enligt §§ 67, 82, 93 och 110 av nämnda stadga till statsverket ingående avgifter, skola uppgöras i enlighet med här bifogade formulär och avslutas med budgetår; i följd varav utgift, som den 30 juni är ogulden, icke må i räkenskapen bokföras såsom verkställd, och ej heller såsom influten inkomst bokföras vad som ej verkligen inbetalts före budgetårets slut.

2. Till styrkande av den i räkenskaperna utbalanserade behållningen skall inventering av ovannämnda kassor och fonder med avseende å såväl kontanta tillgångar som värde- och säkerhetshandlingar förrättas av två utav läroverkets lokalstyrelse utsedda inventeringsmän å sista söckendagen av varje räkenskapsår, efter det in- och utbetalningarna för dagen upphört, eller, där hinder härför möter, å första söckendagen av nästföljande räkenskapsår, före det in- och utbetalningarna för dagen tagit sin början.

3. Efter det dels räkenskapssammandraget underskrivits av rektor dels ock räkenskaperna för läroverkets byggnadsfond underskrivits av lokalstyrelsen samt försetts med intyg om verkställd granskning jämlikt § 225 läroverksstadgan, insändas räkenskaperna jämte tillhörande verifikationer till riksräkenskapsverket, dit de skola vara inkomna inom tre månader efter räkenskapsårets slut, vid äventyr för envar, som är vållande till obehörigt dröjsmål härmed, att böta trettio kronor.

4. Vid räkenskaperna fogas vederbörligen underskrivet instrument över den i punkten 2 föreskrivna inventeringen.

5. I den mån sådant utan väsentlig olägenhet kan äga rum, skola läroverkens medel, om de icke på annat sätt göras fruktbärande, insättas i bankinrättning på depositions-, giro-, check- eller annan räkning, för att uttagas efter behov.

Vad sålunda blivit stadgat skall lända till efterrättelse i fråga om de räkenskaper, som uppgöras för tiden från och med budgetåret 1932/33, under iakttagande dock av de övergångsbestämmelser, som här efteråt meddelats å sid. 103.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

HÖGRE ALLMÄNNA LÄROVERKETS
(REALSKOLANS, SAMREALSKOLANS)
i N
RÄKENSKAPER
för året
$^{1}/_{7}$ 1932—$^{30}/_{6}$ 1933

	Avlönings-medel		Ljus- och vedkassan		Biblioteks- och materiell-kassan		Understöds- och premie-kassan	
Debet.								
Balans från år 1931/32.								
Tillgångar.								
Utlånt kapital	—	—	200	—	4 231	88	160	—
Kontant behållning	—	—	254	10	18	55	7	20
Säger	—	—	**454**	10	**4 250**	43	**167**	20
Inkomster.								
Enligt kassaräkningen	**73 609**	45	**4 315**	82	**2 499**	60	**223**	85
Balans till år 1933/34.								
Skulder	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	**73 609**	45	**4 769**	92	**6 750**	03	**391**	05
Kredit.								
Balans från år 1931/32.								
Skulder	—	—	—	—	—	—	—	—
Utgifter.								
Enligt kassaräkningen	**73 609**	45	**4 485**	51	**2 390**	60	**230**	—
Balans till år 1933/34.								
Tillgångar.								
Utlånt kapital	—	—	—	—	4 248	32	160	—
Kontant behållning	—	—	284	41	111	11	1	05
Säger	—	—	[1] **284**	41	**4 359**	43	**161**	05
Summa	**73 609**	45	**4 769**	92	**6 750**	03	**391**	05

(Underskrift

För byggnadsfonden:

(Underskrift av lokalstyrelsens ledamöter.)

[1] Inom linjen förd ogulden terminsavgift, kr. 7·50, för N. N. vårterminen 1932.

Byggnadsfonden		Avgifter till statsverket		Småfåglarnas vänners fond		Tegnérfonden		Skolresefonden		Bokpremiefonden		Musikstipendiefonden		Summa	
17 970	—	—	—	1 032	83	12 700	—	7 400	—	3 700	—	—	—	47 394	71
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	279	85
17 970	—	—	—	**1 032**	83	**12 700**	—	**7 400**	—	**3 700**	—	—	—	**47 674**	56
1 887	17	**7 860**	—	**166**	49	**508**	—	**296**	—	**153**	—	**1 043**	19	**92 562**	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 857	17	**7 860**	—	**1 199**	32	**13 208**	—	**7 696**	—	**3 853**	—	**1 043**	19	**140 237**	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 635	04	**7 860**	—	**158**	31	**500**	—	**285**	50	**148**	25	—	—	**91 302**	66
18 155	—	—	—	1 010	—	12 700	—	7 400	—	3 700	—	1 000	—	48 373	32
67	13	—	—	31	01	8	—	10	50	4	75	43	19	561	15
18 222	13	—	—	**1 041**	01	**12 708**	—	**7 410**	50	**3 704**	75	**1 043**	19	**48 934**	47
19 857	17	**7 860**	—	**1 199**	32	**13 208**	—	**7 696**	—	**3 853**	—	**1 043**	19	**140 237**	13

av rektor.)

Byggnadsfondens räkenskaper granskade ..... anmärkning.

(Underskrift av revisorerna.)

Kassaräkning.

1932			Ver. fol.	Summa	
		Balans från år 1931/32.			
		Kontant behållning	—	279	85
		Säger	—	279	85
juli	1	Avlöningsmedel	1	4 377	10
»	»	Sv. statens obligation (nom. 1 000 kr.) utlottad	—	990	—
»	»	Vinst å den utlottade obligationen	1 i	10	—
»	»	Ränta å sv. statens obligationer	—	36	—
»	»	» av fastighetsaktiebolaget Klippan	—	300	—
»	2	Ersättning för upplåtande av gymnastiksalen	2 i	300	—
»	12	Husägaren A. Olsson återbetalt lån med ränta	—	616	—
aug.	1	Avlöningsmedel	6	4 390	50
»	»	Uttagit från sparbanken (Småfågl:s vänners fond)	—	1 032	83
»	»	Ränta å samma belopp	—	24	08
»	11	Sålt gamla bänkar	3 i	16	—
»	20	Av Musiksällskapet till en stipendiefond överlämnade	—	1 000	—
sept.	1	Avlöningsmedel	12	4 528	50
»	»	Uttagit å giroräkning	—	500	—
»	3	Gåvor	4 i	97	41
»	30	Terminsavgifter till läroverkets kassor	5 i	3 682	—
—	—	— — — — — — — — — — — — — — — —	—	—	—
—	—	— — — — — — — — — — — — — — — —	—	—	—
—	—	— — — — — — — — — — — — — — — —	—	—	—
—	—	— — — — — — — — — — — — — — — —	—	—	—
		Säger	—	101 385	40
		Summa	—	101 665	25

Inkomster.

Avlönings-medel		Ljus- och vedkassan		Biblioteks- och materiell-kassan		Understöds- och premie-kassan		Byggnads-fonden		Avgifter till statsverket		Diverse fonder		Låne-räkningen	
—	—	254	10	18	55	7	20	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	**254**	10	**18**	55	**7**	20	—	—	—	—	—	—	—	—
4 377	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	990	—
—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	36	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—
—	—	100	—	100	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	—
4 390	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 032	83
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	08	—	—
—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 000	—	—	—
4 528	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	41	—	—
—	—	2 257	50	769	50	—	—	655	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
73 609	45	**4 315**	82	**2 499**	60	**223**	85	**1 887**	17	**7 860**	—	**2 166**	68	**8 822**	83
73 609	45	**4 569**	92	**2 518**	15	**231**	05	**1 887**	17	**7 860**	—	**2 166**	68	**8 822**	83

Kassaräkning.

1932			Ver. fol.	Summa	
Juli	1	Avlöning	1	4 377	10
»	11	Koks	2	110	—
»	12	Skurning	3	65	—
»	»	Insatt i sparbanken (Bibl.- och materiellkassan)	—	600	—
»	21	Bokbinderiarbete	4	82	75
»	30	Lön åt vaktmästare och eldare	5	200	—
Aug.	1	Avlöning	6	4 390	50
»	»	Vid obligationsköp erlagd ränta 1/7—1/8 32 (Småfågl:s vänners fond)	7	4	31
»	»	Inköpt Örebro stads obligation (nom. 1 000 kr.) (D:o fond)	»	1 010	—
»	9	Koks	8	55	—
»	16	Snickeriarbeten	9	35	42
»	20	Utlånt till O. Bergmark i Granliden	—	1 000	—
»	»	Almgren & komp., varor enligt kontrabok	10	57	13
»	25	Kemikalier och medicin	11	22	68
»	31	Lön åt vaktmästare och eldare	5	200	—
Sept.	1	Insatt å deposition	—	1 000	—
»	»	Avlöning	12	4 528	50
»	30	Insatt å giroräkning	—	3 000	—
—	—	— — — — — — — — — — — — — — —	—	—	—
—	—	— — — — — — — — — — — — — — —	—	—	—
—	—	— — — — — — — — — — — — — — —	—	—	—
		Säger		101 104	10
		Balans till år 1933/34.			
		Kontant behållning		561	15
		Summa		**101 665**	25

Utgifter.

Avlöningsmedel		Ljus- och vedkassan		Biblioteks- och materiellkassan		Understöds- och premiekassan		Byggnadsfonden		Avgifter till statsverket		Diverse fonder		Låneräkningen	
4 377	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	—
—	—	—	—	82	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 390	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	31	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 010	—
—	—	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	35	42	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 000	—
—	—	43	60	13	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	17	50	5	18	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	1 000	—
4 528	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 000	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
73 609	45	**4 485**	51	**2 390**	60	**230**	—	**1 635**	04	**7 860**	—	**1 092**	06	**9 801**	44
—	—	284	41	111	11	1	05	67	13	—	—	97	45	—	—
73 609	45	**4 769**	92	**2 501**	71	**231**	05	**1 702**	17	**7 860**	—	**1 189**	51	**9 801**	44

Specifikation av kassaräkningens kolumn för »diverse fonder».

Dag			Småfåglarnas vänners fond		Tegnérfonden		Skolresefonden		Bokpremiefonden		Musikstipendiefonden		Summa	
1932		**Inkomster.**												
aug.	1	Ränta	24	08	—	—	—	—	—	—	—	—	24	08
»	20	Donation	—	—	—	—	—	—	—		1 000	—	1 000	—
sept.	3	Gåvor	92	41	—	—	—	—	5	—	—	—	97	41
		— — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		— — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Summa	**166**	49	**508**	—	**296**	—	**153**	—	**1 043**	19	**2 166**	68
1932		**Utgifter.**												
aug.	1	Ränta	4	31	—	—	—	—	—	—	—	—	4	31
1933														
juni	3	Premier och stipendier	154	—	500	—	285	50	148	25	—	—	1 087	75
		Summa	**158**	31	**500**	—	**285**	50	**148**	25			**1 092**	06
		Kontant behållning												
		till år 1933/34	31	01	8	—	10	50	4	75	43	19	97	45

Inventeringsinstrument.

Vid inventering denna dag av högre allmänna läroverkets (realskolans, samrealskolans) i N. kontanta medel samt värde- och säkerhetshandlingar företeddes:

kontant	kr.	561: 15
en revers av V. Grankvist i Klinten, intecknad den 6 sept. 1927, enligt § 125 i Sundals häradsrätts inteckningsprotokoll, i 1/2 mantal Klinten n:r 1, å	»	3 000: —
Sveriges stadshypotekskassas 5 procents obligation av år 1922, Litt. D. n:r 108, nominellt å .	»	500: —
motbok med sparbanken Bikupan, å	»	748: 32
Enskilda bankens i N. kapitalräkningsbevis å .	»	10 175: —
Svenska statens 3.6 % obligationer, Litt. C., n:r 75 och 76, nominellt å	»	2 000: —
en revers av fastighetsbolaget Klippan, intecknad den 25 maj 1928, enligt § 227 i Vänersborgs rådstuvurätts inteckningsprotokoll, i fastigheten n:r 173 i kv. Liljan, å	»	5 000: —
Enskilda bankens i N. depositionsbevis å . . .	»	1 000: —
Örebro stads 5 % obligation, n:r 175, nominellt å	»	1 000: —
en revers av O. Bergmark i Granliden med borgen av S. Nilsson och A. Persson därstädes å	»	1 000: —
Därjämte konstaterades, att å läroverkets giroräkning innestå	»	160: —
— — — — — — — — — — — — — —		
— — — — — — — — — — — — — —		
— — — — — — — — — — — — — —		
	Summa kronor	— —

Ett av Städernas allm. brandstodsbolag utfärdat försäkringsbrev å 50 000 kronor uppvisades.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Värde- och säkerhetshandlingarna voro behörigen förvarade och vidmakthållna.
N. den 30 juni 1933.

N. N. N. N.

av läroverkets lokalstyrelse utsedda inventeringsmän.

Utlåningsdag			Räntefot		Debet				
					Ingående balans			Utgivna lån	
					Utlånt kapital		Räntan betald till den		
				Ljus- och vedkassan.					
1931	apr.	25	3·5	Enskilda banken, deposition	200	—	1/7 32	—	—
				Biblioteks- och materiellkassan.					
1929	apr.	1	5	V. Grankvist, Klinten	3 000	—	1/4 32	—	—
1930	juli	2	5	Sveriges stadshypotekskassas obligation, nom. 500 kr.	500	—	1/7 32	—	—
1930	jan.	1	5	Husägaren A. Olsson	600	—	1/1 32	—	—
			4	Sparbanken Bikupan	131	88	1/1 32	—	—
1932	juli	12	4	D:o	—	—		600	—
»	dec.	31	4	D:o	—	—		16	44
				Summa	**4 231**	88		**616**	44
				Understöds- och premiekassan.					
				Giroräkning	160	—	1/1 32	6 000	—
				Byggnadsfonden.					
1928	dec.	31	3·5	Enskilda banken, kapitalräkning	10 000	—	1/7 32	—	—
1932	»	»	3·5	D:o , d:o	—	—		175	—
1929	jan.	30	3·6	Svenska statens obligationer, nom. 3 000 kr.	2 970	—	1/7 32	—	—
»	dec.	1	6	Fastighetsaktiebolaget Klippan	5 000	—	1/7 31	—	—
1932	sept.	1	3·5	Enskilda banken, deposition	—	—		1 000	—
				Summa	**17 970**	—		**1 175**	—
				Småfåglarnas vänners fond.					
			4	Sparbanken Bikupan	1 032	83	1/1 32		
1932	aug.	1	5	Örebro stads obligation, nom. 1 000 kr.	—	—		1 010	—
				Summa	**1 032**	83		**1 010**	—
				Musikstipendiefonden.					
1932	aug.	20	5	O. Bergmark i Granliden	—	—		1 000	—

räkning.

Kapitalinbetalningsdag	Kredit					Anteckningar			
	Inbetalt kapital		Utgående balans: Utlånt kapital		Räntan betald till den	Under räkenskapsåret erlagd ränta: Dag	Belopp		
7/11 32	200	—	—	—		7/11 32	2	45	
	—	—	3 000	—	1/4 33	1/4 33	150	—	
	—	—	500	—	1/7 33	31/12 32	12	50	
						30/6 33	12	50	
12/7 32	600	—	—	—		12/7 32	16	—	
	—	—	—	—					
	—	—	748	32	1/1 33	31/12 32	16	44	Räntan lagd till kap. 31/12 32.
	—	—	—	—					
	600	—	**4 248**	32					
	6 000	—	160	—	1/1 33	31/12 32	36	40	
	—	—	10 175	—	1/1 33		—	—	Räntan lagd till kap. 31/12 32.
	—	—	—	—			175	—	
1/7 32	990	—	1 980	—	1/7 33	1/7 32	36	—	Vinst vid utlottning, 10 kr., redovisad i kassaräkningen.
	—	—	5 000	—	1/7 32	10/6 33	36	—	
	—	—	1 000	—	1/7 33	1/7 32	300	—	Räntan sänkt fr. o. m. 1/7 32 till 5 %.
						30/6 33	29	17	
	990	—	**18 155**	—					
1/8 32	1 032	83	—	—		1/8 32	24	08	Vid obligationsköpet utgiven ränta fr. o. m. 1/7 32 är avförd i kassaräkningen.
	—	—	1 010	—	1/7 33	31/12 32	25	—	
						30/6 33	25	—	
	1 032	83	**1 010**	—					
	—	—	1 000	—	1/7 33	30/6 33	43	19	

Anvisningar.

1:o) Till kassaräkningen hörande verifikationer folieras i två fortlöpande serier, en, förslagsvis med 1 i, 2 i, 3 i o. s. v. betecknad, för inkomstverifikationer, och en, med endast siffror betecknad, för utgiftsverifikationer. Om en handling utgör verifikation för såväl in- som utbetalning, lägges den lämpligen bland utgiftsverifikationerna. Räkenskaperna och verifikationerna inbindas tillsammans i följande ordning:

räkenskapssammandraget;
kassaräkningen för inkomster;
kassaräkningen för utgifter;
specifikationen av kassaräkningens kolumn för diverse fonder;
låneräkningen;
inventeringsinstrumentet;
inkomstverifikationerna;
utgiftsverifikationerna.

2:o) I kassaräkningen upptagas, utom kontant behållning vid årets början och slut, endast *verkliga* in- och utbetalningar, däri inbegripna å kapital-, sparkasse- och dylika räkningar utfallande räntor, vilka gottgöras läroverket genom inskrivning i vederbörande bankräkning och därvid skola bokföras i läroverkets kassaräkningar dels såsom inkomst och dels såsom utgivna lån.

3:o) Till betalning förfallna terminsavgifter, som tilläventyrs icke inflyta under räkenskapsåret, specificeras »inom linjen», d. v. s. utan att införas i kolumn, medelst not i respektive räkningars utgående balans och upptagas på samma sätt i följande årets ingående balans med anteckning jämväl om de åtgärder, som för beloppens indrivning eller avskrivning må hava vidtagits. I den mån avgifterna inflyta, tagas de till uppbörd i kassaräkningen.

4:o) Om så befinnes lämpligt, må i kassaräkningen särskild kolumn användas för var och en av fonderna; eljest böra inkomster, utgifter och kontant behållning för fonderna upptagas i särskild specifikation, på sätt formuläret utvisar. Kolumnernas antal i räkenskapssammandraget och i kassaräkningarna kan ökas genom anbringande av inläggsblad, om så erfordras.

5:o) Lärjungarnas och examinandernas avgifter verifieras till antal och belopp av den medlem av lokalstyrelsen, som därtill utses. Katalog behöver icke bifogas räkenskaperna.

6:o) Om kontrabok åberopas i räkenskaperna, bör densamma jämte behörigt kvitto biläggas verifikationerna.

7:o) För ett läroverk behöva icke uppläggas särskilda giro- eller checkräkningar för de olika kassorna, utan kan en enda sådan räkning användas. I sådant fall behöva insättningarna och uttagningarna icke specificeras i *låneräkningen*, utan kunna samtliga under året verkställda insättningar, resp. uttagningar, i låneräkningen sammanföras i en eller flera huvudposter under den eller de kassor, till vilka de anses närmast höra, dock under förutsättning att summerade *förteckningar* å samtliga de under året insatta och uttagna särskilda beloppen biläggas räkenskapen. Räntor som tillflyta läroverket genom fruktbargörande av tillfälliga, för lö-

pande utgifter icke omedelbart behövliga kassabehållningar må efter rektors beprövande helt eller delvis tillgodoföras understöds- och premiekassan.

8:o) Om vid läroverk med en mera omfattande penningförvaltning en för de särskilda kassorna och fonderna gemensam kassaförvaltning införts eller anses böra införas, möter härför intet hinder, under förutsättning att anordningen lämnas utan erinran av vederbörande myndigheter.

9:o) Kontroll å summeringen i räkenskapssammandraget kan vinnas genom följande sammanställning:

Kontant behållning vid årets början		kr.	279: 85
Inkomster enligt sammandraget	kr. 92 562: 57		
» » kassaräkningens kolumn »Låneräkningen»	» 8 822: 83	» [1]	101 385: 40
		Summa kr. [3]	101 665: 25
Utgifter enligt sammandraget	kr. 91 302: 66		
» » kassaräkningens kolumn »Låneräkningen»	» 9 801: 44	kr. [2]	101 104: 10
Kontant behållning vid årets slut		»	561: 15
		Summa kr. [3]	101 665: 25

10:o) Om någon läroverkets kassa eller fond vid räkenskapsårets början eller slut är skuldsatt, böra närmare uppgifter om skulden lämnas i en not vid räkenskapssammandraget.

[1] = inkomster enligt kassaräkningen.
[2] = utgifter » »
[3] = summan enligt kassaräkningarna.

Övergångsbestämmelser.

De belopp, vilka i räkenskaperna för året 1931/32 enligt hittills gällande bestämmelser bort tagas till uppbörd under rubriken »upplupna räntor enligt låneräkningen», skola bokföras endast i den mån de överstiga vad som i låneräkningen för samma år bort enligt nyssberörda bestämmelser upptagas såsom räntefordran vid årets slut. I sammanhang härmed uteslutes berörda räntefordran ur utgående balanserna i 1931/32 års räkenskaper, inklusive låneräkningen, och sistnämnda räkning kompletteras med anteckning om de dagar, intill vilka ränta å utlånta medel erlagts.

---

3. Stadgar för de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.

Förslag

till

Kungl. Maj:ts kungörelse

angående ändrad lydelse i vissa delar av stadgan för rikets allmänna läroverk den 24 september 1928 (nr 412);

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, med anledning av riksdagens beslut och efter det särskilt tillkallade sakkunniga i ärendet avgivit förslag, funnit gott förordna, att stadgan för rikets allmänna läroverk den 24 september 1928 skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

§ 22.

Behöver lärjunge för någon sin enskilda angelägenhet ledighet från undervisningen, begäre han sådan hos rektor, eller, om ledigheten avser del av dag, hos klassföreståndaren.

§ 62.

1. Lärjunge är — — — denna undersökning.
2. Det är lärjunge medgivet att i varje sin hälsoangelägenhet, kostnadsfritt om han är helt eller delvis befriad från terminsavgift till statsverket, hänvända sig till skolläkaren.

§ 67.

1. Anmälan till — — — i examen.
2. Den, som anmäler sig till examen, skall därvid erlägga fem kronor, från vilken avgift dock rektor i ömmande fall må kunna meddela befrielse. De influtna avgifterna, avsedda att användas till de med examen förenade kostnaderna, skola uppbäras av rektor och inom en månad insändas till statskontoret.

§ 82.

1. Lärjunge, som — — — fall föreskrivet.
2. Den som — — — högsta klass.
3. I mom. 1 omförmäld lärjunge, som vill undergå examen, skall vid anmälan erlägga fem kronor. De influtna avgifterna, som äro avsedda att användas till bestridande av de med examen förenade kostnaderna, skola av rektor inom tid, som i § 67 mom. 2 sägs, insändas till statskontoret. Därjämte skall den, som sålunda anmält sig, erlägga, före den skriftliga prövningen tio kronor, vilka, därest examinanden blivit för muntlig prövning till annat läroverk hänvisad, skola översändas till rektor vid sistnämnda läroverk, ävensom före den muntliga prövningen tjugu kronor; varande de båda senare avgifterna avsedda att fördelas mellan rektor och de lärare, som i prövningarna deltagit.

Från såväl den vid anmälan till examen föreskrivna avgiften av fem kronor som fem kronor av avgiften för den skriftliga prövningen och tio kronor av avgiften för den muntliga prövningen må examinand i ömmande fall av rektor kunna befrias.

4. Uppgift å — — — muntlig prövning.

§ 117.

Anmälan till fyllnadsprövning skall göras hos rektor vid högre allmänt läroverk eller lyceum, vilken det åligger att inom två veckor till skolöverstyrelsen insända anmälningshandlingarna. Prövningen skall ske vid det läroverk, som skolöverstyrelsen för varje examinand anvisar, samt äga rum före utgången av

kalenderåret näst efter det, varunder anvisning av skolöverstyrelsen meddelats. Prövningen anställes av lärare, som rektor därom anmodar, å den tid och i den ordning, som rektor efter samråd med sagde lärare bestämmer. Ingår i prövningen även skriftligt prov, skall detta, sedan det rättats och bedömts, vid läroverket förvaras. Betyg över dylik prövning skall antecknas i särskild liggare och genom utdrag därur meddelas den examinerade.

§ 118.

1. Den, som — — — varje ämne.

2. Examinand, som icke inom den i § 117 angivna tid undergått efterprövning, äger återbekomma vederbörande lärare eljest tillkommande avgift, därest framställning därom hos rektor gjorts senast ett år efter den tid, då prövningen sist bort äga rum.

§ 121.

1. Rektor, som önskar tjänstledighet, göre, därest icke enligt mom. 7 av denna § ansökan skall ske hos Kungl. Maj:t, härom ansökan hos skolöverstyrelsen, som i anledning därav beslutar.

2. Önskar annan lärare än rektor tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom eller för fullgörande av offentligt uppdrag under högst en termin, ingive ansökan till rektor, som i anledning därav beslutar; åliggande det rektor att till skolöverstyrelsen lämna meddelande om beviljade tjänstledigheter, på sätt och inom tid, som av skolöverstyrelsen bestämmes.

3. I föregående mom. nämnd lärare, som under en termin haft tjänstledighet sig beviljad och fortfarande är i behov av sådan eller som söker tjänstledighet för längre tid än hel termin, ingive, vare sig ansökningen avser tjänstledighet för bestämt angiven tid eller ledighet tills vidare, ansökan därom till skolöverstyrelsen, som i anledning därav beslutar.

4. Åt lärare, som önskar tjänstledighet för vetenskapliga studier eller i syfte, som eljest kan tjäna läroverkens intressen, äger skolöverstyrelsen bevilja sådan ledighet för en tid motsvarande sammanlagt högst två läsår.

5. Åt lärare, som önskar tjänstledighet för tjänstgöring vid av staten upprättad eller understödd läroanstalt, äger skolöverstyrelsen bevilja sådan ledighet under högst ett läsår.

6. Åt lärare, som av annan anledning än de i mom. 2, 3, 4 och 5 sagda önskar erhålla tjänstledighet, äger skolöverstyrelsen bevilja sådan ledighet under sammanlagt högst fem månader av samma kalenderår.

7. Lärare, vilken erhållit sådan tjänstledighet som i mom. 4, 5 och 6 sägs, och är i behov av fortsatt ledighet, göre därom ansökan hos Kungl. Maj:t.

8. Ledighet, som omsluter lovdagar eller ferier under den årliga arbetstiden, skall anses innefatta jämväl dessa.

9. Kvinnlig innehavare av ordinarie befattning är, därest hon har vårdnad om barn under 15 år, skyldig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter i fråga om fullständig eller partiell tjänstledighet, som skolöverstyrelsen eller, där denna saknar behörighet att meddela tjänstledigheten, Kungl. Maj:t med hänsyn till befattningens behöriga upprätthållande finner nödigt meddela.

§ 122.

Lärare utöver läroverkets ordinarie lärarpersonal förordnas, sedan rektor inkommit med förslag i ämnet, av skolöverstyrelsen.

Vikarie förordnas av rektor, där denne beviljat ledigheten, ävensom å vakant tjänst för högst en termin; åliggande det rektor att till skolöverstyrelsen lämna meddelande om utfärdade förordnanden, på sätt i § 121 mom. 2 är sagt. I övriga fall meddelas vikarieförordnande, sedan rektor inkommit med förslag i ämnet, av skolöverstyrelsen.

Över beslut, som i denna § sägs, må klagan ej föras.

§ 123.

Vid tillfälligt förfall för lärare äger rektor för högst två veckor bevilja tjänstledighet och förordna vikarie, skolande rektor om sådan åtgärd underrätta skolöverstyrelsen, på sätt i § 121 mom. 2 är sagt.

§ 133.

1. Utöver rektorsgöromålen — — — i veckan.
2. Lektor, som — — — i veckan.
3. I fråga — — — särskilt stadgat.
4. Vikarierande och — — — motsvarande tjänstgöring.
5. I den — — — av undervisningsmateriell.
6. Inom de — — — särskilda åliggandena.
7. Förutom i — — — över lärjungarna.
8. För rektor vid provårsläroverk, som förordnats att vara föreståndare för provårskursen, samt för rektor vid högre allmänt läroverk eller lyceum med flera än 20 klassavdelningar och vid realskola med flera än 14 klassavdelningar, ävensom för rektor, som tillika är domkapitelsledamot eller som på grund av särskilda förhållanden fått sig ålagt ett avsevärt drygare arbete, må undervisningstiden, efter medgivande i varje särskilt fall av skolöverstyrelsen, kunna efter omständigheterna minskas, vid högre allmänt läroverk och lyceum intill åtta undervisningstimmar samt vid realskola intill fjorton undervisningstimmar i veckan.
9. För lärare, — — — i veckan.
10. Med undervisningstimme — — — 45 minuter.

§ 136.

1. Lärare, som — — — denna egenskap:

att söka — — — och ordning;

att i — — — i läroverksstaden;

att utöva — — — vederbörligt skick;

att på — — — föreskrivna klasskonferensen;

att övervaka, — — — erforderliga meddelanden;

att i enlighet med av rektor lämnade anvisningar bevilja lärjunge ledighet från undervisningen under del av dag;

att med — — — vederbörlig anteckning;

att enligt — — — i avdelningen;

att, på sätt — — — förhandlingar; samt

att i — — — till handa.

2. Inträder förfall — — — hans åligganden.
3. Där tillsyningslärare är förordnad, åligger det denne

att, efter närmare anvisningar av rektor, utöva uppsikt, manlig tillsyningslärare över de manliga och kvinnlig tillsyningslärare över de kvinnliga lärjungarna;

att i avseende å dessa lärjungar gå rektor tillhanda med råd och upplysningar samt lämna honom erforderligt biträde i övrigt;

att, om lokalstyrelsen så beslutar, föra styrelsens protokoll; samt

att vid läroverk, där efter lärjungeantal beräknat särskilt anslag till expeditionsbiträde icke utgår, biträda rektor vid expeditionsgöromålens fullgörande.

§ 137.

Till undervisningsmateriellen hörande föremål skola med ansvar vårdas samt förtecknas av de lärare, som av rektor därtill utses. Utlåning av dylika läroverkets tillhörigheter må vara tillåten endast med tillstånd av rektor, dock att dyrbarare föremål ej må utlånas utan tillstånd av rektor och kollegium samt endast till offentliga bibliotek eller andra institutioner, som ansvara för att de med säkerhet förvaras.

§ 141.

1. Åt lärare, — — — därefter tjänstgjort.
2. Före utgången — — — kalenderåret utfärdade.
3. På sätt och inom tid, som av skolöverstyrelsen bestämmes, skall rektor till skolöverstyrelsen insända uppgift om av honom jämlikt §§ 121, 122 och 123 beviljade tjänstledigheter och utfärdade förordnanden.

§ 146.

1. Rektor åligger att efter fastställd plan upprätta och låta utdela:
katalog, som skall utgivas inom sex veckor efter höstterminens början; ävensom
årsredogörelse, som skall utgivas vid läsårets slut;
skolande såväl av katalog som av årsredogörelse snarast möjligt överlämnas tre exemplar till ecklesiastikdepartementet samt till övriga vederbörande myndigheter det antal exemplar, som av skolöverstyrelsen bestämmes.
2. För vårterminen skall rektor inom en månad efter nämnda termins början till skolöverstyrelsen insända uppgift rörande ändringar i och tillägg till den katalog, som utgivits under höstterminen.
3. Till årsredogörelse må, då omständigheterna så medgiva, kunna fogas en av rektor, av annan läroverkets lärare eller av skolläkare författad avhandling eller uppsats över ett vetenskapligt, praktiskt pedagogiskt eller annat med skolans verksamhet sammanhängande ämne.

§ 148.

1. I fråga om läroverkets ekonomiska förvaltning åligger rektor:
att med biträde av vederbörande lärare föra förteckning över all läroverket tillhörig egendom samt ombesörja densammas brandförsäkring;
att ansvara — — — vederbörligt ändamål;
att i — — — uppbörd; ävensom
att, på sätt — — — lokalstyrelsens förhandlingar.
2. Lokalstyrelsen skall genom två av sina medlemmar, som därtill av styrelsen utsetts, inventera dels vid varje ombyte av rektor läroverkets kassor, värdehandlingar och övriga tillhörigheter, dels å sista söckendagen av varje räkenskapsår efter det in- och utbetalningar för dagen upphört eller, där hinder härför möter, å första söckendagen av nästföljande räkenskapsår, före det in- och utbetalningar för dagen tagit sin början, läroverkets kassor och fonder med avseende å såväl kontanta tillgångar som värde- och säkerhetshandlingar.

§ 149.

Vid läroverk, där särskilda medel för anställande av biträde å rektorsexpeditionen anvisats, äger rektor använda dessa till avlönande av ett eller flera biträden, vilka på rektors ansvar utföra de expeditionsgöromål rektor bestämmer.

§ 158.

1. Skolläkaren har — — — sådant ändamål:
att, för — — — obemedlade inträdessökande;
att vid — — — vederbörande klassföreståndare;
att även — — — erforderlig undersökning;
att vid — — — omförmälda intygen;
att vid inträffande sjukdomsfall kostnadsfritt vårda lärjunge, som i § 62 mom. 2 avses;
att minst — — — hos rektor;
att minst — — — kunna påkalla;
att taga — — — finna föreligga;
att, där — — — hygieniska frågor;
att biträda — — — till skolöverstyrelsen;
att, därest — — — iakttagas; samt

att i — — — givna föreskrifterna.

2. Kvinnlig biträdande — — — av lokalstyrelsen.

§ 159.

1. Vaktmästare och övrig betjäning anställas allt efter läroverkets behov av lokalstyrelsen, vilken tillika bestämmer ifrågavarande personals avlöningsförmåner och äger att för dem uppgöra instruktion.

2. Beträdes befattningshavare, — — — vederbörande underrätt.

§ 211.

Till lokalstyrelsens särskilda åligganden hör:

a) att i — — — omförmälas i § 213;

b) att enligt gällande föreskrifter förvalta läroverkets byggnadsfond, bestämma terminsavgiften till densamma samt underskriva fondens räkenskaper;

c) att på förslag av rektor bestämma terminsavgiften till ljus- och vedkassan;

d) att förrätta den i § 148 mom. 2 omförmälda inventeringen av läroverkets kassor m. m. samt i övrigt fullgöra vad i avseende på läroverkets räkenskaper är eller varder särskilt stadgat;

e) att hos vederbörande kommunalstyrelse göra erforderliga framställningar angående rektorsbostads anskaffande och underhållande eller angående hyresersättning åt rektor, ävensom, där kommun åtagit sig att tillhandahålla läroverket inredning och möbelutrustning, angående anslag till nyanskaffning och underhåll av sådan;

f) att på — — — avsedda ändamålet;

g) att till — — — till skolläkarbefattning;

h) att, där — — — dylik läkare;

i) att, där — — — sådan lärarinna;

j) att i enlighet med bestämmelserna i § 220 besluta om befrielse från eller nedsättning i terminsavgifter till statsverket och läroverkets kassor;

k) att med — — — § 159 omförmäles;

l) att med — — — § 19 sägs;

m) att närvara — — — årsavslutningen; samt

n) att minst — — — styrelsens befogenhet.

§ 216.

1. Varje stift skall för de allmänna läroverkens behov äga en *premie- och fattigkassa*. Denna kassas inkomster äro kollekter och de medel, vilka blivit såsom ersättning för djäknepenningar och helgonskyld till de allmänna läroverken anslagna, med undantag av det belopp, som är till lärarnas avlöning upptaget. Ersättning för lärjungarnas helgonskyld utgår till varje läroverk enligt särskild föreskrift av Kungl. Maj:t; övriga inkomsters fördelning emellan de i stiftet varande särskilda läroverkens understöds- och premiekassor må av domkapitlet med avseende på lärjungarnas antal och övriga omständigheter årligen uppgöras. Beloppet av kassans inkomst bör årligen i det närmaste utdelas samt varje läroverks andel till vederbörande rektor i rätt tid översändas.

2. I stift, — — — av läroverkshus.

§ 217.

Varje allmänt läroverk skall äga:

1. *Ljus- och vedkassa*, av vilken skola bestridas kostnaderna för belysning, uppvärmning och renhållning av de för läroverkets ändamål avsedda eller upplåtna lokaler, för tillfälliga anordningar i dessa eller likartade avseenden, ävensom för renskrivningsgöromål samt för avlöning åt vaktmästare, eldare och övrig betjäning.

Denna kassas inkomster äro:

a) en terminsavgift, som av lokalstyrelsen på rektors förslag fastställes i mån av behov till lika belopp för varje lärjunge; skolande i fråga om de

lärjungar, vilka i föreskriven ordning helt eller delvis befrias från denna avgift, ersättning av rektor rekvireras för läroverk i Stockholm från statskontoret och för övriga läroverk från vederbörande länsstyrelser;

b) en tredjedel av inflytande hyresmedel, där ej lokalstyrelsen i särskilt fall annorlunda bestämmer.

2. *Biblioteks- och materiellkassa*, av vilken skola bestridas kostnaderna för anskaffande och underhåll av böcker och övrig undervisningsmateriell ävensom av annan för läroverket behövlig materiell, i den mån skyldighet härutinnan icke åligger vederbörande kommun. Av denna kassas medel bekostas jämväl tryckning av årsredogörelse och katalog ävensom av blanketter, program m. m., som kunna erfordras för arbetet vid läroverket eller för läroverkets expedition. Skulle för ordnande eller vård av läroverkets materiellsamling eller för annat likartat behov särskilda medel anses erforderliga, må, efter tillstånd i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t, denna kassa jämväl kunna för sådant ändamål anlitas.

Kassans inkomster äro:

a) en avgift av tre kronor av lärjunge, som vid läroverket inskrives;

b) en terminsavgift, som av rektor efter kollegiets hörande bestämmes till högst 10 kronor av varje lärjunge, vilken ej därifrån i föreskriven ordning helt eller delvis befrias;

c) en tredjedel av inflytande hyresmedel, där ej lokalstyrelsen i särskilt fall annorlunda bestämmer.

3. *Understöds- och premiekassa*, vars inkomster må av rektor användas dels för bestridande av bidrag till kostnaderna för av läroverket anordnade museibesök, exkursioner och andra utflykter, dels för andra åtgärder till främjande av ungdomens fostran och undervisning, dels ock, i fall av trängande behov, till lärjungars understöd, sjukvård och begravningshjälp. Rektor och kollegium må ock anlita kassan till belöningar åt lärjungar för flit, ordning och framsteg.

Denna kassas inkomster äro:

a) läroverket enligt § 216 mom. 1 tillfallande medel;

b) en avgift av 7 kronor av lärjunge, som vid läroverket inskrives;

c) i § 118 mom. 2 avsedda, av vederbörande examinander inom behörig tid icke återfordrade avgifter för fyllnadsprövning;

d) efter rektors beprövande, räntor å tillfälliga, för löpande utgifter icke omedelbart behövliga kassabehållningar.

4. Vården av — — — skola bestridas.

§ 218.

1. Utom de i § 217 nämnda kassorna skall vid varje läroverk finnas en *byggnadsfond*, avsedd för de ändamål, som i §§ 212 och 213 omförmälas, samt för bestridande av brandförsäkring och andra läroverkets fastigheter åliggande utgifter. Ur denna kassa må i mån av tillgång lokalstyrelse vid läroverk, där vederbörande kommun icke åtagit sig att tillhandahålla inredning och möbelutrustning, jämväl i särskilda fall kunna lämna bidrag till läroverkets möblering ävensom till anskaffande av för gymnastikundervisningen behövlig materiell, såvida i detta avseende betydligare utgift erfordras.

2. Denna kassas inkomster äro:

a) en terminsavgift, vilken med 5 kronor erlägges av varje lärjunge, som ej därifrån i föreskriven ordning helt eller delvis befrias, med rätt för lokalstyrelsen att vid läroverk, där kommunen icke åtagit sig att tillhandahålla inredning och möbelutrustning, efter medgivande av skolöverstyrelsen för viss tid öka avgiften till högst 10 kronor;

b) en tredjedel av inflytande hyresmedel, där ej lokalstyrelsen i särskilt fall annorlunda bestämmer.

3. Vården av — — — på rektor.

§ 219.

Lärjungarna vid de allmänna läroverken skola förutom de avgifter, som i § 217 mom. 1 a) och 2 b) samt i § 218 mom. 2 a) omförmälas, var för sig terminligen till statsverket erlägga i realskolan och i lyceets tre lägre kretsar tjugo kronor samt i gymnasiet och i lyceets tre högre kretsar trettio kronor.

§ 220.

1. Befrielse från — — — av lokalstyrelsen.

2. Då befrielse eller nedsättning för lärjunge önskas, skall målsman eller lärjungen själv inom två veckor efter terminens början till rektor ingiva skriftlig ansökan med anförande av de omständigheter sökanden vill åberopa. Sådan ansökan skall åtföljas av intyg, utfärdat av vederbörande prästerskap eller annan myndighet, som styrker behovet av befrielse eller nedsättning och utvisar föräldrarnas och, där lärjunge har egna medel, hans ekonomiska ställning samt de hemmavarande barnens antal inom familjen. Vill sökanden åberopa andra handlingar, skola jämväl dessa bifogas ansökningen. Därest lokalstyrelsen så prövar lämpligt, må förnyat sådant intyg, som ovan sägs, fordras allenast i fråga om en av läsårets terminer.

3. I avseende på — — — bestämmelser gälla:

a) Såsom villkor — — — och ordning.

Vid tillämpningen — — — föreskrift iakttages:

att lärjunge, som, på grund av bristande flit, ordning eller fallenhet för studier, vid allmänt läroverk tillbragt mer än två terminer i den årsklass, varom fråga är, eller som nästföregående termin vid allmänt läroverk för uppförande erhållit lägre vitsord än Gott eller i svårare grad brustit i flit eller ordning, icke må erhålla befrielse eller nedsättning; samt

att i — — — lärjunge angivits.

b) Vid bestämmandet av vilka lärjungar, som skola åtnjuta nedsättning i eller befrielse från avgifter, iakttages:

att hänsyn skall tagas icke blott till föräldrarnas och, där lärjunge har egna medel, hans egen inkomst- och förmögenhetsställning utan även till andra omständigheter, såsom de hemmavarande barnens antal inom familjen, levnadskostnaden på platsen och särskilt till det förhållandet, huruvida lärjunge har sitt hemvist i eller utom det samhälle, där läroverket är beläget;

att inkomst, — — — eller nedsättning;

att, om två eller flera barn av samma familj undervisas vid samma läroverk och ett av dessa betalar halv terminsavgift till statsverket, må alltefter omständigheterna samtliga övriga eller några av dem kunna från sådan terminsavgift helt och hållet befrias; samt

att, om två eller flera barn av samma familj undervisas vid samma läroverk och ett av dem betalar full terminsavgift till statsverket, må, därest full terminsavgift anses icke kunna utan svårighet erläggas för de övriga barnen, dessa eller något av dem kunna befrias från halva avgiften.

c) Från avgift såväl till statsverket som till läroverkets kassor skola de lärjungar befrias, som därav äro i verkligt behov.

Nedsättning i eller befrielse från terminsavgift till statsverket må meddelas lärjunge utan hinder därav, att han erlägger full avgift till läroverkets kassor.

Med beaktande av biblioteks- och materiellkassans samt byggnadsfondens tillgångar och utgifter må nedsättning i avgifterna till läroverkets kassor meddelas lärjunge till en tredjedel eller två tredjedelar av avgifternas samman-

lagda belopp, alltefter graden av det behov, som lokalstyrelsen med hänsyn till ovan angivna grunder finner föreligga.

För de avgifter, som på grund av befrielse eller nedsättning frångå ljus- och vedkassan, äger läroverket av statsmedel åtnjuta ersättning.

4. Lokalstyrelses sammanträden — — — sätt utspridas.
5. Har lärjunge — — — indrivning uttagas.
6. Protokoll angående — — — i övrigt.
7. Över lokalstyrelses — — — ej anföras.

§ 221.

1. Det åligger rektor att, senast åtta dagar efter det lokalstyrelsens protokoll i fråga om lärjungarnas terminsavgifter blivit justerat, lämna lärjungarna meddelande angående de beviljade befrielserna och nedsättningarna, varefter uppbörden av terminsavgifterna genom rektors försorg verkställes i fråga om terminsavgifterna till läroverkets kassor senast åtta veckor efter terminens början och i fråga om terminsavgifterna till statsverket tidigast tio och senast tolv veckor efter terminens början.
2. Terminsavgifterna till — — — är stadgad.
3. Uppbörden av — — — månads slut.

§ 224.

1. Donationsmedel till — — — särskilt föreskrivet.
2. Där enligt donationsurkund förvaltningen av här avsedda medel är uppdragen åt kollegiet eller särskilda personer, skall räkenskapen, i vad dylika medel angår, under minst tre dagar i september hållas vederbörande till handa, med rätt för dem att till riksräkenskapsverket avgiva de erinringar, vartill de kunna anse sig befogade.

§ 225.

1. Räkenskaperna över förvaltningen av läroverkets byggnadsfond skola underskrivas av lokalstyrelsen samt, där icke annorlunda är särskilt stadgat, årligen granskas av två revisorer, vilka i stift, där byggnadskassa finnes, utses den ene av domkapitlet och den andre av vederbörande kommunalstyrelse samt i övriga stift båda av kommunalstyrelsen.
2. I övrigt gäller angående sättet för uppgörande av läroverkens räkenskaper samt den offentliga kontrollen av desamma vad därom särskilt är eller framdeles varder stadgat.

Övergångsbestämmelser.

1. Med de ärenden, vilkas handläggning påbörjats före den 1 november 1928, skall förfaras efter dittills gällande stadganden.
2. Tills vidare skall lända till efterrättelse den i kungörelsen den 29 juni 1928 (nr 252) angående undervisningsplaner för rikets allmänna läroverk upptagna bestämmelsen, att beträffande ämnena musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd och annat praktiskt arbete ävensom hushållsgöromål de fastställda planerna icke skola följas, förrän särskild föreskrift därom framdeles lämnats, samt att intill dess i tillämpliga delar skall gälla vad som för närvarande är stadgat i fråga om undervisningen i musik, gymnastik och vapenövning samt slöjd och handarbete.
3. I fråga om inträde i samt flyttning och övergång till klasser, anordnade enligt den förut tillämpade organisationen, skall gälla vad i sådant hänseende är föreskrivet i stadgan för rikets allmänna läroverk den 18 februari 1905.
4. I fråga om skyldighet för lärjunge i de uti punkt 3 avsedda klasserna att deltaga i undervisningen i de i de olika årsklasserna förekommande ämnena skall jämväl gälla vad därutinnan är föreskrivet i stadgan för rikets allmänna läroverk den 18 februari 1905.

5. Vad i § 20 mom. 1 och § 55 mom. 3 av denna stadga är förordnat angående lärjungarnas idrottsliv och friluftsverksamhet skall tillämpas på läroverkens samtliga årsklasser, oavsett om dessa äro anordnade enligt den nya eller enligt den förut tillämpade organisationen.

6. Vad i § 37 sägs om realexamen skall gälla även i fråga om realskolexamen.

7. Realexamen skall anordnas enligt de i denna stadga givna bestämmelserna först i den mån de nya undervisningsplanerna hunnit fullständigt tillämpas i vederbörande realskolas högsta klass.

8. Fyllnadsprövning i studentexamen enligt anvisning, som av skolöverstyrelsen meddelats före den 1 juli 1932, skall äga rum före utgången av år 1933.

9. Flickor må ej intagas i klasser av realskolan, anordnade enligt den förut tillämpade organisationen.

10. Vid samläroverk, som står under ombildning från läroverk för gossar eller från kommunal mellanskola, samt vid flickläroverk med manlig rektor, vilket befinner sig under upprättande, skall tillsyningslärare förordnas från början av läroverkets ombildning, respektive upprättande.

Vid envar av statens förutvarande samskolor, där första lärarinna finnes anställd, skall denna fullgöra de åligganden, som enligt gällande författningar tillkomma kvinnlig tillsyningslärare. Förordnande av tillsyningslärare skall vid sådan skola icke ske förrän vid nuvarande första lärarinnans avgång från tjänsten, varvid på Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall skall bero, huruvida första lärarinnebefattningen skall ombildas till ämneslärarinnetjänst eller till adjunktstjänst eller skall indragas.

Vid samrealskola, som står under ombildning från kommunal mellanskola och vid vilken första lärarinna blivit på viss tid förordnad, skall denna under tiden för förordnandet fullgöra de åligganden, som enligt gällande författningar tillkomma tillsyningslärare. Förordnande av tillsyningslärare skall i sådant fall icke ske förrän vid utgången av första lärarinnans förordnande.

I allt, som i övrigt gäller första lärarinna, vilken blivit utnämnd eller förordnad före den 1 juli 1929, skall, så länge hon innehar befattningen eller förordnandet, tillämpas vad före sagda tidpunkt var stadgat beträffande första lärarinna.

11. Bestämmelserna i kungörelsen den 3 februari 1922 (nr 40) angående behörighet till ämneslärartjänst vid allmänt läroverk, i vilken kristendom ingår såsom undervisningsämne, skola tillsvidare äga tillämpning i fråga om dylika tjänster, i vilka kristendomskunskap ingår som undervisningsämne.

12. Genom stadgandena i § 178 sker icke någon ändring i den behörighet till lektors- eller adjunktsbefattning, som av någon förvärvats före den 1 november 1928.

13. Genom stadgandena i § 187 sker ingen ändring i den behörighet till tecknings- eller musiklärarbefattning, som enligt de före den 18 februari 1905 gällande bestämmelserna inom utgången av år 1910 förvärvats, ej heller i den behörighet till gymnastiklärarbefattning, som enligt bestämmelserna i stadgan för rikets allmänna läroverk den 18 februari 1905 förvärvats före den 1 juli 1926.

14. De till stadgan för rikets allmänna läroverk den 18 februari 1905 fogade formulären skola upphöra att gälla, i den mån den nya organisationen tillämpas.

15. Beträffande läroverkens ekonomiska förvaltning samt räkenskapernas uppgörande och revision för året 1931/32 skola, i den mån ej annorlunda stadgas i övergångsbestämmelserna vid kungörelse denna dag angående sättet för

uppgörande av de allmänna läroverkens räkenskaper m. m., hittills gällande föreskrifter äga tillämpning.

16. I övrigt skola alla sådana bestämmelser, vilkas tillämpning är beroende av den fortskridande ombildningen av läroverken och deras undervisningsplaner, träda i kraft endast i den mån samma ombildning sådant medgiver.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

Förslag

till

KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse i vissa delar av stadgan för statens folkskoleseminarier den 3 juli 1914 (nr 193);

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, efter det särskilt tillkallade sakkunniga i ärendet avgivit förslag, funnit gott förordna, att stadgan för statens folkskoleseminarier den 3 juli 1914 skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

§ 45.

1. Elev vare — — — och materiell.
2. Elev handhave med varsamhet seminariets undervisningsmateriell och övriga tillhörigheter. Sker genom elevs förvållande skada därå, ersättes den ofördröjligen av den skyldige.

§ 68.

1. Den, som — — — i undervisningsskicklighet.
2. Anmälan till — — — avlagd folkskollärarexamen.
3. Den, som — — — i folkskollärarexamen.
4. Skulle efterprövning icke äga rum inom fastställd tid, må examinand inom ett år efter utgången av densamma hos rektor återbekomma erlagd avgift, dock att, om framställning härom inom behörig tid icke göres, rektor må använda ifrågavarande medel för främjande av lärjungarnas undervisning och fostran.

§ 87.

1. Rektor, som önskar tjänstledighet, göre, därest icke enligt mom. 5 av denna § ansökning skall ske hos Kungl. Maj:t, härom ansökan hos skolöverstyrelsen, som i anledning därav beslutar.
2. Önskar annan lärare än rektor tjänstledighet för högst en termin, ingive ansökan därom till konsistorium, som i anledning därav beslutar; åliggande det konsistorium att till skolöverstyrelsen lämna meddelande om beviljade tjänstledigheter på sätt och inom tid, som av skolöverstyrelsen bestämmes.
3. I föregående moment nämnd lärare, som under en termin haft tjänstledighet sig beviljad och fortfarande är i behov av sådan eller som söker tjänstledighet för längre tid än hel termin, ingive, vare sig ansökningen avser tjänstledighet för bestämt angiven tid eller ledighet tills vidare under högst ett läsår, ansökan därom till skolöverstyrelsen, som i anledning därav beslutar; dock att ledighet för vetenskapliga studier eller i syfte, som eljest

kan tjäna seminariernas intressen, må av skolöverstyrelsen beviljas för en tid motsvarande sammanlagt högst två läsår.

4. Åt lärare, som önskar tjänstledighet för tjänstgöring vid av staten upprättad eller understödd läroanstalt, äger skolöverstyrelsen bevilja sådan ledighet under högst ett läsår.

5. Lärare, vilken erhållit sådan tjänstledighet som i mom. 3 och 4 sägs, och som av annan anledning än sjukdom är i behov av fortsatt ledighet, göre därom ansökan hos Kungl. Maj:t.

6. Vid tillfälligt förfall för lärare äger rektor bevilja tjänstledighet för högst två veckor; skolande rektor om sådan åtgärd underrätta konsistorium och skolöverstyrelsen på sätt ovan i mom. 2 är sagt.

7. Ledighet, som omsluter lovdagar eller ferier under den årliga arbetstiden, skall anses innefatta jämväl dessa.

§ 108.

Rektor åligger att efter föreskriven plan upprätta och utgiva senast sex veckor efter höstterminens början förteckning över lärare och lärjungar samt vid läsårets slut årsredogörelse för seminariets verksamhet. Av dessa skall han översända föreskrivet antal exemplar till ecklesiastikdepartementet, till skolöverstyrelsen och till konsistorium. Seminariets lärare och elever erhålla var sitt exemplar av förteckningen och årsredogörelsen, varjämte tre bibliotheksexemplar tillställas vart och ett av rikets övriga folkskoleseminarier.

§ 109.

För fullgörande — — — avseende särskilt:

1) att enligt — — — föra diarium;

2) att ansvara — — — kollegiets protokoll;

3) att ombesörja uppsättning av utgående expeditioner, därvid viktigare skrivelser i koncept bevaras, samt tillse, att dessa expeditioner varda behörigen avsända;

4) att muntligen — — — erforderliga upplysningar;

5) att enligt — — — inlämnade ansökningshandlingar;

6) att likaledes — — — stadgade längder;

7) att ordna — — — seminariets arkiv;

8) att ombesörja — — — för inträdesprövningarna;

9) att med — — — från gymnastikundervisningen;

10) att till — — — vara föreskrivet:

a) före september — — — läsårets början;

b) så snart — — — uppgifterna, ävensom

c) senast en — — — förda examensprotokoll;

11) att till — — — gällande arbetsordningarna;

12) att till — — — enligt § 79;

13) att i — — — redovisa; ävensom

14) att till — — — och avgifter.

§ 110.

I fråga — — — rektor särskilt:

1) att antingen — — — och undervisningsmateriell;

2) att med biträde av vederbörande lärare föra förteckning över all seminariet tillhörig egendom;

3) att ansvara — — — ändamål användas;

4) att i — — — tillkommande anslag;

5) att under laga ansvar handhava och föra räkenskap över seminariets kassor och medel samt årligen inom tre månader efter räkenskapsårets slut till riksräkenskapsverket däröver avlämna redovisning;

6) att årligen före den 15 september till finansdepartementet insända be-

rättelse om förvaltningen för nästföregående räkenskapsår med bifogande av räkenskapssammandrag enligt fastställt formulär;

7) att i — — — att ombesörja.

§ 111.

1. Till biträde å rektorsexpeditionen anvisade medel äger rektor använda för avlönande av ett eller flera biträden, vilka på rektors ansvar utföra de expeditionsgöromål rektor bestämmer.

2. Vaktmästare och — — — av skolöverstyrelsen.

3. För vaktmästare — — — nödiga avtal.

§ 159.

1. Vikarie för rektor förordnas av skolöverstyrelsen. Vikarie för lärare, som erhållit tjänstledighet av konsistorium, förordnas på rektors förslag av konsistorium, skolande konsistorium därom underrätta skolöverstyrelsen, på sätt och inom tid, som i § 87 mom. 2 sägs. Övriga vikarierande lärare ävensom andra extra ordinarie lärare förordnas, likaledes på rektors förslag, av skolöverstyrelsen.

2. Vid tillfälligt förfall för lärare äger rektor för högst två veckor förordna vikarie, skolande rektor om sådan åtgärd underrätta såväl konsistorium som skolöverstyrelsen på sätt och inom tid, som i § 87 mom. 2 sägs.

3. Över beslut — — — ej anföras.

§ 165.

1. De anslag, som årligen utgå enligt fastställd omkostnadsstat, ävensom andra seminariet tilldelade anslag av allmänna medel förvaltas av rektor.

2. Gåvomedel skola — — — är bestämt.

§ 166.

Angående sättet för uppgörande av seminariernas räkenskaper samt den offentliga kontrollen av desamma gälle i tillämpliga delar vad därom är eller varder stadgat för rikets allmänna läroverk.

§ 175.

Konsistoriets ordförande eller seminariets inspektor eller annan av konsistoriet för ändamålet utsedd person skall verkställa inventering:

a) å sista söckendagen av varje räkenskapsår efter det in- och utbetalningar för dagen upphört eller, där hinder härför möter, å första söckendagen av nästföljande räkenskapsår, före det in- och utbetalningar för dagen tagit sin början, av seminariets kassabehållning samt värde- och säkerhetshandlingar;

b) vid ombyte av rektor av seminariets kassor och värdehandlingar samt andra tillhörigheter.

Över sådan inventering skall protokoll upprättas och bifogas räkenskaperna.

§ 177.

Det åligger konsistorium:

1) att efter — — — till skolöverstyrelsen;

2) att mottaga underdåniga ansökningar om resestipendier och insända dessa jämte eget yttrande till skolöverstyrelsen; samt

3) att till skolöverstyrelsen lämna de upplysningar och avgiva de yttranden, som av denna begäras.

Samma skyldighet, som enligt punkt 3) åligger konsistorium, tillkommer ock inspektor, där sådan är förordnad.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den.

Förslag

till

KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse av § 21 i stadgan för läroanstalter för blinda den 29 maj 1896 (nr 35);

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, efter det särskilt tillkallade sakkunniga i ärendet avgivit förslag, funnit gott förordna, att § 21 i stadgan för läroanstalter för blinda den 29 maj 1896 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 21.

1. Åstundar rektor — — — därav beslutar;
2. Skolöverstyrelsen äge — — — i följd;
3. Rektor, vilken — — — hos Kungl. Maj:t;
4. Önskar annan — — — av rektor;
5. Vikarie för — — — av direktionen (styrelsen);
6. Direktionen (styrelsen) skall till skolöverstyrelsen lämna meddelande om beviljade tjänstledigheter och utfärdade förordnanden på sätt och inom tid, som av överstyrelsen bestämmes.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

Förslag

till

KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse av § 16 i reglementet för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda den 3 december 1915 (nr 604);

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, efter det särskilt tillkallade sakkunniga i ärendet avgivit förslag, funnit gott förordna, att § 16 av reglementet för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda den 3 december 1915 skall hava följande ändrade lydelse:

§ 16.

1. Åstundar rektor — — — därav beslutar.
2. Därest rektor — — — i följd.
3. Har rektor — — — hos Kungl. Maj:t.
4. Önskar rektor — — — för ledigheten.
5. Önskar annan — — — av rektor.
6. Vikarie för — — — av rektor.
7. Skolstyrelsen skall till skolöverstyrelsen lämna meddelande om beviljade

tjänstledigheter och utfärdade förordnanden på sätt och inom tid, som av överstyrelsen bestämmes.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

Förslag

till

KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse av § 32 i reglementet för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte den 15 juni 1922 (nr 337);

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, efter det särskilt tillkallade sakkunniga i ärendet avgivit förslag, funnit gott förordna, att § 32 i reglementet för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte den 15 juni 1922 skall hava följande ändrade lydelse:

§ 32.

1. Semester och — — — härav beslutar.
2. Vikarie under — — — beviljat ledigheten.
3. Rektor skall lämna skolöverstyrelsen underrättelse om beviljade tjänstledigheter och meddelade förordnanden på sätt och inom tid, som av överstyrelsen bestämmes.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

Förslag

till

KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse i vissa delar av stadgan för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier den 6 juni 1919 (nr 365);

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, efter det särskilt tillkallade sakkunniga i ärendet avgivit förslag, funnit gott förordna, att stadgan för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier den 6 juni 1919 skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

§ 10.

Behöver lärjunge för någon sin angelägenhet ledighet från undervisningen, begäre han sådan hos rektor, eller, om ledigheten avser del av dag, hos klassföreståndaren.

§ 33.

Sker genom lärjunges förvållande skada å läroverkets byggnader, undervisningsmateriell eller inredning, ersättes den ofördröjligen av den skyldige.

§ 49.

Den, som anmäler sig till i § 47 nämnd efterprövning, skall därvid erlägga fem kronor, som tillfalla läroverkets rektor, samt dessutom, att tilldelas vederbörande lärare, tjugo kronor för varje läroämne, i vilket han önskar undergå prövning.

Finner skolöverstyrelsen icke skäl medgiva prövningen, återbetalas de erlagda avgifterna. Skulle efterprövningen icke komma till stånd före utgången av kalenderåret näst efter det, varunder hänvisning skett, och sökanden icke senast ett år efter den tid, då prövningen sist bort äga rum, hos rektor återfordrat de vederbörande lärare eljest tillkommande avgifterna, skall med dessa förfaras i enlighet med vad i § 101 mom. 2 stadgas om inskrivnings- och terminsavgifter.

§ 53.

1. Utöver rektorsgöromålen — — — läsår räknat.
2. För rektor vid läroverk med flera än tre klassavdelningar må undervisningstiden efter medgivande i varje särskilt fall av skolöverstyrelsen kunna efter omständigheterna minskas.

§ 56.

1. Lärare, som — — — denna egenskap:
att söka — — — och uppförande;
att leda — — — föreskrivna klasskonferensen;
att i enlighet med av rektor lämnade anvisningar bevilja lärjunge ledighet från undervisningen under del av dag;
att med — — — därom göres;
att enligt — — — i klassen;
att ägna — — — hälsotillstånd; samt
att för — — — disciplinära frågor.
2. Inträder förfall — — — hans åligganden.

§ 58.

1. Rektor, som önskar tjänstledighet, göre, därest icke enligt mom. 5 av denna § ansökan skall ske hos Kungl. Maj:t, härom ansökan hos skolöverstyrelsen, som i anledning därav beslutar.
2. Önskar annan lärare än rektor tjänstledighet för högst en termin, ingive ansökan därom till styrelsen, som i anledning därav beslutar; åliggande det styrelsen att till skolöverstyrelsen lämna meddelande om beviljade tjänstledigheter på sätt och inom tid, som av överstyrelsen bestämmes.
3. I föregående mom. nämnd lärare, som under en termin haft tjänstledighet sig beviljad och fortfarande är i behov av sådan eller som söker tjänstledighet för längre tid än hel termin, ingive, vare sig ansökningen avser tjänstledighet för bestämt angiven tid eller ledighet tills vidare under högst ett läsår, ansökan därom till skolöverstyrelsen, som i anledning därav beslutar; dock att ledighet för vetenskapliga studier eller i syfte, som eljest kan tjäna de tekniska läroverkens intressen, må av skolöverstyrelsen beviljas för en tid motsvarande sammanlagt högst två läsår.
4. Åt lärare, som önskar tjänstledighet för tjänstgöring vid av staten upp-

rättad eller understödd läroanstalt, äger skolöverstyrelsen bevilja sådan ledighet under högst ett läsår.

5. Lärare, vilken erhållit sådan tjänstledighet, som i mom. 3 och 4 sägs, och som av annan anledning än sjukdom är i behov av fortsatt tjänstledighet, göre därom ansökan hos Kungl. Maj:t.

6. Ledighet, som omsluter lovdagar eller ferier under den årliga arbetstiden, skall anses innefatta jämväl dessa.

7. Vid tillfälligt förfall för lärare äger rektor för högst två veckor bevilja tjänstledighet, och skall rektor om sådan åtgärd underrätta såväl styrelsen som skolöverstyrelsen på sätt och inom tid, som i mom. 2 sägs.

§ 59.

1. Vikarie för rektor förordnas av skolöverstyrelsen. Vikarie för lärare, som erhållit tjänstledighet av styrelsen, förordnas på rektors förslag av denna, och skall styrelsen därom underrätta skolöverstyrelsen på sätt och inom tid, som i § 58 mom. 2 sägs. Övriga vikarierande lärare förordnas, på styrelsens förslag, av skolöverstyrelsen.

2. Vid tillfälligt förfall för lärare äger rektor för högst två veckor förordna vikarie, och skall rektor om sådan åtgärd underrätta såväl styrelsen som skolöverstyrelsen på sätt och inom tid, som i § 58 mom. 2 sägs.

§ 70.

1. Rektor åligger att efter fastställd plan upprätta och låta utdela:
katalog, som skall utgivas inom sex veckor efter höstterminens början; ävensom
årsredogörelse, som — — — läsårets slut;
skolande såväl — — — tekniska läroverk.

2. För vårterminen skall rektor inom en månad efter nämnda termins början till skolöverstyrelsen insända uppgift rörande ändringar och tillägg till den katalog, som utgivits under höstterminen.

3. Årsredogörelse för teknisk fackskola och tekniskt gymnasium må, då omständigheterna så medgiva, även innehålla en av rektor eller annan läroanstaltens lärare författad avhandling eller uppsats över ett vetenskapligt eller annat med skolans verksamhet sammanhängande ämne.

§ 71.

För fullgörande — — — detta avseende:
att ansvara för läroverkskollegiets protokoll samt ombesörja uppsättning av utgående expeditioner;
att mottaga — — — behörigen avsända;
att över — — — fastställt formulär;
att likaledes — — — avgångna lärjungar;
att ordna — — — läroverkets arkiv;
att, där — — — medel; ävensom
att vara föredragande i styrelsen.

§ 72.

Till biträde å rektorsexpeditionen anvisade medel äger rektor använda för avlönande av ett eller flera biträden, vilka på rektors ansvar utföra de expeditionsgöromål rektor bestämmer.

§ 73.

Det åligger rektor att föra läroverkets räkenskaper ävensom, med biträde av vederbörande lärare, förteckning över läroverket tillhörig egendom.

§ 101.

1. Inskrivnings- och terminsavgifter — — — femton kronor.

2. De genom nu nämnda avgifter influtna medlen ävensom av vederbörande examinander inom behörig tid icke återfordrade avgifter för efterprövning må användas till läroverkets bästa på sätt styrelsen bestämmer.

§ 102.

Angående sättet för uppgörande av de tekniska fackskolornas och gymnasiernas räkenskaper samt den offentliga kontrollen av desamma gälle i tillämpliga delar vad därom är eller varder stadgat för de allmänna läroverken.

§ 114.

Till styrelsens åligganden hör dessutom:
att antaga — — — och bibliotekarie;
att anställa — — — nödig betjäning;
att för — — — utfärda tjänsteföreskrifter;
att bestämma — — — termins- och inträdesavgifter;
att besluta — — — begången förseelse;
att besluta angående tjänstledighet för annan lärare än rektor, där denna ledighet avser högst en termin;
att vid — — — förordnat vikarie;
att till — — — ledig lärartjänst;
att ansvara — — — icke överskridas;
att i — — — avlämna redovisning;
att underskriva läroverkets räkenskaper;
att genom en eller flera av sina medlemmar inventera dels vid varje ombyte av rektor läroverkets kassor, värdehandlingar och övriga tillhörigheter, dels å sista söckendagen av varje räkenskapsår efter det in- och utbetalningar för dagen upphört eller, där hinder härför möter, å första söckendagen av nästföljande räkenskapsår, före det in- och utbetalningar för dagen tagit sin början, läroverkets kassor och fonder med avseende å såväl kontanta tillgångar som värde- och säkerhetshandlingar;
att efter — — — giva anledning.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholm slott den

---

4. Avlöningsbestämmelser.

Förslag

till

Kungl. Maj:ts kungörelse

angående ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 22 juli 1918 (nr 660) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken;

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, med anledning av riksdagens beslut, funnit gott förordna, att kungörelsen den 22 juli 1918 angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Kungl. Maj:t har funnit gott:

dels förordna,

att lärarpersonalen vid de allmänna läroverken skall i avlöning åtnjuta:

manlig rektor vid högre allmänt läroverk — — —

enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

Förslag

till

KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 22 juli 1918 (nr 661) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet;

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, med anledning av riksdagens beslut, funnit gott förordna, att kungörelsen den 22 juli 1918 angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Kungl. Maj:t har funnit gott:

dels förordna,

att lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet skall i avlöning åtnjuta

manlig rektor — — —

dels föreskriva,

att för åtnjutande av de avlöningsförmåner, som sålunda bestämts för ordinarie befattningshavare vid högre lärarinneseminariet, skola gälla följande villkor och bestämmelser, nämligen:

---

i fråga om avlöningsförmåners uppbärande m. m.:

---

att, därest annan befattningshavare än övningslärare av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, befattningshavaren äger uppbära hela lönen jämte hyresersättning eller hyresbidrag, där sådant förekommer, men att, därest befattningshavaren eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, befattningshavaren skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnat, under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller hyresersättningen eller hyresbidraget, som för befattningens uppehållande erfordras;

att övningslärare, som är tjänstledig på grund av sjukdom, äger åtnjuta tre fjärdedelar av vad han skulle uppbära, därest han själv bestrede sin tjänst, men att övningslärare, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnat, under ledigheten av honom eljest tillkommande avlöning avstå så mycket, som för befattningens uppehållande erfordras;

---

enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

Förslag

till

KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 22 juli 1918 (nr 662) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid statens folkskoleseminarier;

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, med anledning av riksdagens beslut, funnit gott förordna, att kungörelsen den 22 juli 1918 angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid statens folkskoleseminarier skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Kungl. Maj:t har funnit gott:

dels förordna,

att lärarpersonalen vid folkskoleseminarierna skall i avlöning åtnjuta:
manlig rektor — — —

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

Förslag

till

KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 474) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de för ordinarie befattningshavare vid statens blindundervisningsanstalter fastställda avlöningsförmånerna samt angående grunder för avlönande av vikarier för lärarpersonalen vid sagda anstalter;

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, med anledning av riksdagens beslut, funnit gott förordna, att kungörelsen den 19 juni 1919 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de för ordinarie befattningshavare vid statens blindundervisningsanstalter fastställda avlöningsförmånerna samt angående grunder för avlönande av vikarier för lärarpersonalen vid sagda anstalter skall i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

Kungl. Maj:t har funnit gott förordna,

att för åtnjutande av de i staterna för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda, förskolan för blinda i Växjö samt hantverksskolan i Kristinehamn för blinda för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmånerna skola gälla följande villkor och bestämmelser, nämligen

— — — —

Växjö och hantverksskolan i Kristinehamn för blinda i enlighet med de grunder, som gälla i fråga om vikarie för rektor vid realskola,

2) att arvodet — — — vikarien uppehålles,

3) att vad — — — av statsmedel.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

Förslag

till

KUNGL. MAJ:TS KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 22 juni 1921 (nr 421) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de för ordinarie befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte fastställda avlöningsförmåner m. m.;

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, med anledning av riksdagens beslut, funnit gott förordna, att kungörelsen den 22 juni 1921 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de för ordinarie befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte fastställda avlöningsförmåner m. m. skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Kungl. Maj:t har funnit gott förordna,

att för åtnjutande av de i staten för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner skola gälla följande villkor och bestämmelser, nämligen

— —

B) *i fråga om avlöningsförmåners uppbärande m. m.:*

— —

3) *att*, därest befattningshavare av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, befattningshavare äger tillgodonjuta hela lönen jämte förmån av fri bostad med värme, där sådan förekommer, men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnat, under ledigheten, utöver sina tjänstgöringspenningar, avstå så mycket av lönen, som erfordras för befattningens upprätthållande;

— —

skall vara skyldig underkasta sig nyssberörda villkor och bestämmelser.

Tillika har Kungl. Maj:t funnit gott fastställa följande grunder för avlönande av vikarier för lärarpersonalen vid anstalten, nämligen:

att arvodet till vikarie för rektor vid anstalten, där ej Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda bestämmer, skall utgå i enlighet med de grunder som gälla i fråga om vikarie för rektor vid realskola;

att arvodet — — — vikarien uppehålles;
att vad — — — av statsmedel.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

Förslag

till

Kungl. Maj:ts kungörelse

angående ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 18 december 1918 (nr 1108) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i gällande stater för den tekniska fackskolan i Västerås, den tekniska elementarskolan och det tekniska gymnasiet i Örebro samt den tekniska elementarskolan, den tekniska fackskolan och det tekniska gymnasiet i Malmö upptagna avlöningsförmåner;

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, med anledning av riksdagens beslut, funnit gott förordna, att kungörelsen den 18 december 1918 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i gällande stater för den tekniska fackskolan i Västerås, den tekniska elementarskolan och det tekniska gymnasiet i Örebro samt den tekniska elementarskolan, den tekniska fackskolan och det tekniska gymnasiet i Malmö upptagna avlöningsförmåner skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

Kungl. Maj:t har funnit gott:

dels fastställa följande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i omförmälda stater upptagna avlöningsförmåner, nämligen:

— —

i fråga om avlöningsförmåners uppbärande m. m.:

— —

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnat, under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller hyresersättningen, som för befattningens uppehållande erfordras;

— —

enligt gällande stater tillkommande avlöningsförmåner.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

Förslag

till

Kungl. Maj:ts kungörelse

angående ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 22 juli 1918 (nr 663) angående löne- och pensionsreglering för den ordinarie lärarpersonalen vid de tekniska elementarskolorna i Norrköping, Borås och Härnösand;

given Stockholms slott den

Kungl. Maj:t har, med anledning av riksdagens beslut, funnit gott förordna, att kungörelsen den 22 juli 1918 angående löne- och pensionsreglering för den ordinarie lärarpersonalen vid de tekniska elementarskolorna i Norrköping, Borås och Härnösand skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

Kungl. Maj:t har funnit gott:

— —

dels fastställa följande villkor och bestämmelser för åtnjutande av förenämnda avlöningsförmåner, nämligen:

— —

i fråga om avlöningsförmåners uppbärande m. m.:

— —

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnat, under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller hyresersättningen, där sådan förekommer, som för befattningens uppehållande erfordras;

— —

enligt gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 juli 1932.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den

Kap. VIII. Specialmotivering till författningsförslag.

1. Kungörelse angående räkenskapernas uppgörande.

De sakkunniga ha i det föregående framlagt förslag till kungörelse angående sättet för uppgörande av de allmänna läroverkens räkenskaper m. m. I de avseenden denna skiljer sig från nu gällande bestämmelser (sv. ffs. 1906 nr 110) lämnas här nedan speciell motivering i den mån sådan icke finnes förut intagen i detta betänkande.

Beträffande räkenskapernas omfattning hava olika meningar yppats, huruvida statsverket tillkommande examensavgifter skola upptagas till redovisning i läroverkens räkenskaper. Nu gällande föreskrifter synas icke giva stöd för den uppfattningen att så skall ske, men riksräkenskapsverkets revision har i ett stort antal anmärkningar påyrkat sådan redovisning. Ehuruväl avgifterna i fråga undergå vederbörlig kontroll i samband med granskningen av statskontorets räkenskaper, torde desamma dock, i likhet med statsverket tillkommande terminsavgifter, för framtiden lämpligen böra redovisas i läroverkens räkenskaper, förslagsvis i samma konto som terminsavgifterna till statsverket.

Att räkenskaperna skola uppgöras för budgetår framgår av kungl. kungörelsen den 8 juni 1923 (sv. ffs. nr 176).

Såsom redan i det föregående framhållits, har från åtskilliga håll påpekats olämpligheten därav, att läroverkskollegiet har att genom inventering vid varje räkenskapsårs slut utöva kontroll över rektors medelsförvaltning, och erfarenheten har givit vid handen, att en dylik anordning är i hög grad otillfredsställande. Det ligger nära till hands att dylik lokal kontroll i stället bör ske genom läroverkens lokalstyrelser, vilka icke subordinera under rektorerna. De inventeringar åter, vilka enligt nu gällande bestämmelser skola verkställas av eforus eller inspektor minst en gång om året å tid, som omedelbart före inventeringen tillkännagives för redogöraren, synas utan olägenhet kunna upphöra. Riksräkenskapsverket äger nämligen befogenhet att när som helst låta hos redogörarna verkställa inventering och undersökning av räkenskapsförhållandena i övrigt, och det lider intet tvivel, att dylika av fackutbildad personal verkställda inventeringar böra bliva betydligt mera effektiva än sådana, som verkställas av eforus eller inspektor, vilka icke lämpligen synas böra betungas med dylikt kameralt arbete.

Att emellertid byggnadsfondens räkenskaper fortfarande böra undergå lokal granskning betingas därav att såväl kommunerna som i vissa fall domkapitlen beträffande dessa räkenskaper hava ekonomiska intressen att bevaka.

Vid den inventering, som äger rum vid räkenskapsårets utgång, skall givetvis undersökning ske beträffande de belopp, som innestå i bankinrättning. Något särskilt bevis från banken rörande dessa medel lärer vid sådant förhållande icke behöva bifogas räkenskapen.

Enligt kungl. kungörelsen den 25 maj 1924 (sv. ffs. nr 178) skola läroverkens räkenskaper vara till riksräkenskapsverket inkomna senast den 15 september. Åtskilliga rektorer hava föreslagit, att tiden för avlämnandet måtte i någon mån framflyttas, särskilt med hänsyn därtill att rektorerna under förra hälften av september äro strängt upptagna av andra med deras ämbete förenade göromål. Riksräkenskapsverket plägar varje år i ett rätt stort antal fall på särskilda ansökningar medgiva uppskov med läroverksräkenskapers insändande till utgången av september månad. Då de sakkunniga hava anledning antaga, att varken från riksdagens revisorer eller riksräkenskapsverket någon invändning kommer att resas mot framflyttning av tiden för läroverksräkenskapernas avlämnande till slutet av september, samt en dylik framflyttning vid sådant förhållande synes utan olägenhet kunna äga rum, har föreskrift i detta syfte intagits i förslaget.

I en till de sakkunniga inkommen skrift har skrivbiträdet hos rektor vid högre allmänna läroverket i Västerås anfört, att arbetet med huvudboken enligt de nu gällande föreskrifterna vore synnerligen tidsödande. Särskilt önskligt vore därför, att man här kunde utfinna en metod för förenkling, utan att reda och överskådlighet därmed eftersättes. Ett utvidgande av kolumnsystemet till att även gälla huvudboken syntes vara den bästa formen för förenkling. Genom att låta de skilda kolumnerna löpa i vertikal i stället för horisontell led — något som ju i den moderna bokföringen alltmer tillämpades — skulle man vinna, att blanketterna till huvudboken kunde utföras med färdigtryckta rubriker och kolumner.

Vad sålunda anförts har synts de sakkunniga beaktansvärt såsom ledande till förenkling och överskådlighet samt minskning i skrivarbetet. Förslaget till huvudredogörelsen har alltså uppgjorts i anslutning till det s. k. kolumnsystemet.

Det lärer i regel icke kunna anses riktigt att ett läroverks kassor eller fonder skuldsättas. Då dylik skuldsättning emellertid en eller annan gång kan vara oundviklig, hava in- och utgående skuldbalanser upptagits i räkenskapsformuläret, därvid dock — i syfte att giva en antydning om anordningens undantagskaraktär — inga siffror införts i de särskilda kassornas och fondernas konton.

Till förebyggande av missförstånd hava de sakkunniga ansett sig böra framhålla, att det uppenbarligen icke kan anses vara oriktigt, att under räkenskapsårets lopp en fond eller kassa vid tillfälligt behov lämnar försträckning till annan läroverket tillhörig fond eller kassa, under förutsättning dock att transaktionen, om den icke kommer till synes i räkenskapen, regleras före räkenskapsårets slut.

Förslaget till låneräkning företer en väsentlig nyhet. Nu gäller, att den under räkenskapsåret *upplupna* räntan skall tagas till uppbörd såväl i låne-

räkningen som i de särskilda kassornas och fondernas konton, oavsett huruvida densamma under året influtit eller icke. Denna metod ger en synnerligen enkel och effektiv kontroll därå, att samtliga ett läroverk tillkommande räntor bliva behörigen redovisade. Numera har emellertid viss svårighet uppstått vid räntornas uträknande i följd därav, att bankinrättningarna i allmänhet redovisa ränta å insatta medel för kalenderår, under det läroverkens räkenskaper avslutas för budgetår. Med hänsyn därtill, att läroverkens medel i stor utsträckning äro insatta i bank och att det vållar rektorerna betydande svårighet att å fordringarna i banker uträkna räntorna för budgetår, har förslaget till låneräkning uppgjorts så, att i låneräkningen redovisas allenast de utlånta kapitalen, men att i densamma de *inbetalda* räntorna *antecknas* med angivande tillika av de inbetalda räntornas belopp och de data, intill vilka ränta är betald. Härigenom vinnes med betydande arbetsbesparing en fullgod redovisning av läroverket tillkommande räntor.

Bland anvisningarna har införts en bestämmelse om den ordning, i vilken räkenskapens särskilda delar böra placeras vid inbindningen. Erfarenheten har nämligen visat, att en dylik till reda och överskådlighet ledande föreskrift är av behovet påkallad.

Enligt förslaget skola lärjungarnas och examinandernas avgifter verificeras av den medlem av lokalstyrelsen, som därtill utses. Katalog behöver vid sådant förhållande icke bifogas räkenskapen; vilket, på grund av yppade olika meningar, ansetts böra särskilt påpekas. Emellertid föreligger givetvis intet hinder att, om så anses lämpligt, teckna ifrågavarande intyg på ett exemplar av katalogen och låta detta åtfölja räkenskapen.

Enär numera några terminsavgifter till vederbörande kommun icke förekomma, har bestämmelsen om sättet för dylika avgifters redovisning bortfallit.

De sakkunniga hava i kap. IV påpekat den utväg till önskvärd förenkling i donationsförvaltningen, som öppnar sig genom den vid vissa läroverk vidtagna åtgärden att vid medelsplaceringen sammanföra en läroanstalts samtliga fondtillgångar. En antydan om möjligheten att, där så anses lämpligt, införa en dylik anordning har givits genom omformulering av punkten 8:o) i anvisningarna.

Övergångsbestämmelsernas tillämpning belyses av följande exempel. Om en viss kassas upplupna räntor enligt låneräkningen för året 1931/32 uppgå till 200 kr., samt de under året härav inbetalda räntorna utgöra 150 kr., så skall i kassans konto upptagas »ränta» med 150 kr. och i låneräkningens utgående balans upptagas endast de utlånta *kapitalens* belopp vid räkenskapsårets slut. Utgående balansens kolumn för räntefordran försvinner i likhet med motsvarande post i de särskilda kassornas och fondernas konton, och i stället införas i låneräkningen de data, intill vilka räntan å de särskilda lånen *betalts*. Övergångsbestämmelserna äro betingade därav, att det nu föreslagna räkenskapsformuläret helt grundats på kassabokföringsprincipen. De läroverket tillkommande räntor, som den 30 juni 1932 äro oguldna, skola enligt samma princip bokföras först då desamma framdeles tillflyta läroverket genom kon-

tant inbetalning eller genom räntornas läggande till det räntebärande kapitalet.

Vid utfärdande av ny kungörelse i ämnet torde särskild föreskrift böra meddelas rörande den föreslagna utsträckningen av tiden för avlämnande till riksräkenskapsverket av räkenskaperna för ifrågavarande läroanstalter, i den mån sådan föreskrift ej är eller blir intagen i de särskilda undervisningsanstalternas stadgar.

2. Stadgan för rikets allmänna läroverk den 24 september 1928.

§§ 22 och 136.

För närvarande tillkommer all lovgivning rektor. De sakkunniga hava velat bereda rektor någon lättnad i hans arbete genom att föreslå, att klassföreståndaren vid lärjunges behov av ledighet under en eller annan lektion skall kunna meddela sådan. Om rektor lämnar klassföreståndarna erforderliga anvisningar, på sätt i § 136 föreslås, torde man ej behöva befara ojämnheter vid den praktiska tillämpningen.

§§ 62 och 158.

Då beteckningen obemedlad lärjunge ej längre skulle förekomma i bestämmelserna om befrielse från terminsavgifter, har denna beteckning också här borttagits och ersatts med en föreskrift, som bestämt angiver vilka lärjungar skola åtnjuta fri läkarvård.

§§ 67 och 82.

Då läroverkskollegiet i stort sett befriats från befattningen med ekonomiska göromål, hava de sakkunniga ansett lämpligt, att avgörandet om befrielse från erläggande av anmälningsavgift till realexamen bör tillkomma rektor, vilken kan förutsättas bäst känna vederbörande lärjungars ekonomiska förhållanden. Beträffande lärjungar från enskild undervisning har rektor redan nu enligt § 82 mom. 3 motsvarande beslutanderätt. För undvikande av uttrycken »mindre bemedlad» och »obemedlad» föreslå de sakkunniga därjämte erforderlig formell jämkning i §§ 67 och 82.

§§ 117 och 118.

Ingen tidsbegränsning för giltigheten av skolöverstyrelsens anvisning till visst läroverk för fyllnadsprövning efter studentexamen är för närvarande stadgad. För att skapa reda och ordning i fråga om de för prövning i olika ämnen erlagda avgifterna ha de sakkunniga funnit nödvändigt föreslå, att en viss tidsfrist föreskrives, inom vilken prövningen skall vara verkställd. Motsvarande bestämmelse har meddelats i fråga om folkskoleseminarierna och där befunnits praktisk. De sakkunniga ha vidare ansett, att den tid, inom vilken de

anmälda skola ha rättighet att återbekomma de för olika ämnen erlagda läraravgifterna, lämpligen kan bestämmas till ett år efter den tid, då prövning sist bort ske, varefter de icke återfordrade avgifterna skulle av rektor tillföras understöds- och premiekassan.

Då alla hittills av skolöverstyrelsen beslutade anvisningar måste anses alltjämt giltiga, ha de sakkunniga funnit lämpligt föreslå, att i övergångsbestämmelserna till stadgan intages föreskrift om att alla före den 1 juli 1932 gjorda anvisningar upphöra att gälla med 1933 års utgång, varefter de anmälda under år 1934 ha rätt att återbekomma de för lärarna avsedda avgifterna. Först år 1935 skulle alltså överföring till understöds- och premiekassan av icke återfordrade avgifter kunna ske.

§§ 121—123.

Utöver vad som anförts i kap. II i samband med frågan om tjänstledigheter och förordnanden, må här framhållas, att skolöverstyrelsen, jämlikt § 121 mom. 3 i dess nuvarande lydelse, har rätt att bevilja tjänstledighet, t. ex. för enskilda angelägenheter, högst nittio dagar under samma kalenderår. De sakkunniga föreslå, att tiden utsträckes till fem månader under samma kalenderår, så att skolöverstyrelsen under alla förhållanden måtte erhålla möjlighet att bevilja sådan ledighet för en *hel* termin.

Beträffande innebörden av uttrycket offentligt uppdrag tillåta sig de sakkunniga att hänvisa till allmänna civilförvaltningens lönenämnds förslag till kungörelse ang. vissa tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

Därjämte bör uppmärksammas, att i förslaget infogats ett nytt moment, som lämnar erforderlig föreskrift rörande tjänstledighet för tjänstgöring vid annan läroanstalt. Motsvarande bestämmelse har hittills lämnats i k. kungörelsen den 19 juni 1919 (sv. ffs. nr 364).

Vidare torde böra erinras, att den föreslagna decentraliseringen av tjänstledighetsbeviljandet ansetts påkalla närmare föreskrift rörande ledighet, som sträcker sig å ömse sidor om lovdagar samt påsk- och pingstferier. Genom förslaget tillförsäkras ock vikarien vid sådant fall av tjänstledighet skälig ersättning.

Slutligen må framhållas, att enligt de sakkunnigas mening tillräckliga skäl icke föreligga att upprätthålla den nuvarande ordningen att i fråga om e. o. lärare icke bevilja tjänstledighet utan meddela entledigande från förordnande. Förslaget bygger alltså på den grundsatsen, att ledighet kan beviljas samtliga läroverkets lärare oavsett om de innehava ordinarie eller e. o. anställning.

§§ 137 och 148.

Ändringen avser först att författningsmässigt fastslå nu allmänt tillämpad praxis, att vederbörande huvudlärare eller institutionsföreståndare uppgör förteckning över materiell tillhörande respektive institutioner. Dessutom ha de

sakkunniga ansett nuvarande föreskrift obehövlig, att säkerhet skall ställas vid *varje* utlåning av någon läroverkets tillhörighet. Bestämmelsen torde knappast strikt tillämpas, om t. ex. en geografilärare lånar en karta eller några skioptikonbilder för ett föredrag eller en fysiklärare ett instrument för att i sitt hem kunna mäta en elektrisk ströms styrka eller dylikt.

§ 146.

Genom den föreslagna formuleringen av mom. 3 ha de sakkunniga velat bereda möjlighet för rektor att avgöra om och när en uppsats som bilaga till årsredogörelsen lämpligen må införas. Skolöverstyrelsen skulle alltså ej behöva medgiva »befrielser» i berörda avseende, då någon skyldighet att regelbundet bifoga avhandling eller uppsats ej vidare skulle föreligga.

§ 159.

Enär läroverkskollegiet enligt de sakkunnigas förslag ej vidare skall ha något ansvar rörande ljus- orh vedkassan, har lokalstyrelsen, vilken för närvarande har att tillsätta vaktmästare och övrig betjäning, ansetts böra övertaga också den kollegiet nu tillkommande rätten att bestämma löner för dylik personal.

§ 211.

Ändringarna och tilläggen i denna § avse att bringa densamma i överensstämmelse med de gjorda förslagen om lokalstyrelsens åligganden rörande inventering, bestämmande av terminsavgifter samt löner åt vaktmästare och annan betjäning.

§§ 217—218.

I fråga om biblioteks- och materiellkassan samt byggnadsfonden har det synts nödvändigt att fastslå den olikhet, som beträffande dessa kassor föreligger mellan de äldre läroverken och de genom beslut av 1927 års riksdag eller senare upprättade eller utvidgade läroverken.

Omformuleringen i § 217: 3 a) åsyftar ett förtydligande, då helgonskyld o. d. medel ej överlämnas till läroverken genom domkapitlet utan rekvireras hos länsstyrelsen.

§ 221.

För närvarande är föreskrivet, att uppbörden till läroverkets kassor skall äga rum tidigast sex veckor efter terminens början. De sakkunniga hava ansett denna bestämmelse böra utgå för att såmedelst möjliggöra tidigare uppbörd, därest detta skulle vara behövligt. I sådant fall torde dock med hänsyn till prövningen av terminsavgiftslindring katalogens utgivande böra förskjutas, då av praktiska skäl densamma bör vara tillgänglig vid lokalstyrelsens behandling av dylika ärenden.

§ 224.

I anslutning till vad som anförts i kap. III ha de sakkunniga föreslagit ett tillägg till den nuvarande paragrafen, varigenom möjlighet skulle beredas kol-

legiets medlemmar att taga del av donationsfondernas räkenskaper, även sedan kollegiets nuvarande befattning med räkenskapernas granskning upphört.

Då förslag till reglemente rörande fruktbargörande av donationsmedel för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, och beslut i detta ärende torde kunna förväntas under den närmaste tiden, synes erforderlig trygghet för lämplig placering av donationsfondernas tillgångar komma att vinnas. Enär vidare ingen ändring ifrågasatts rörande beslutanderätten om utdelning ur fonderna, ha de sakkunniga ej funnit särskilda bestämmelser i detta avseende erforderliga utöver dem, som nu föreslagits i § 224. Genom dessa skulle varje medlem av läroverkskollegiet erhålla rätt att beträffande donationsfonder i skrivelse till riksräkenskapsverket påpeka de brister, han eventuellt kan finna vara för handen i fråga om bokföring, medelsplacering eller eljest. Den sakkunniga granskningen av förvaltningen ankommer sedan på riksräkenskapsverket.

Övergångsbestämmelser.

I samband med fogande av två nya moment (mom. 8 och 15) till redan meddelade övergångsbestämmelser, har det av formella skäl synts erforderligt att utesluta numera icke tillämpliga delar av desamma ävensom att revidera de kvarstående, så att de fullt ansluta sig till nu bestående förhållanden.

3. Stadgan för statens folkskoleseminarier den 3 juli 1914.

§ 45.

Bestämmelserna hava bragts i principiell överensstämmelse med läroverksstadgans § 51 mom. 3 genom uteslutning av sista delen av nuvarande mom. 2 och en mindre jämkning av ordalagen i övrigt.

§ 68.

Genom tillägg av mom. 4 regleras den föreslagna ordningen beträffande dispositionen av vissa efterprövningsavgifter, i enlighet med vad som av de sakkunniga ifrågasatts för samtliga läroanstalter, där efterprövning förekommer.

§§ 87 och 159.

Utöver den jämkning, som föranledes av de sakkunnigas förslag om viss decentralisering av ärenden rörande tjänstledigheter och förordnanden, hava de sakkunniga funnit sig böra föreslå stadgande om beviljande av ledighet för vetenskapliga studier eller i syfte, som eljest kan tjäna seminariernas intressen, av samma innebörd, som redan inryckts i läroverksstadgan. Jämväl i övrigt har eftersträvats överensstämmelse med motsvarande delar av läroverksstadgan.

§ 109.

I syfte att dels bereda möjlighet för rektor att anlita biträde vid uppsättning av utgående expeditioner, dels bringa hithörande bestämmelser i överens-

stämmelse med den anordning av arbetet å rektorsexpeditionerna, som numera praktiskt tillämpas, föreslås erforderliga jämkningar av punkten 3).

§ 110.

I paragrafen har vidtagits en saklig ändring såtillvida, att föreskriften om brandförsäkring av seminariets lösa egendom ansetts böra utgå. Tillräckliga skäl synas icke föreligga att här påkalla undantag från regeln, att statsverket icke försäkrar sin egendom.

§ 165.

Stadgandet har omformulerats med tanke på den sedan några år genomförda förändringen av medelsanvisningen för seminarierna.

§§ 175 och 177.

Den föreslagna lydelsen ansluter sig till den allmänna ståndpunkt de sakkunniga intagit i fråga om kontrollen över medelsförvaltningen. För undvikande av dubbelgranskning har det nuvarande stadgandet om redovisningsavskriftens översändande till konsistorium och skolöverstyrelse ansetts böra utgå.

4. Stadgan för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier den 6 juni 1919.

§§ 10 och 56.

Bestämmelserna ha ansetts böra avfattas på samma sätt som föreslagits i fråga om de allmänna läroverken.

§ 33.

Genom uteslutning av senare delen av stadgandet i denna § har bestämmelsen bragts i principiell överensstämmelse med motsvarande föreskrift i läroverksstadgan.

§§ 49 och 101.

Den av de sakkunniga föreslagna ordningen beträffande giltigheten för hänvisning till efterprövning samt dispositionen av avgifter för sådan prövning till vederbörande lärare i vissa fall har föranlett tillägg till §§ 49 och 101 av stadgan. Genom den valda formuleringen skulle avgifterna i fråga få användas för enahanda ändamål, som gäller i fråga om inskrivnings- och terminsavgifter.

§ 53.

I analogi med vad som föreslagits i fråga om de allmänna läroverken har det ansetts önskvärt att bestämt uttrycka förutsättningarna för minskning i rektors undervisningsskyldighet. Härvid har gränsen funnits skäligen kunna

dragas så, att minskning må kunna ifrågakomma, då läroverket omfattar minst 4 lärjungeavdelningar.

§§ 58 och 59.

Stadgandet har jämkats i enlighet med den av de sakkunniga föreslagna nya ordningen beträffande tjänstledigheter, som avse kortare tid. Därjämte har den ändringen ansetts böra vidtagas, att skolöverstyrelsen erhåller befogenhet att även vid dessa läroanstalter bevilja ledighet under viss tid för vetenskapliga studier eller i syfte, som eljest kan tjäna de tekniska läroverkens intressen. Jämväl i övrigt har eftersträvats överensstämmelse med motsvarande delar av läroverksstadgan.

§ 71.

Av samma skäl som angivits beträffande de allmänna läroverken och statens folkskoleseminarier ha de åligganden, som avses i första stycket, något modifierats.

§ 73.

Såsom i betänkandet framhållits, har rektor ansetts böra äga författningsenlig rätt att anlita vederbörande lärares medverkan vid förandet av förteckning över läroverkets egendom. Härvid har det funnits överflödigt att specificera denna i lös och fast egendom.

5. Avlöningskungörelser.

De föreslagna ändringarna i kungörelserna rörande löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid skilda läroanstalter åsyfta, såsom i betänkandet närmare utvecklats, dels att möjliggöra tillämpning av grundsatsen att ersättningen beräknas enligt vad som gäller i fråga om timlärararvoden även vid partiella vikariatsförordnanden, dels att författningsenligt fastslå en normal ordning beträffande avlöningsminskning vid tjänstledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter m. fl. dylika anledningar.

I förstnämnda avseende har i anslutning till hittills gällande ordning de tekniska läroverken undantagits, då beträffande dessa läroanstalter generellt timlärararvode icke finnes fastställt. Vad angår högre lärarinneseminariet, har det med hänsyn till de med seminariet förenade läroanstalterna, normalskolan och realskolan, funnits önskvärt, att motsvarande stadgande som föreslås i fråga om de allmänna läroverken meddelas även i fråga om de nämnda läroanstalterna. Vad åter angår partiellt vikarierande lektor, torde, med hänsyn till växlande förhållanden, praktiska skäl tala för att avgörandet alltjämt vilar hos Kungl. Maj:t efter prövning av de i olika fall föreliggande omständigheterna.

I fråga om innebörden av uttrycket »full tjänstgöring» få de sakkunniga hänvisa till läroverksstadgans § 133, seminariestadgans §§ 94 och 98 samt vederbörligt reglemente för högre lärarinneseminariet.

Vad beträffar avlöningsminskningen vid vissa tjänstledigheter, ansluter sig den föreslagna allmänna regeln till hittills följd praxis, vilken därjämte beträffande vissa specialfall närmare bestämmes genom k. kungörelsen den 16 juli 1919, angående grunder för beräkning av tjänstgöringspenningar m. m. för rektorerna (nr 476). Dessa följdbestämmelser torde icke påkalla ändring. Likaledes är det uppenbart, att Kungl. Maj:t alltjämt bör äga befogenhet att för visst fall besluta andra grunder för avlöningens utgående. Så har i författningsväg skett beträffande ledighet för vissa närmare angivna offentliga uppdrag genom k. kungörelsen den 30 augusti 1916 (nr 471). Denna avses fortfarande gälla, och undantagsklausulen har formulerats med beaktande härav.

Slutligen må erinras, att motsvarande bestämmelser för blindundervisningsanstalterna kompletterats med föreskrift rörande normalt arvode för rektorsvikarie, varigenom särskilda beslut av Kungl. Maj:t för framtiden skulle bliva erforderliga allenast då särskilda omständigheter kunna föreligga för avvikelse från denna ordning.

Bilagor.

Bil. 1.

A.

Avlöningslista

för *ordinarie* befattningshavare vid ..... (läroverkets art)

i .....

den ..... 19....

B.

Avlöningslista

för *extra ordinarie* befattningshavare vid ..... (läroverkets art)

i .....

den ..... 19....

N:r	a Namn och tjänst	b Anmärkningar [Här antecknas bl. a. ang. tjänstledigheter, förordnanden o. d. samt födelsedag för befattningshavare under 25 år]	c Antal barn under 16 år	d Belopp, varå dyrtidstillägg beräknas för månad	e Tjänstgöringsdagar i månad	f Lön för månad	g Tjänstgöringspenningar för månad	h Ordinarie övningslärares extra arvoden	i Ålderstillägg för månad
1									
2									
3									
4									
5									
.									
.									
.									
.									
28									
		Summa	—	—	—	—			

N:r	a Namn och befattning	b Anmärkningar [Här antecknas bl. a. ang. förordnanden, arvoden o. d. samt födelsedag för befattningshavare under 25 år]	c Antal barn under 16 år	d Belopp, varå dyrtidstillägg beräknas för månad	e Tjänstgöringsdagar i månad	f Av tjänstledig ordinarie lärares avlöning	g Tjänstgöringspenningar från ordinarie tjänst	h Arvode till extralärare, vikarier och timlärare	i Understöd [åt sjuka e. o. lärare]
1									
2									
3									
4									
5									
.									
.									
.									
.									
28									
		Summa	—	—	—	—			

j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u
						Avdrag					
Tillfällig löneförbättring	Avstår på grund av tjänstledighet till vikarie		Dyrtidstillägg	Provisorisk avlöningsförbättring	Summa avlöningsmedel	Tjänstepensionsavgift för ..... månad	Familjepensionsavgift för ..... månad	Innehålles till vikaries avlöning enligt k. k. den 1932	Summa avdrag	Utbetalas [=kol. o —kol. s)	Kvitteras

j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u
Extra arvode åt övningslärare	Arvode för manlig slöjd	Arvode för hushållsgöromål	Tillfällig löneförbättring	Arvode till bibliotekarier	Arvode till biträden å rektorsexp.	Arvode till skolläkare		Dyrtidstillägg	Provisorisk avlöningsförbättring	Utbetalas	Kvitteras

Bil. 2.

Terminsavgifter vid h. allm. läroverket i Halmstad

höstterminen 1927.

a) Avgift till ljus- och vedkassan 13 kronor
b) » » biblioteks- och materiellkassan 10 »
c) » » byggnadsfonden . 5 »

Summa 28 kronor

Avgifter till statsverket
i realskolan . . . 20 kronor
i gymnasiet . . . 30 »

	Avgiftsgrupper						
	till läroverkets kassor				till både läroverket och staten		
	a	a+c	a+b	a+b+c	a+b+c+ halv statsavgift	a+b+c+ hel statsavgift	
Kronor	13	18	23	28	38 (43)*	48 (58)*	* å gymnasiet.
Antal lärjungar	72	26	40	50	26+9	175+113	=511.

Staten skulle vid full befrielse från ljus- och vedkassan enligt 1928 års läroverksstadga fått betala 188×13=2 444 kronor.

Biblioteks- och materiellkassan får 4 130 kronor
Byggnadsfonden » 1 995 »

Förslag till nya bestämmelser om nedsättningar i och befrielser från terminsavgifter till läroverkets kassor.

Alternativ 2.

Häri förutsättes, att nedsättning i och befrielse från avgifter till statsverket beviljas till samma omfattning, som hittills skett, men att de lärjungar, som betala *enbart* till läroverkets kassor, uppdelas i 4 grupper, vilka erlägga resp. 0, 1/3, 2/3 och 3/3 av det sammanlagda beloppet av avgifterna till läroverkets kassor.

	Avgiftsgrupper						
	till läroverkets kassor				till både läroverket och staten		
	0	1/3	2/3	3/3	halv statsavgift	hel statsavgift	
Kronor	0	9·33	18·67	28	38 (43)	48 (58)	
Antal lärjungar	72	33	33	50	26+9	175+113	
Bibl.- och mat.-kassan får	—	110	220	—	3 730		= 4 060 kronor
Byggnadsfonden »	—	55	110	—	1 865		= 2 030 »
Staten får betala	936	286	143	—	—	—	= 1 365 »

Alternativ 3.

Detta överensstämmer med alt. 2 utom däri att de lärjungar, som betala endast till läroverkets kassor, uppdelats i 5 grupper.

	Avgiftsgrupper							
	till läroverkets kassor					till både läroverket och staten		
	0	1/4	2/4	3/4	4/4	halv statsavgift	hel statsavgift	
Kronor	0	7	14	21	28	38 (43)	48 (58)	
Antal lärjungar	72	20	26	20	50	26+9	175+113	
Bibl.- och mat.-kassan får	—	50	130	150	—	3 730		= 4 060 kronor
Byggnadsfonden »	—	25	65	75	—	1 865		= 2 030 »
Staten får betala . . .	936	195	169	65	—	—	—	= 1 365 »

Enligt båda dessa förslag skulle biblioteks- och materiellkassans inkomst för ht. 1927 minskats med 70 kronor och byggnadsfondens ökats med 35 kronor vid jämförelse med de verkliga förhållandena ht. 1927.

Bilaga 3.

Översikt av nuvarande och föreslagna anslag till biträden vid de allmänna läroverken.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Läroverk	Lärjungeantal ht. 1931	Biträdesanslag 1931—32: Anslag enligt överstyrelsens fördelning	Biträdesanslag 1931—32: Anslag +30 % dyrtidstillägg	Nettobehållning den 30/6 1930 = summa tillgångar — skulder [1]	Anslag till biträden enligt de sakkunniga: Grundbelopp	Anslag till biträden enligt de sakkunniga: Ersättning efter 1·50 kr. pr lärjunge	Anslag till biträden enligt de sakkunniga: Ersättning för fondernas skötsel	Anslag till biträden enligt de sakkunniga: Summa anslag	Ökning mot nu utgående = kol. 9 — kol. 4 [— anger minskning]
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
I. Högre läroverk.									
a) Stockholm, Norra latin	749	950	1 235	117 749	300	1 123	100	1 523	288
» Norra real	689	900	1 170	74 735	300	1 033	50	1 383	213
» Östermalm	865	1 050	1 365	70 239	200	1 297	50	1 547	182
» Södermalm	797	1 000	1 300	80 055	300	1 195	50	1 545	245
» Nya Elementar . .	333	550	715	— [2]	300	499	—	799	84
Malmö	795	1 000	1 300	270 735	300	1 192	250	1 742	442
Hälsingborg	518	750	975	120 613	300	777	100	1 177	202
Göteborg, Latinlärov. .	896	1 100	1 430	239 497	300	1 344	200	1 844	414
» Reallärov. .	721	950	1 235	180 910	400	1 081	150	1 631	396
Örebro . . . . . = 10	620	850	1 105	228 717	300	930	200	1 430	325
b) Stockholm, Kungsholmen . .	686	850	1 105	15 465	200	1 029	—	1 229	124
Uppsala	629	900	1 170	134 757	400	943	100	1 443	273
Linköping	620	850	1 105	382 062	300	930	350	1 580	475
Norrköping	521	750	975	243 707	300	781	200	1 281	306
Jönköping	566	800	1 040	241 239	300	849	200	1 349	309
Borås	413	600	780	106 285	300	619	100	1 019	239
Karlstad . . . . . = 7	533	750	975	201 086	300	799	200	1 299	324
c) Södertälje	445	650	845	66 722	300	667	50	1 017	172
Nyköping	282	500	650	84 438	300	423	50	773	123
Strängnäs	216	400	520	422 465	300	324	400	1 024	504
Eskilstuna	429	650	845	44 330	300	643	—	943	98
Eksjö	297	500	650	43 591	300	445	—	745	95
Växjö	446	650	845	117 736	300	669	100	1 069	224
Kalmar	483	700	910	300 372	300	724	300	1 324	414
Västervik	169	400	520	137 483	300	253	100	653	133
Visby	279	500	650	96 489	300	418	50	768	118
Karlskrona	588	800	1 040	308 255	300	882	300	1 482	442
Kristianstad	534	750	975	471 182	300	801	450	1 551	576
Lund	418	700	910	163 098	400	627	150	1 177	267
Ystad	340	550	715	120 909	300	510	100	910	195
Landskrona	372	550	715	98 837	300	558	50	908	193
Halmstad	572	750	975	109 428	300	858	100	1 258	283
Uddevalla	314	500	650	30 486	300	471	—	771	121

[1] Enligt Riksdagens revisorers berättelse 1930, del II.
[2] Skulder överstiga tillgångar.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Läroverk	Lärjungeantal ht. 1931	Biträdesanslag 1931—32: Anslag enligt överstyrelsens fördelning	Anslag +30 % dyrtidstillägg	Nettobehållning den 30/6 1930 = summa tillgångar — skulder	Anslag till biträden enligt de sakkunniga: Grundbelopp	Ersättning efter 1·50 kr. pr lärjunge	Ersättning för fondernas skötsel	Summa anslag	Ökning mot nu utgående = kol. 9 — kol. 4 [— anger minskning]
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Vänersborg	400	600	780	88 161	300	600	50	950	170
Skara	372	550	715	214 128	300	558	200	1 058	343
Skövde	356	550	715	27 970	300	534	—	834	119
Västerås	562	750	975	106 725	300	843	100	1 243	268
Falun	466	650	845	192 492	300	699	150	1 149	304
Kristinehamn[1]	352	450	585	34 089	300	528	—	828	(243)
Gävle	534	750	975	256 116	300	801	250	1 351	376
Hudiksvall	308	500	650	112 593	300	462	100	862	212
Härnösand	323	550	715	194 389	300	484	150	934	219
Sundsvall	521	750	975	172 213	300	781	150	1 231	256
Östersund	464	650	845	84 237	300	696	50	1 046	201
Umeå	506	700	910	94 158	300	759	50	1 109	199
Luleå	374	600	780	50 246	300	561	50	911	131
= 29									
d) Stockholm, flicklärov.[2]	231	300	390	2 352	200	346	—	546	156
Malmö, » [2]	165	300	390	5 314	300	247	—	547	157
Hälsingborg, » [2]	212	300	390	5 439	300	318	—	618	228
Göteborg, » [2]	238	350	455	3 562	300	357	—	657	202
Örebro, » [3]	40	100	130	—	300	60	—	360	(230)
= 5									
II Realskolor.									
a) Stockholm, Vasa	617	550	715	47 237	100	925	—	1 025	310
» Katarina	516	500	650	98 435	100	774	50	924	274
Malmö	433	550	715	42 367	100	649	—	749	34
Göteborg, Västra	456	550	715	41 030	100	684	—	784	69
» Östra	547	650	845	36 503	100	820	—	920	75
= 5									
b) A. (4+5-åriga)									
Enköping	171	300	390	31 471	100	256	—	356	−34
Oskarshamn	174	300	390	16 787	100	261	—	361	−29
Karlshamn	221	300	390	31 493	100	331	—	431	41
Ängelholm	263	350	455	38 661	100	394	—	494	39
Trälleborg	182	300	390	72 199	100	273	50	423	33
Varberg	180	300	390	17 356	100	270	—	370	−20
Alingsås	246	350	455	35 375	100	369	—	469	14
Åmål	160	300	390	39 911	100	240	—	340	−50
Mariestad	149	300	390	48 084	100	223	—	323	−67
Lidköping	226	350	455	104 689	100	339	100	539	84
Falköping	224	300	390	17 307	100	336	—	436	46
Arvika	182	300	390	17 026	100	273	—	373	−17
Söderhamn	176	300	390	6 735	100	264	—	364	−26
Örnsköldsvik	240	350	455	38 298	100	360	—	460	5
Skellefteå	267	350	455	31 302	100	400	—	500	45
= 15									

[1] Gymnasiet ej fullständigt.
[2] Dessa läroverk äro ännu ej fullständiga.
[3] Läroverket omfattar nu blott 2 avdelningar.

1	2 a)[1]	2 b)[1]	3	4	5	6	7	8	9	10
Läroverk	Klass-avdelningar och lärjunge-antal ht. 1931		Biträdesanslag 1931—32		Netto-behållning den 30/6 1930 = summa tillgångar — skulder	Anslag till biträden enligt de sakkunniga				Ökning mot nu utgående = kol. 9 — kol. 4 [— anger minskning]
			Anslag enligt överstyrelsens fördelning	Anslag +30 % dyrtidstillägg		Grundbelopp	Ersättning efter 1·50 kr. pr lärjunge	Ersättning för fondernas skötsel	Summa anslag	
			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
B. (5-åriga)										
Vadstena	5	114	150	195	16 388	—	—	—	—	—
Strömstad	5	103	150	195	5 331	—	—	—	—	—
Piteå	5	128	150	195	43 835	—	—	—	—	—
Haparanda = 4	5	114	150	195	49 281	—	—	—	—	—
C. (4-åriga)										
Lidingö	10	273	250	325	4 478	100	409	—	509	184
Norrtälje	4	75	150	195	17 220	—	—	—	—	—
Katrineholm	8	196	150	195	3 502	100	294	—	394	199
Motala	7	171	100	130	2 705	100	256	—	356	226
Vimmerby	4	91	150	195	22 756	—	—	—	—	—
Mönsterås	4	75	100	130	1 222	—	—	—	—	—
Nässjö	8	202	150	195	2 136	100	303	—	403	208
Ljungby	4	85	100	130	950	—	—	—	—	—
Ronneby	7	132	100	130	9 989	100	198	—	298	168
Hässleholm	8	237	200	260	5 559	100	355	—	455	195
Eslöv	7	193	150	195	4 245	100	289	—	289	94
Höganäs	8	197	150	195	11 823	100	295	—	395	200
Falkenberg	7	142	100	130	3 825	100	213	—	313	183
Lysekil	4	80	100	130	2 068	—	—	—	—	—
Trollhättan	8	199	150	195	7 914	100	298	—	398	203
Vara	4	69	100	130	771	—	—	—	—	—
Filipstad	4	79	150	195	72 799	—	—	50	50	—
Säffle	6	122	100	130	2 511	100	—	—	100	—
Karlskoga	4	114	100	130	1 763	—	—	—	—	—
Askersund	4	84	150	195	28 099	—	—	—	—	—
Sala	4	109	150	195	9 974	—	—	—	—	—
Köping	4	72	150	195	13 904	—	—	—	—	—
Arboga	4	47	100	130	22 781	—	—	—	—	—
Stora Tuna	8	212	150	195	11 009	100	318	—	418	223
Bollnäs	7	166	100	130	959	100	249	—	349	219
Ström	4	97	100	130	1 337	—	—	—	—	—
Sollefteå	6	154	100	130	3 721	100	—	—	100	—
Boden = 28	8	191	150	195	6 649	100	286	—	386	191
D. Ej fullt förstatligade realskolor.										
Vaxholm	5	70	50	65	2 729	—	—	—	—	—
Mjölby	4	94	50	65	1 493	—	—	—	—	—
Tranås	6	120	50	65	1 086	100	—	—	100	—
Tomelilla	5	81	50	65	1 704	—	—	—	—	—
Anderslöv	5	66	50	65	1 989	—	—	—	—	—
Ulricehamn	5	91	50	65	398	—	—	—	—	—
Mora	6	105	50	65	394	100	—	—	100	—
Nederkalix	4	121	50	65	1 654	—	—	—	—	—

[1] I kol. 2 a anges antalet avdelningar efter organisationsplanen vid fullt genomförd omorganisation, varvid dock hänsyn tagits till ht. 1931, om antalet avdelningar redan då överstigit det i organisationsplanen beräknade. I kol. 2 b anges lärjungeantalet ht. 1931.

1	2 a)	2 b)	3	4	5	6	7	8	9	10
Läroverk	Klassavdelningar och lärjungeantal ht. 1931		Biträdesanslag 1931—32		Nettobehållning den 30/6 1930 = summa tillgångar — skulder	Anslag till biträden enligt de sakkunniga				Ökning mot nu utgående = kol. 9 — kol. 4 [— anger minskning]
			Anslag enligt överstyrelsens fördelning	Anslag +30 % dyrtidstillägg		Grundbelopp	Ersättning efter 1·50 kr. pr lärjunge	Ersättning för fondernas skötsel	Summa anslag	
			Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Söderköping	4	53	50	65	—	—	—	—	—	—
Sölvesborg	6	67	50	65	—	100	—	—	100	—
Simrishamn	4	55	50	65	—	—	—	—	—	—
Hörby	4	60	50	65	—	—	—	—	—	—
Laholm	5	66	50	65	—	—	—	—	—	—
Avesta	5	64	50	65	—	—	—	—	—	—
Ludvika	4	64	50	65	—	—	—	—	—	—
Sandviken	6	87	50	65	—	100	—	—	100	—
Huskvarna	7	50	—	—	—	100	75	—	175	—
Borgholm	4	17	—	—	—	—	—	—	—	—
Skurup	4	23	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallsberg	4	33	—	—	—	—	—	—	—	—
Gudmundrå	4	35	—	—	—	—	—	—	—	—
Klippan	5	43	—	—	—	—	—	—	—	—
Sunne	5	30	—	—	—	—	—	—	—	—
Hedemora	6	46	—	—	—	100	—	—	100	—
Sundbyberg (Förstatligas 1/7 1932)	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svedala (Förstatligas 1/7 1932)	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tidaholm (Förstatligas 1/7 1932)	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leksand (Förstatligas 1/7 1932)	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värnamo (Förstatligas 1/7 1932)	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vetlanda (Förstatligas 1/7 1932)	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Åstorp (Förstatligas 1/7 1932)	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget (Förstatligas 1/7 1932)	7	—	—	—	—	100	—	—	100	—
Kiruna (Förstatligas 1/7 1932) = 33	7	—	—	—	—	100	—	—	100	—

Bilaga 4.

Översikt av nuvarande och föreslagna anslag till biträden vid statens folkskoleseminarier.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Seminarium	Lärjungeantalet				Biträdesanslag 1931—32 inklusive 30 % dyrtidstillägg	Anslag till biträden enligt de sakkunniga			Ökning mot nu utgående anslag kol. 9—kol. 6
	i övningsskolan vt 1931	i seminariet ht 1931	Summa = kol. 2 + kol. 3	Beräknat normalt totalantal		grundbelopp	1·50 kr. pr lärjunge	Summa anslag	
					Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Uppsala	138	162	300	380	780	300	570	870	90
Linköping	160	131	291	380	780	300	570	870	90
(Strängnäs)[1]	65	13	78	—	325	—	—	—	—
Växjö	147	113	260	280	650	300	420	720	70
Lund	153	138	291	380	780	300	570	870	90
Göteborg[2]	189	161	350	400	780	400	600	1 000	220
Karlstad	166	126	292	380	780	300	570	870	90
Härnösand	77	80	157	200	520	300	300	600	80
Luleå	154	107	261	380	780	300	570	870	90
Stockholm[2]	187	114	301	320	650	400	480	880	230
Skara	89	82	171	200	520	300	300	600	80
Falun	124	131	255	380	780	300	570	870	90
Landskrona	87	90	177	200	520	300	300	600	80
Kalmar	96	90	186	200	520	300	300	600	80
Umeå	159	140	299	380	780	300	570	870	90

[1] Under indragning.
[2] Provårsseminarium.

Statens offentliga utredningar 1931

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 3. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar, m. m. [9]
Riktlinjer för vinnande av viss koncentration inom det svenska fångvårdsväsendet. [16]
Förberedande utkast till strafflag. Förräderibrott m. m. [33]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till avlöningsreglemente för extra ordinarie och extra tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen m. m. [12]
1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till lönereglering för landsfogdar, lappfogdar och landsfiskaler m. m. [18]
Betänkande och förslag ang. anskaffning, underhåll och drift av för tulltjänsten erforderlig fortskaffningsmateriel. [23]
Betänkande med förslag ang. vissa ändringar i riksdagens arbetsformer m. m. [26]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Utlåtande ang. utförselbevissystemets verkningar m. m. [5]
Repartitionstalen för jordbruksfastighet. [31]
Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden vid 1928 års allmänna fastighetstaxering. [35]

Politi.

Socialpolitik.

Betänkande med förslag ang. arbetslöshetens motverkande genom beredskapsarbeten. [3]
Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker. [20]
Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Bilagor, band 1. Orsaker till arbetslöshet. P. M. ang. arbetsmarknaden och de faktorer, som bestämma dess utveckling. [21]
Utredning och förslag rörande viss omläggning av socialstyrelsens lönestatistik. [32]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Utlåtande över utkast till näringslag m. m. [13]
Betänkande ang. ändrad lagstiftning om mått och vikt. [36]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Jordbruksutredningens betänkanden. 4. Betänkande ang. åtgärder för fjäderfäskötselns främjande. [6]. 5. Statistisk översikt över det svenska jordbrukets utveckling och läge. [7]
Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län m. m. [19]
Betänkande med utredning rörande de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna. [34]
Betänkande med förslag rörande statlig hjälpaktion åt vissa egnahemslåntagare. [37]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden. [10]
Utredning med förslag ang. premiering av välskötta mindre skogsbruk. [11]

Industri.

Ny värmeledning samt elektrisk belysningsanläggning i Nationalmuseibyggnaden i Stockholm. [8]
Normalbestämmelser för järnkonstruktioner till byggnadsverk (järnbestämmelser). [30]

Handel och sjöfart.

Provdebitering av fyr- och båkavgift samt sjömanshusavgift. [15]

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Förslag till växellag m. m. [14]
Förslag till checklag m. m. [28]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Sammandrag av yttranden över 1927 års prästlöneregleringssakkunnigas betänkande rörande nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets avlöning och förvaltning av den därtill anslagna egendomen. [1]
Utredning och förslag rörande läroböcker vid de allmänna läroverken och med dem jämförliga läroanstalter. [2]
Utredning och förslag av frågorna om ytterligare inskränkningar i den nuvarande folkskoleseminarieorganisationen samt om statens övertagande av de utav landstingen och vissa städer upprätthållna småskoleseminarierna m. m. [4]
Utredning och förslag rörande fortsättningsskolans organisation. [17]
Betänkande med förslag till huvudgrunder för en decentraliserad förvaltning av prästlönejorden m. m. [24]
Betänkande med förslag till prästlönelag m. m. [25]
Betänkande med förslag ang. den ekonomiska förvaltningen vid de allm. läroverken m. fl. läroanstalter och därmed sammanhängande frågor. [38]

Försvarsväsen.

1930 års militäravlöningssakkunniga. Betänkande med förslag till avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie personal vid försvarsväsendet. [22]
Betänkande och förslag rörande åtgärder för höjande av säkerheten vid flygning. [27]
Betänkande ang. flygstyrelsens materielanskaffning m. m. [29]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Stockholm 1931. Kgl. Boktr. P. A. Norstedt & Söner 312748